

ANKARA
HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

**ENDEMİ VE PANDEMİ SÜRECİNDE GÜVENLİK
BİRİMLERİNİN İŞ YÜKÜ ARTIŞI VE STRES
DÜZEYLERİNİN DEĞİŞİMİ**

Yasin ÇEVİK

**Tez Danışmanı
Prof. Dr. Bülent BAYAT**

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
ÇALIŞMA EKONOMİSİ VE ENDÜSTRİ İLİŞKİLERİ
ANABİLİM DALI
ÇALIŞMA EKONOMİSİ VE ENDÜSTRİ İLİŞKİLERİ BİLİM
DALI**

EYLÜL 2022

**ENDEMİ VE PANDEMİ SÜRECİNDE GÜVENLİK BİRİMLERİNİN İŞ
YÜKÜ ARTIŞI VE STRES DÜZEYLERİNİN DEĞİŞİMİ**

Yasin ÇEVİK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ÇALIŞMA EKONOMİSİ VE ENDÜSTRİ İLİŞKİLERİ ANABİLİM

DALI

ÇALIŞMA EKONOMİSİ VE ENDÜSTRİ İLİŞKİLERİ BİLİM DALI

ANKARA HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

EYLÜL 2022

ETİK BEYAN

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında; tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, tez çalışmasında yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Yasin ÇEVİK

26.09.2022

ENDEMİ VE PANDEMİ SÜRECİNDE GÜVENLİK BİRİMLERİNİN İŞ YÜKÜ ARTIŞI
VE STRES DÜZEYLERİNİN DEĞİŞİMİ
(Yüksek Lisans Tezi)

Yasin ÇEVİK

ANKARA HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

Eylül 2022

ÖZET

Ülkelerin endemi ve pandemi süreçlerinden oldukça etkilendiği bilinmektedir. Özellikle bazı meslek grupları bu süreçlerden daha fazla etkilenmekte, bu süreçlerde iş yükleri ve stres düzeylerinde artış görülmektedir. Bu süreçlerden en fazla etkilenen meslek gruplarından biri de güvenlik birimlerinde çalışan personellerdir. Bu araştırmada da güvenlik birimlerinden olan polislerin Covid-19 virüsünden kaynaklı olarak iş yükü artışı ve buna bağlı olarak stres düzeyleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Nicel bir yaklaşımla ele alınan araştırmada araştırma deseni olarak ilişkisel desen kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini Ankara İl Emniyet Müdürlüğü'ne bağlı merkez ilçe emniyet müdürlüklerinde çalışan polis memurları örneklemini ise Çankaya, Mamak, Altındağ, Keçiören ve Yenimahalle ilçe emniyet müdürlüklerine bağlı Polis Merkezi Amirliklerinde çalışan 1000 polis memuru oluşturmaktadır. Örnekleme dâhil olacak polis memurlarına bilgilerinin gizli kalacağı ve bilimsel bir araştırma için kullanılacağı bildirilmiş ve araştırmaya katılım gönüllülük esasına göre yapılmıştır. Araştırma kapsamında toplanan verilerin analizi SPSS 22 paket programı aracılığıyla yapılmış olup araştırmanın bulguları frekans, korelasyon ve regresyon analizleri sonucunda elde edilmiştir. Araştırmadaki polis memurlarının %50,1'inin 26-35 yaş aralığında, %16,9'unun kadın, %79,2'sinin evli, %89,7'sinin lisans ve lisansüstü mezunu, %40'ının 6-15 yıl mesleki deneyime sahip oluşları elde edilen demografik bilgiler arasındadır. Araştırmanın asıl sonucu niteliği taşıyan iş yükü ve stres düzeyleri arasında gerçekleştirilen korelasyon analizi sonucunda iş yükü ve stres düzeyleri arasında pozitif yönlü ve orta düzey bir ilişki olduğu saptanmıştır. Yapılan regresyon analizi sonucunda ise polislerde oluşan stresin %9'unun iş yüküne bağlı olduğu saptanmıştır. Ayrıca iş yükü değişkeninde meydana gelebilecek 1 birimlik değişimin stres düzeyinde 0,315'lik bir değişime neden olacağı saptanmıştır.

Bilim Kodu : 113505
Anahtar Kelimeler : Endemi, Pandemi, Covid-19, İş Yükü, Stres, Güvenlik, Polis
Sayfa Adedi : 91
Tez Danışmanı : Prof. Dr. Bülent BAYAT

INCREASE IN WORKLOAD AND CHANGE IN STRESS LEVELS OF SECURITY
UNITS IN THE PROCESS OF ENDEMICS AND PANDEMICS

(M.Sc. Thesis)

Yasin ÇEVİK

ANKARA HACI BAYRAM VELİ UNIVERSITY
THE INSTITUTE OF GRADUATE STUDIES

September 2022

ABSTRACT

It is known that countries are highly affected by endemic and pandemic processes. In particular, some occupational groups are more affected by these processes, and workloads and stress levels increase in these processes. One of the occupational groups affected by these processes is the personnel working in the security units. In this study, the relationship between the increase in the workload of the police which is one of the security units and respectively the stress levels were examined due to the Covid-19 virus. In this study, the relational design was used as the research design which was conducted with a quantitative approach. The population of the research consists of police officers working in the central district police departments of Ankara Provincial Police Department. The sample of the research is composed of 1000 police officers working in the Police Headquarters affiliated to Çankaya, Mamak, Altındağ, Keçiören and Yenimahalle District Police Directorates. Police officers to be included in the sample were informed that their information would be kept confidential and would be used for a scientific research, and participation in the research was done on a voluntary basis. The analysis of the data collected within the scope of the research was made through the SPSS 22 package program, and the findings of the research were obtained as a result of frequency, correlation and regression analyzes. 50.1% of the police officers in the study are between the ages of 26-35, 16.9% are women, 79.2% are married, and 89.7% are undergraduate and graduate graduates. In addition, 40% of them have 6-15 years of professional experience among the demographic information obtained. As a result of the correlation analysis performed between workload and stress levels, which is the main result of the research, it was determined that there is a positive and moderate relationship between workload and stress levels. As a result of the regression analysis, it was determined that 9% of the stress in the police was related to the workload. In addition, it was determined that a change of 1 unit in the workload variable would cause a change of 0,315 in the stress level.

Science Code : 113505
Key Words :Endemics, Pandemics, Covid-19, Workload, Stress, Security, Police
Page Number : 91
Supervisor : Prof. Dr. Bülent BAYAT

TEŞEKKÜR

Bu araştırmamda bana her daim desteklerini eksik etmeyen Ankara Personel Şube M¼d¼r¼ 3. Sınıf Emniyet M¼d¼r¼ Uğur KAYRAN ve Ankara İl Emniyet M¼d¼r Yardımcısı 2. Emniyet M¼d¼r¼ Mustafa AYAN m¼d¼rlerime,

Araştırma için gerekli izni veren Ankara İl Emniyet M¼d¼r¼ Sayın Servet YILMAZ ve Ankara Valisi Sayın Vasip ŞAHİN b¼y¼klerime,

Tez çalışmalarıma verdikleri destek ve katkılardan dolayı Prof. Dr. T¼rker TOPALHAN ve çalışmama ilham veren Prof. Dr. B¼lent BAYAT hocalarıma,

Yoğun işlerim arasında hazırladığım tezimi sabırla ve anlayışla karşılayan ve sonuna kadar arkamda duran canım eşim K¼bra ÇEVİK'e Ő¼kranlarımı sunarım.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	v
TEŞEKKÜR.....	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLoların LİSTESİ.....	xi
RESİMLERİN LİSTESİ	vii
KISALTMALAR	xiii
1. GİRİŞ	1
2. ENDEMİ, PANDEMİ VE COVID - 19.....	5
2.1. Endemi.....	5
2.2. Pandemi	6
2.2.1. Amvas Vebası	6
2.2.2. Kara Veba	7
2.2.3. Jüstinyen Vebası	8
2.2.3. Kolera	8
2.2.4. İspanyol Gribi.....	9
2.2.5. Hong Kong Gribi	10
2.2.6. Sars Salgını	10
2.2.7. HIV/AIDS.....	11
2.3. Covid-19	12
2.3.1. Covid-19 Ortaya Çıkışı ve Yayılışı	13
2.3.2. Covid-19'un Türkiye'de Ortaya Çıkışı ve Süreci.....	16
2.3.3. Covid-19 Aşısı	23
3. GÜVENLİK BİRİMLERİ.....	27

	Sayfa
3.1. Güvenlik	27
3.2. Jandarma.....	28
3.3. Polis	30
3.3.1. Polisin Tanımı	30
3.3.2. Polisin Tarihsel Gelişimi	31
3.3.2.1. Avrupada polis kavramının tarihsel gelişimi	31
3.3.2.2. Ülkemizde polis kavramının tarihsel gelişimi.....	31
3.3.3. Emniyet Teşkilatının Bölümleri.....	35
3.3.3.1. İdari polis	35
3.3.3.2. Siyasi polis	35
3.3.3.3. Adli polis.....	35
3.3.4. Polisin Görevleri	36
3.3.5. Polisin Yetkileri	37
3.3.5.1. Durdurma ve kimlik sorma	37
3.3.5.2. Parmak izi ve fotoğrafların kayda alınması	38
3.3.5.3. Önleme araması.....	39
3.3.5.4. Zor ve silah kullanma.....	40
3.3.6. Polisin Çalışma Sistemi	42
3.3.6.1. Polisin çalışma koşulları	44
3.3.6.2. Emniyet hakkındaki ombudsman kararı.....	46
3.3.6.3. Polisin Covid-19 sürecindeki çalışma koşulları.....	48
4. İŞ YÜKÜ VE STRES	53
4.1. İş Yükü	53
4.1.1. İş Yükünün Tanımı.....	53
4.1.2. İş Yükü Türleri.....	53

	Sayfa
4.1.2.1. Niceliksel iş yükü	53
4.1.2.2. Niteliksel iş yükü	54
4.1.2.3. Fiziksel ve zihinsel iş yükü	54
4.1.3. İş Yüküne Etki Eden Faktörler.....	54
4.2. Stres	55
4.2.1 Stresin Belirtileri	55
4.2.2 Stresin Çeşitleri	56
4.2.3 Bireysel ve Örgütsel Stres	56
5. ENDEMİ VE PANDEMİ SÜRECİNDE GÜVENLİK BİRİMLERİNİN İŞ YÜKÜ ARTIŞI VE STRES DÜZEYLERİNİN DEĞİŞİMİ.....	59
5.1. Araştırmanın Problemi	59
5.2. Araştırmanın Amacı	60
5.3. Araştırmanın Önemi	60
5.4. Araştırmanın Sınırlılıkları	60
5.5. Araştırmanın Yöntemi	60
5.6. Verilerin Toplanması ve Araştırmada Kullanılan Ölçekler	61
5.7 Tanımlayıcı İstatistikler.....	62
5.7.1 Frekans Analizi	63
5.7.1 Korelasyon Analizi	69
5.7.2 Regresyon Analizi.....	70
6. SONUÇ	73
KAYNAKLAR	79
EKLER.....	87
EK-1 Kişisel Bilgi Formu.....	87
EK-2 İş Yükü Ölçeği	88
EK-3 Stres Ölçeği.....	89

	Sayfa
EK-4 Anket Uygulama İzni.....	90
ÖZGEÇMİŞ	91

TABLULARIN LİSTESİ

Tablo	Sayfa
Tablo 3.1. İl Bazında Haftalık Çalışma Saatleri	46
Tablo 3.2. Emniyet Genel Müdürlüğünde Uygulanan Çalışma Modelleri	48
Tablo 5.1. Katılımcıların Demografik Özellikleri.....	62
Tablo 5.2. İş Yükü Ölçeğinin Frekans Analizi	64
Tablo 5.3. Stres Ölçeğinin Frekans Analizi	66
Tablo 5.4. Değişkenlere İlişkin Korelasyon Analiz Sonuçları.....	70
Tablo 5.5. Değişkenlere İlişkin Regresyon Analiz Sonuçları	71

RESİMLERİN LİSTESİ

Resim	Sayfa
Resim 2.1. Koronavirüs	12
Resim 2.2. Küresel Koronavirüs Tablosu	15
Resim 2.3. İllere Göre Koronavirüs Risk Durumu	19
Resim 2.4. Günlük Koronavirüs Tablosu.....	21
Resim 2.5. Türkovac Aşısı	24
Resim 3.1. İstanbul Vodafone Arena Stadı Patlaması	45
Resim 3.2. Covid-19 sürecinde Polisin Evlere Hizmeti.....	49
Resim 3.3. Polisin Yeni Koruyucu Donanımı Tulum.....	50
Resim 3.4. Polisin Yüzüne Tükürülmesi.....	51

KISALTMALAR

Bu çalışmada kullanılmış kısaltmalar, açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

Kısaltmalar	Açıklamalar
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
AIDS	Acquired Immune Deficiency Syndrome
CMK	Ceza Muhakemesi Kanunu
DMK	Devlet Memurları Kanunu
DSÖ	Dünya Sağlık Örgütü
EGM	Emniyet Genel Müdürlüğü
ETK	Emniyet Teşkilatı Kanunu
HES	Hayat Eve Sığar
HIV	Human Immunodeficiency Virüs
KDK	Kamu Denetçiliği Kurumu
PSR	Polymerase Chain Reaction
PVSK	Polis Vazife ve Salahiyetleri Kanunu
SPSS	Statistical Packages For Social Sciences
y.y.	Yüzyıl

1. GİRİŞ

İnsanlık, tarih boyunca pek çok salgın hastalıklarla mücadele etmek durumunda kalmıştır. Bu salgın hastalıklar bazen küçük bölgelerde kendisini göstermiş, bazen de çok geniş bir coğrafyada kendisini göstermiştir. Küçük bir coğrafyada kendisini gösteren salgın hastalıklara endemi, küresel olarak kendisini gösteren salgın hastalıklara ise pandemi denmektedir.¹

Gerek endemik olsun gerek pandemik olsun bütün salgın hastalıklar bulaştığı kişide ölümcül sonuçlar oluşturabilmektedir. Özellikle tedavileri gerekli düzeyde yapılmazsa insan vücuduna giren virüsler hastanın yakın zamanda ölümüne sebebiyet verebilmektedir. Bir de bu virüsün insandan insana çok hızlı yayılması durumu söz konusu olursa toplu ölümlere kadar gidebilmektedir. Tarihe baktığımızda da bunun çokça örneklerini görmekteyiz. Amvas vebası olarak adlandırılan salgın hastalığın yüzbinlerce kişinin ölümüne sebebiyet verdiği tahmin edilmektedir. Ayrıca kara veba olarak bilinen salgın hastalıktan dolayı 200 bin kişinin hayatını kaybettiği tahmin edilmektedir.

En son olarak Çin’de ortaya çıkan ve buradan tüm dünyaya yayılan bir virüs tüm dünyayı etkilemiştir. Çin’in Vuhan eyaletinde 2019 yılı sonlarında kendisini gösteren bir virüsün insanlarda ölümcül olabileceği saptanmıştır. Öksürük, ateş, halsizlik gibi belirtilerle kendisini gösteren bu virüs ilerlediğinde akciğer sorunlu ölümlere neden olabilmektedir. Nitekim ilerleyen günlerde bu virüsten kaynaklı ölümler başlamış, vaka sayılarında ciddi artışlar olmuştur. Sonrasında ise başka ülkelerde kendisini gösteren bu virüs karşısında tüm ülkeler kendilerince tedbir almak zorunda kalsalarda virüsün yayılmasını önleyememişlerdir. Covid-19 olarak 2020 Ocak ayında tanımlanan bu virüsü, 2020 Mart ayında Dünya Sağlık Örgütü “Pandemi” olarak nitelendirmiştir.

Salgının hızının çok fazla olması alınacak tedbirlerde bile bir karmaşa ortamı oluşturmuştur. Şöyle ki virüsün tespit edilmesinden tam üç ay sonra dünyada meydana gelen virüs vakası 132.000 olurken virüse bağlı ölüm sayısı 5.000’in üzerinde

¹ Ensonhaber <https://www.ensonhaber.com/ipucu/endemi-nedir> Görüntülenme Tarihi: 25.01.2022

gerçekleşmiştir². Devletler alınacak tedbirlerin neler olduğunu saptamaya çalıştığında bile vaka sayısı tam 132 ülkede kendisini göstermekteydi.

İnsanlarda ölümcül sonuçlar doğurabilen bu virüs karşısında tüm ülkelerde olduğu gibi Türkiye’de de tedbirler alınmıştır. Yurt dışı uçuşlarının durdurulması ile başlayan ve maske zorunluluğu, seyahat kısıtlaması, sosyal mesafe uygulamaları, okulların tatil edilmesi, tüm spor müsabakalarının ertelenmesi ve daha birçok tedbir hayatımıza girmiştir. Tüm bu tedbirlere karşı Covid-19 virüsünün Türkiye’de görülmesinin önüne geçilememiştir. İlk vaka 11 Mart 2020 tarihinde tespit edilmiş, bundan tam dört gün sonra yani 15 Mart 2020 tarihinde de ilk Covid-19’a bağlı ölüm gerçekleşmiştir. Gün geçtikçe vaka sayıları ve virüse bağlı ölüm oranlarında artış meydana gelmiştir. Tedbir olarak nisan ayı ile beraber sokağa çıkma yasakları getirilmiştir. Yine de tüm tedbirlere rağmen 1 Haziran 2020 tarihinde vaka sayısı 164.769, virüse bağlı ölüm ise 4.563’e ulaşmıştır. Tüm ülkelerde olduğu gibi ülkemizde de çeşitli tedbirler alınsa da salgının önüne geçilememiştir.

Salgının önlenememesi ve yayılmaya devam etmesi tüm sektörleri etkilemiştir. İnsanlar işlerine devam etmekte zorlandıkları için üretim sekteye uğramış, okullar kapatılarak internet ve TV yayınından devam etmek zorunda kalmış, ticari hayat durma noktasına gelmiştir. Bunlara bağlı olarak işsizlik oranlarında da artış meydana gelmiştir.

Covid-19 salgınıyla beraber bazı sektör ve meslek gruplarında ise iş yükü artışları meydana gelmiştir. Tıbbi cihaz üretimi, kolonya ve dezenfektan üretimi yapan sektörlerde yoğun talep artışları nedeniyle arz artırımına gidilmiş, talebi karşılamak için yoğun mesailer yapılmıştır. Meslek gruplarına bakıldığında, doktorlar ve hemşirelerin yoğun mesai yaptıkları ayrıca Covid-19 virüsü taşıyan hastaların hastaneye müracaatları ile kendileri de risk altında kalmışlardır.

Covid-19 salgınından etkilenen bir diğer meslek grubu da hiç şüphesiz güvenlik birimlerinde çalışanlar olmuştur. Geleneksel anlamda yapılan güvenlik işlemleri yani dışardan gelebilecek tehlikeler ve içeride oluşacak güvenlik tehditleri bir kenara

² Sağlık Bakanlığı <https://covid19.saglik.gov.tr/TR-66935/genel-koronavirus-tablosu.html>
Görüntüleme Tarihi: 25.01.2022

bırakılarak görünmeyen bir virüse karşı alınabilecek güvenlik önlemleri tüm güvenlik sektöründe algılanması zor bir durumu meydana getirdiği düşünülmektedir.

İçerideki güvenlik birimlerinden olan polisler de Covid-19 salgınından etkilenmiştir. İç güvenlikte şehir güvenliklerinden sorumlu olan polisler gerek kendi güvenliklerini sağlamak gerekse de vatandaşların güvenliklerini sağlamak üzere yoğun ve yorucu bir tempoda çalışmak durumunda kalmışlardır. Zaten kendi yoğun mesai saatlerinin üstüne bir de Covid-19 salgını ile mücadele etmek polislerde büyük iş yükü oluşturduğu söylenebilir.

Polislerin müdahale etmek durumunda kaldıkları asayişe müessir olaylarda sosyal mesafe gözetememeleri, yeni teçhizat ve donanım kullanmak zorunda olmaları polislerin iş yükünü daha da artırmış olduğu düşünülmektedir. Haftalık çalışma saati Türkiye geneline baktığımız zaman 47 saatin üzerinde olan polisler bir de iş yüklerinin artmasıyla stres düzeylerinde de artış olduğu düşünülmektedir. Ayrıca tüm gün boyunca yoğun çalışmalarının yanında evinden çıkamayan vatandaşlarının alışverişini yapma, ihtiyacı olan yaşlıların ilaç tedarikini evine kadar götürme gibi ek iş yüklerini artırsa da bu polis vatandaş arasındaki ilişkiyi güçlendirmiştir. Fakat gün sonunda kendisine virüs bulaşma riski, kendisini çok düşünmese bile bulaşmış olan virüsü evine götürme korkusu, polislerde zaten var olan stres düzeylerini daha da artırdığı düşünülmektedir.

Evinde yaşlı anne-babasıyla yaşayan veya evinde kronik rahatsızlığı bulunan aile bireyine sahip polisler daha da stres altına girmiş olması muhtemeldir.

Tüm bunlardan dolayı Covid-19 sürecinde polislerin iş yükü artışı ve buna bağlı olarak stres düzeylerindeki değişim araştırmanın ana konusunu oluşturmaktadır. Pandemi sürecinde polislerde meydana gelen iş yükünün ne kadar olduğu, iş yükünün artmasına bağlı olarak polislerin stres düzeylerinde ne kadar artma meydana geldiği ölçülmeye çalışılmıştır.

Daha öncesinden polislerin iş yükü ve stres artışı konusunda araştırma yapılmamış olması, çıkacak sonuçların karşılaştırılması noktasında herhangi bir öneri konamayacağı olumsuz bir durum olarak görünse de alanında yapılmış ilk araştırma olması sebebiyle literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın birinci bölümünde pandemi, endemi ve covid-19'dan bahsedilmiştir. Tarihteki görülen salgın hastalıklar ele alınmıştır. Özellikle insanlık tarihini etkileyen endemik ve pandemik salgınlar ele alınmıştır.

İkinci bölümünde güvenlik konusuna değinilmiştir. Tarihsel gelişiminin yanı sıra güvenlik anlayışındaki değışime değinilmiş ve özellikle de güvenlik birimlerinden olan polis ve polis teşkilatı ele alınmıştır.

Üçüncü bölümde ise iş yükü ve stres kavramlarına açıklık getirilmiştir.

Dördüncü bölümde ise araştırmanın kapsamı, sınırları, sonuçlarına değinilmiş ve çıkan sonuçlar ele alınmıştır. Anketler sonucunda elde edilen verilerin frekans değerleri ve çıkan sonuçların neler ifade ettiğine değinilmiştir.

2. ENDEMİ, PANDEMİ VE COVID - 19

2.1. Endemi

Bir enfeksiyon türünün veya hastalığın küçük bir coğrafyada veya toplulukta kesintisiz bir biçimde kendisini tekrarlama durumuna endemi denir.³

İnsanlık var olduğu günden beri çeşitli salgın hastalıklarla mücadele etmek zorunda kalmıştır. Bu salgınlar bölgesel ve küresel çapta görülmüştür. Küresel çapta görülen salgınlara pandemi bölgesel çapta görülenlere ise endemi denmiştir. Endemi sınırlı bir bölgede iklim, toprak vb. faktörlerden dolayı meydana gelmektedir. Endemi tanımının yapılabilmesi için hastalığın bir kişiden en az başka bir kişiye bulaşmış olması gerekmektedir.⁴

Ülkemiz belli tarihlerde önemli Endemik hastalıkların etkisinde kalmıştır. Bu hastalıkların başında Verem gelmektedir. Hastalık ile ilgili kısaca bilgi vermek gerekirse Tüberküloz varlığı binlerce yıla dayanan bir mikropla insan vücuduna girmektedir. Dünyada bütün insanlarda sınıf, yaş, cinsiyet fark etmeksizin her insanda görülme potansiyeli mevcuttur. Hastalık başta akciğer olmak üzere bütün organlarda görülmektedir. Tedavisi istenilen düzeyde gerçekleştirilmezse ölümcül sonuçlar doğurabilmektedir.⁵

Ülkemizde tüberküloz hastalığı, 20. yüzyıl başlarında yayılım gösteren en önemli ölüm sebebiydi. Zaman içinde yürütülen hastalıkla savaş çalışmaları neticesinde ölüm oranları düşürülmüştür. Hala günümüzde 10 ile 20 milyon arasında insanın bu mikrobu taşıdığı ve hayatlarının belli bir döneminde bu insanların yüzde beş ile yüzde on oranında hastalığa yenik düşecekleri düşünülmektedir.⁶

Ülkemizde görülen bir diğer endemik hastalık ise Kırım Kongo Kanamalı Hastalığıdır. İlk olarak 2002 yılında Tokat, Amasya, Gümüşhane, Yozgat ve Sivas illerinde görülmeye başlanılan hastalık 2003 yılında yapılan çalışmalar neticesinde adı

³ Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı <https://covid19.saglik.gov.tr/TR-66461/endemi.html> Görüntüleme Tarihi:27.01.2022

⁴ Ensonhaber <https://www.ensonhaber.com/ipucu/endemi-nedir> Görüntülenme Tarihi: 27.01.2022

⁵ Özkara, Ş. Tüberküloz (Verem) Hastalığı, <https://verem.org.tr/verem-tuberkuloz> Görüntülenme Tarihi: 27.01.2022

⁶ Özkara, Ş. Tüberküloz (Verem) Hastalığı, <https://verem.org.tr/verem-tuberkuloz> Görüntülenme Tarihi: 27.01.2022

konulmuştur. Hastalık ilk görüldüğü günden günümüze kadar her yıl Nisan-Ekim ayları arasında aynı bölgede tekrar etmektedir.⁷

Endemi siyasi, askeri, ekonomik, yaşam kalitesi ve birçok açıdan görüldüğü toplumu olumsuz olarak etkilemektedir.

2.2. Pandemi

Bir hastalığın veya enfeksiyonun ülkelerde, kıtalarda, hatta tüm dünya gibi çok geniş bir coğrafyada yayılım göstermesine pandemi denilmektedir.⁸

Pandemi, kelime anlamı itibarıyla da Eski Yunan dilinde ‘Tüm’ anlamında olan ‘Pan’ kelimesi ile ‘İnsan’ anlamına gelen ‘Demos’ kelimesinin bir araya gelmeleriyle oluşmuştur. Tüm ve İnsan kelime köklerinden gelen Pandemi, tüm insanlığı etkilemesinden kaynaklandığını söyleyebiliriz. Dünya Sağlık Örgütü’ne (DSÖ) göre; üç koşulun oluşmasıyla pandemi meydana gelmektedir.

- a) Daha önce meydana gelmemiş bir hastalığın ortaya çıkması,
- b) Ortaya çıkan hastalığın bulaşıcı özelliğinin olması ve bu bulaşın tehlikeli sonuçlarının bulunması gerekmektedir.
- c) Bu bulaşın belli bir bölge ile sınırlı kalmaması ve geniş bir alana yayılmasıdır.⁹

Anlaşılabacağı üzere pandemi coğrafyayla alakalı olup, insanlık tarihinde geniş coğrafyalara yayılan, toplu ölüm ve sağlık sorunları oluşturan çok sayıda pandemi yaşanmıştır. Ve bunların bazılarında çözüm bulunmuş veya kendiliğinden yok olmuşken bazıları günümüzde hala devam etmektedir.¹⁰

2.2.1. Amvas Vebası

“Kara Ölüm” olarak da bilinen pandemik hastalık, ortaya çıktığı 637 yılından 639 yılına kadar 3 yıl gibi kısa bir sürede binlerce insanın hayatını kaybetmesine yol açmıştır. İlk olarak Urfa’dan Şam’a, Ürdün’den Filistin bölgesindeki alanda görülen

⁷ Hancıoğlu, D. (2018). “Endemik Hastalıklar” Ankara Üniversitesi, S.3 https://acikders.ankara.edu.tr/pluginfile.php/56087/mod_resource/content/0/10_ENDEM%C4%B0K%20HASTALIKLAR.pdf Görüntüleme Tarihi: 27.01.2022

⁸ Sağlık Bakanlığı <https://covid19.saglik.gov.tr/TR-66494/pandemi.html> Görüntülenme Tarihi: 27.01.2022

⁹ Tekin, A. (2021). “Tarihten Günümüze Epidemiler, Pandemiler ve Ekonomik Sonuçları”, Sosyal Bilimler Üniversitesi Dergisi, (40), 332.

¹⁰ Aslan, R. (2020). “Tarihten Günümüze Epidemiler, Pandemiler ve Covid-19”, Göller Bölgesi Aylık Ekonomi ve Kültür Dergisi, 8 (85), 35.

ve ismini de Kudüs'ün 33 km kuzeybatısındaki Amvas'dan alan kara ölüm pandemisi geniş bir coğrafya da etkili olmuştur.¹¹

Kesin olarak bu pandemik salgının nasıl çıktığı bilinmese de bu konu hakkında üç farklı görüş ortaya konulmaktadır. İlk olarak Müslümanlar ile Rumlar arasında gelişen bir savaş sonrası başladığı yönündedir. Bu savaş çok sayıda insanın ölümüne yol açmış, ölen insanların cesetlerinin uzun zaman yerde kalmasıyla cesetler çürümüş ve kokmuştur. Çürüyen bu cesetlerden çıkan mikropların insanlara bulaştığı sanılmaktadır.¹²

Diğer bir görüş Müslüman Araplar ile Farslar arasında yaşanan savaş sebebiyle ölen insanların cesetlerinin defin edilememesi sonucu cesetlerin çürümesinden insanlara bulaştığı yönündedir.¹³

Farklı bir görüş olarak da amvas veba pandemisinin, bakteri taşıyan pirelerden bulaştığı yönündedir. Bakteri taşıyan pirelerin ısırması ile bulaştığı düşünülen kara ölüm pandemisinde ısırılan yerlerde kızarıklıklar şişkinlikler ilk belirti olarak gözleniyordu. Bu nedenle kırsal kesimde daha fazla görülüyordu fakat seyahatler nedeniyle şehirlerde de yaygınlaşmıştır. İslamiyet döneminin ilk salgını olan kara ölüm pandemisinden kaynaklı yaklaşık yirmi beş bin kişinin vefat ettiği tahmin edilmektedir.¹⁴

2.2.2. Kara Veba

Veba pandemisi, fare, sincap ve sıçan gibi küçük kemirgenlerin kanlarında dolaşan bir bakteriden türemiştir. Basil adındaki bu bakteri aslında küçük kemirgenlerin kanlarında dolaşan zararsız bir bakteridir. Zamanla evrimleşen bu bakteri kemirgenler üzerinde bulunan pireler vasıtasıyla insanlara geçmiştir. Sonrasında ise insanlarda ölümcül hale gelmiştir.¹⁵

Büyük veba salgını olarak da adlandırılan kara veba, Çin ve Asya'nın güneybatısından başlamış, Avrupa'ya 1347 yılında ulaşmış ve 1347-1351 yıllarında Avrupa'da büyük

¹¹ Aslan a.g.m., 2020, 36.

¹² Öner, A. (2020). "Hz. Ömer Döneminde Yaşanan Amvas Vebası", İstem Dergisi, 18(35), 145-168.

¹³ Cengiz, E. (2020). "Hz. Ömer Döneminde Meydana Gelen Amvas Taunu ve Etkileri", Kafkas Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 7 (13), 137.

¹⁴ <https://www.haberler.com/amvas-vebasi-nedir-islam-tarihindeki-ilk-salgin-14162042-haberi/>
Görüntülenme Tarihi: 02.02.2022

¹⁵ Aktaş, Z. (2021). "Kara Ölüm: Veba", Çağaloğlu Anadolu Lisesi Tarih Dergisi, (3), 20-22.

ölümlere neden olmuştur. Uzak doğuda ortaya çıkan bu pandemik hastalığın Avrupa'ya nasıl bulaştığı yönünde kesin bilgi olmasa da iki tez bulunmaktadır. İlk olarak Moğollar'ın Pasifik'ten Karadeniz'e, Kuzey Hindistan'dan Bafra Körfezine kadar geniş bir coğrafyada hakimiyet kurma çalışmalarından dolayı insan hareketliliğinden kaynaklandığı yönündedir. Diğer bir tez ise, ormanların tahrip edilip tarım arazisine dönüştürülmesiyle doğada büyük bir yıkım yaşanmış ve veba pandemisinin yayılması hızlanmış, böylece doğa da insanlara bir cevap vermiştir.¹⁶

Salgın sebebiyle sadece Avrupa da 14. y.y.'da 200 milyon insanın öldüğü tahmin edilmektedir. Ayrıca sosyal yıkımlara da sebebiyet vermiştir. Veba pandemisinin Avrupa kıtası üzerine Müslüman, Yahudi ve Çingenelelerden geçtiği düşünüldüğü için büyük bir etnik kıyım yapılmıştır. Azınlıklar ya öldürülmüş ya da büyük işkencelere maruz kalmışlardır. Tam sayı bilinmemekle beraber Avrupa'nın üçte birinin bu pandemi yüzünden yok olduğu tahmin edilmektedir.¹⁷

2.2.3. Jüstinyen Vebası

Ne zaman çıktığı bilinmeyen fakat etkisini 541 yılında Doğu Roma topraklarında gösteren ve etkisi geniş bir coğrafyaya yayılan bir pandemik vebadır. İmparator Jüstinyen döneminde yaşandığı için adını da zamanın imparatorundan alan Jüstinyen Veba Salgını, Mısır'dan başlamış, Filistin, Suriye ve Anadolu topraklarından İstanbul'a kadar ulaşmıştır. İstanbul'u derinden etkileyen salgında günde on bin kişinin hayatını kaybettiği kaydedilmiştir. Tabi ki salgından etkilenen sadece Roma olmamış, Pers İmparatorluğu'ndan Çin'e kadar geniş bir coğrafyaya uzanmıştır. Öyle ki salgın sebebiyle ölenlerin sayısı 50 milyona ulaştığı belirtilmiştir.

Salgının kaynağı tam olarak bilinmemektedir. Üzerinde durulan konulardan birisi Jüstinyen vebasının diğer veba türlerinin akrabası olduğu yönündedir.¹⁸

2.2.3. Kolera

Kolera, *Vibrio Cholerae* bakterisinin ortaya çıkardığı bir bağırsak enfeksiyonunun şiddetli ishal ve akut ile seyretmesi durumudur. Japonya'da 1817 yılında görülmüş,

¹⁶ Tekin, a.g.m., 2021, 332.

¹⁷ Macit, A. (2020). "Küresel Salgınlar Tarihi ve Dünya Tarihsel Dönüşümler", İlem Dergisi, (4). 5.

¹⁸ Macit, a.g.m., 2020, 6.

1826'da Moskova'da ve akabinde 1831 yılında Berlin, Paris gibi Avrupa ülkelerinde görülmüştür. Zamanla tüm dünyaya yayılarak pandemik özellik almıştır.

Kolera pandemisi ülkemizde de görülmüştür. Özellikle balkan savaşları sırasında yani 1912-1913 yıllarında balkanlarda görülmüştür. Savaş sırasında ilaç sıkıntıları gibi nedenlerle çok fazla asker Kolera sebebiyle şehit düşmüşlerdir. Halbuki oral rehidrasyon tedavisi olarak da bilinen ağızdan sıvı tedavisi ile Kolera hastası kolayca sağlığına kavuşabilmektedir. Su, tuz, potasyum, sodyum ve bikarbonat karışımları hastaları kısa sürede iyileştirirken zamanında alınmayan önlemler ölümcül olabilmektedir. Bu yöntemin bilinmemesi, salgının yeni çıktığı zamanlarda yaklaşık olarak 1-2 milyon arasında insanın bu salgın sebebiyle öldüğü tahmin edilmektedir.¹⁹

2.2.4. İspanyol Gribi

İspanyol gribi 1918-1920 yıllarında H1N1 virüsünün ölümcül bir alt türü kaynaklı salgındır. Salgın Birinci Dünya Savaşı döneminde ortaya çıkmıştır. Aslında bu pandemik hastalığın nerden ve nasıl bulaştığı bilinmemektedir. Daha doğru ifade ile başlangıcı tam olarak bilinmemektedir. Daha önce nerde ve nasıl görüldüğü o zaman koşulları altında gizlenmiştir. Birinci Dünya Savaşı koşullarında basının sansürlenmesi sebebiyle daha önceden nerelerde görüldüğü tam olarak saptanamamıştır. Nerden bulaştığı yönünde üç görüş vardır;

- a) Grip salgınları Çin de sık sık görülmekteydi. Fakat bunlar küçük çapta gerçekleşiyordu. Kanatlı hayvan sayısının fazla olması da burada gribin yaygın görülme sebepleri arasındadır. Dolayısıyla Çin'de başlayan bu pandemik salgının buradan tüm dünyaya ihraç edildiği yönünde olmuştur.
- b) İspanyol Gribinin nerden çıktığı hakkındaki ikinci görüş ise; Batı Avrupa'dan başladığı ve buradan tüm dünyaya yayıldığı yönündedir. Savaş sırasında batılı devletler savaşı kazanabilmek için değişik sömürge bölgelerinden birçok insanı Avrupa'ya getirmesiyle dünyaya yayılmış olabileceği düşünülmektedir.
- c) Üçüncü bir görüş ise bu pandemik salgının ilk görüldüğü yer olan Amerika'dan yayıldığı yönündedir. Amerika'nın Kansas City şehrinde ilk olarak görülen bu pandeminin yine bu bölgeden çıkması da ihtimaller dahilindeydi. Çünkü

¹⁹ Ergüder, T., Şirin, H., Ahmadi, A.A. (2020). "Dünya Salgın Tarihiçesi", Türkiye Sağlık Okuryazarlığı Dergisi, 1(2), 91-92.

Kansas City şehrinde çok fazla hayvancılık yapılmaktaydı. Özellikle kümes hayvancılığının fazla yapılması ve burada çalışan kişilerin genellikle Çin uyruklu işçiler olduğu varsayımından hareketle bu pandemik hastalığın buradan çıkması ve Birinci Dünya Savaşı sebebiyle tüm dünyaya yayılma ihtimali fazlaydı.²⁰

Aslında üç görüşe de bakıldığında konunun İspanya ile alakalı olmadığı görülecektir. Fakat ismini İspanya'dan almasının da bir sebebi vardır. Birinci Dünya Savaşı sırasında diğer devletler savaş sebebiyle basına sansür uygulamışlar ve hastalık duyulmamıştır. Fakat İspanya'nın Birinci Dünya Savaşı'na katılmaması sebebiyle basına sansürün olmamasının getirdiği faktörün de birleşmesinden kaynaklı olarak ilk defa İspanya'da bahsedilmesinden dolayı ismini buradan almıştır. On sekiz ay gibi kısa bir sürede 100 milyona yakın insanın hayatını kaybetmesine yol açmıştır ve bu sayı o günkü dünya nüfüsünün %15'ine tekabül etmesi salgının boyutlarını ortaya koymaktadır.²¹

2.2.5. Hong Kong Gribi

Asya gribi adıyla da bilinen pandemik hastalık ilk olarak Hong Kong'da görülmüştür ve hızla dünyaya yayılmıştır. Salgının 1968-1969 yıllarında yaklaşık bir milyon insanın ölümüne neden olduğu tahmin edilmektedir. Hastalığın ortaya çıkış sebebi olarak ise H3N2 virüsünün bir alt tipi olan H2N2 virüsünün mutasyonu olduğu saptanmıştır.

Bu pandemik salgın 1968 yılında başlamış ve Vietnam, Singapur, Kuzey Avustralya ve Avrupa'nın ardından Amerika'da görülmüştür. Vietnam savaşı sonrası ülkelere dönen askerlerin virüsü Amerika'ya taşımaları ve bu pandemik salgının Amerika'da yaygınlaşması ile aşısı bulunmuş ve bu pandemik salgın ortadan kalkmıştır.²²

2.2.6. Sars Salgını

Şiddetli Akut solunum yolu sendromu olan Sars, Koronavirüsün (Sars-Cov) neden olduğu bir solunum yolu hastalığıdır. Damlacıklar yolu ile insandan insana geçtiği

²⁰ Yolun, M. (2020). "İspanyol Gribi'nin Kısa Bir Öyküsü", Toplumsal Tarih Dergisi, 316, 74-80.

²¹ Aslan a.g.m., 2020, 37.

²² Aslan a.g.m., 2020, 37.

bilinmektedir. Kasım 2002 yılında Hong Kong’da başlayan salgın, buradan tüm dünyaya yayılmış ve 8.422 vaka ve 916 ölüme sebep olmuştur.²³

2.2.7. HIV/AIDS

Bazı pandemik hastalılar tamamen bitmiştir ve günümüzde görülmemektedir. Devam eden pandemik hastalıklardan birisi HIV Virüsü’dür. İnsan bağışıklık yetmezliği virüsü (Human Immunodeficiency Virüs) olarak bilenen pandemik hastalık, bağışıklık sistemine, özellikle CD4 hücrelerine saldıran bir virüs türüdür. Hastalık ilk olarak 1981 yılında Amerika Birleşik Devletleri’nde eşcinsel topluluklarda görüldü. Ancak 1920 yıllarında Batı Afrika’dan bir şenpanze virüsünden kaynaklandığına inanılır.²⁴

Aslına bakıldığı zaman bu pandemik hastalığın insanları öldürme durumları yoktur. Yani hiç kimse HIV Pandemisi yüzünden hayatını kaybetmemektedir. HIV Pandemik Hastalığının vücuda girmesiyle beraber bu virüs insan direncini yok etmeye başlar. Birey hastalıklara karşı korunmasız hale gelir. Bağışıklık sistemindeki bu çöküş ile birlikte vücuda giren farklı bir virüs bireyin ölümüne neden olmaktadır.²⁵

HIV Virüsünü ilk defa tanımlamak için 1982 yılında AIDS ismi verildi. Günümüze kadar da çok sayıda kan araştırması yapılan HIV Pandemisini DSÖ tarafından 1988 yılında, 1 Aralık gününü Dünya AIDS Günü ilan etmiştir. Ayrıca cinsel yolla bulaşan bu hastalıktan dolayı, DSÖ’ye göre salgının başından bugüne kadar 70 milyondan fazla insana HIV Virüsü bulaşmış ve 35 milyondan fazla insan hayatını kaybetmiştir. DSÖ’nün raporunda 2018 yılında 37.9 milyon insan HIV virüsü ile beraber yaşamaktadır ve yine aynı yıl içerisinde 770 bin kişi HIV virüsü ile ilişkili hastalıklardan hayatını kaybetmiştir. Ayrıca 2018 yılında Afrika bölgesinde yaşayan nüfusun yaklaşık olarak %70’ine HIV Pandemik hastalığı bulaşmış durumdadır.²⁶

²³ Parıldar, H. (2020). “*Tarihte Bulaşıcı Hastalıklar*”, Tepecik Eğitim ve Araştırma Hastanesi Dergisi, (30),19-26.

²⁴ Ergüder, Şirin, Almadı, a.g.m., 2020. 95

²⁵ Aslan a.g.m., 2020, 38.

²⁶ Ergüder, Şirin, Almadı, a.g.m., 2020. 95

2.3. Covid-19

Resim 2.1. Koronavirüs

Kaynak: Sabah Gazetesi <https://www.sabah.com.tr/yasam/corona-virus-nasil-ortaya-cikti-korona-virus-ilk-olarak-nerede-ve-ne-zaman-goruldu-nasil-bulasti-ve-yayildi-4899177> Erişim Tarihi: 10.03.2022

Koronavirüs hastalığı ilk olarak Çin'in Vuhan eyaletinde 2019 Aralık ayında solunum yolu rahatsızlıkları belirtileriyle ortaya çıkmıştır. Yapılan çalışmalar neticesinde 13 Ocak 2020 tarihinde Covid-19 adıyla tanımlanan bir virüstür.²⁷

Koronavirüsü insan ve hayvanlarda rahatsızlıklara sebep verebilecek bir virüs ailesidir. Orta Doğu Solunum Sendromu ve şiddetli Akut Solunum Sendromu gibi daha şiddetli hastalıklara neden olmaktadır.²⁸

Koronavirüs belirtisiz bir şekilde kendisini gösterebildiği gibi ateş, öksürük, nefes darlığı gibi belirtilerle de gösterebilmektedir. Koronavirüs; zatureye, böbrek yetmezliğine, ağır solunum yetmezliğine ve ölüme sebep verebilmektedir.²⁹

Koronavirüs hastalığı öksürük ve aksırmayla ortama saçılan damlacıklarla bulaşmaktadır. Hastalar genelde solunum yoluyla ve dokunma ile virüse maruz kalmaktadır. Özellikle temaslı ellerin göz, burun ve ağıza dokunulması yoluyla

²⁷ Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı <https://covid19.saglik.gov.tr/TR-66300/covid-19-nedir-.html> Erişim Tarihi: 05.03.2022.

²⁸ Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı <https://covid19.saglik.gov.tr/TR-66300/covid-19-nedir-.html> Erişim Tarihi: 05.03.2022.

²⁹ Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı <https://covid19.saglik.gov.tr/TR-66300/covid-19-nedir-.html> Erişim Tarihi: 05.03.2022.

bulaşmaktadır. Koronavirüs moleküler tanı testleri yöntemiyle teşhis edilebilmektedir.³⁰

2.3.1. Covid-19 Ortaya Çıkışı ve Yayılışı

Koronavirüs ilk vaka Çin'in Hubey eyaletine bağlı olan Vuhan kentinde 12 Aralık 2019 tarihinde tespit edilmiştir. Vuhan belediyesinin sağlık komisyonuna göre 31 Aralık 2019 tarihinde Vuhan'da bulunan Huanan Deniz Ürünleri Pazarında temaslı oldukları tespit edilen 27 kişide daha aynı virüsün görüldüğü açıklanmıştır.³¹

DSÖ 7 Ocak 2020 tarihinde, tespit edilen virüsün Sars olmadığını, yeni bir koronavirüs varyantı olduğunu açıklamıştır. Bu yeni virüsün yarasalarda görülen Betakoronavirüs'ün insanlara geçerken mutasyona uğramış hali olduğunu açıklamıştır. Yeni virüse "2019-nCov" adı verilmiştir. Aynı dönemde Çin bilim insanları yaptıkları açıklamada tespit edilen virüsün yeni tip Koronavirüs olduğunu belirtmişlerdir.³²

Vuhan yerel yönetimi 11 Ocak 2020 tarihinde Covid-19 virüsünün salgına dönüştüğünü ve ilk ölümün gerçekleştiğini açıklamıştır. DSÖ yapmış olduğu 21 Ocak 2020 tarihli açıklamasında koronavirüsün insandan insana bulaştığını belirtmiştir.³³

Koronavirüs Çin dışında ilk vakası Tayland'da görülmüştür. Vuhan'dan gelen bir kadının koronavirüse maruz kaldığı tespit edilmiştir. Japonya hükümeti 16 Ocak 2020 tarihinde, Güney Kore 20 Ocak 2020, Amerika Birleşik Devletleri 21 Ocak 2020, Avusturalya 25 Ocak 2020, Fransa 25 Ocak 2020, Birleşik Arap Emirlikleri 24 Ocak 2020 ve 31 Ocak 2020 tarihinde Rusya, İsveç, İngiltere, İspanya, İtalya devletlerinde ilk vakalar tespit edilmiştir.³⁴

Dünyada koronavirüs vaka sayılarının hızla artmasından dolayı DSÖ 30 Ocak 2020 tarihinde "Uluslararası Kamu Sağlığı Acil Durumu" ilan ettiğini dünyaya duyurmuştur. Akabinde dünya devletleri ülke sınırlarında virüs kontrolü

³⁰ Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı <https://covid19.saglik.gov.tr/TR-66300/covid-19-nedir-.html> Erişim Tarihi: 05.03.2022.

³¹ Sabah Gazetesi <https://www.sabah.com.tr/yasam/corona-virus-nasil-ortaya-cikti-korona-virus-ilk-olarak-nerede-ve-ne-zaman-goruldu-nasil-bulasti-ve-yayildi-4899177> Erişim Tarihi: 10.03.2022.

³² Sabah Gazetesi <https://www.sabah.com.tr/yasam/corona-virus-nasil-ortaya-cikti-korona-virus-ilk-olarak-nerede-ve-ne-zaman-goruldu-nasil-bulasti-ve-yayildi-4899177> Erişim Tarihi: 10.03.2022.

³³ Euronews: <https://tr.euronews.com/2020/05/04/dunyada-covid-19-salg-n-n-ilk-100-gununde-yasananlar-ilk-nerede-ortaya-c-kt-nas-l-yay-ld> Erişim Tarihi: 13.03.2022

³⁴ Euronews: <https://tr.euronews.com/2020/05/04/dunyada-covid-19-salg-n-n-ilk-100-gununde-yasananlar-ilk-nerede-ortaya-c-kt-nas-l-yay-ld> Erişim Tarihi: 13.03.2022

uygulamalarını hayata geçirdiklerini ilan etmişlerdir. Aralarında Türkiye'nin de bulunduğu birçok dünya devleti Çin'de yaşayan ve özellikle Vuhan kentinde olan vatandaşlarını tahliye kararı almışlardır. Yine birçok devlet ülkelerinde acil durum ilan edilmiştir.³⁵

Çin dışında koronavirüse bağlı ilk ölüm vakasını Filipinler 2 Şubat 2020 tarihinde duyurmuştur. Dünyada 9 Şubat 2020 tarihinde koronavirüse bağlı ölüm vakası 800'ü aşmıştır.³⁶

Birleşmiş Milletler'e bağlı DSÖ 28 Şubat 2020 tarihinde Covid-19 için risk seviyesini yüksekten çok yüksek seviyesine çıkarmıştır. Aynı tarihte dünyada 54 ülkede koronavirüs vakasının tespit edildiğini açıklamıştır.³⁷

Dünya bankası grubu koronavirüs salgınıyla mücadele eden devletlere destek vermek amacıyla ilk etapta 12 milyar dolarlık bütçe ayırdığını ve Uluslararası para fonu başkanın yapmış olduğu açıklamada koronavirüs ile mücadeleye 50 milyar dolarlık bütçe ayırdıklarını belirtmiştir.³⁸

Dünya genelinde 7 Mart 2020 tarihinde vaka sayısı 100.000'i geçmiştir. Virüsten en çok etkilenen ülkelerin başında gelen İtalya, sokağa çıkmayı kısıtlayarak eğitim kurumlarını kapattığını ve Futbol Ligi Sera A dahil bütün spor organizasyonlarını ertelediğini ilan ederek ülke genelinde karantinaya gidildiğini duyurmuştur.³⁹

³⁵ Bbcnews Türkçe: [https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-51306119#:~:text=D%C3%BCnya%20Sa%C4%9F%C4%B1k%20%C3%96rg%C3%BCt%C3%BC%20\(DS%C3%96\)%2C,sa%C4%9F%C4%B1%C4%9F%C4%B1%20acil%20durumu%22%20ilan%20etti.](https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-51306119#:~:text=D%C3%BCnya%20Sa%C4%9F%C4%B1k%20%C3%96rg%C3%BCt%C3%BC%20(DS%C3%96)%2C,sa%C4%9F%C4%B1%C4%9F%C4%B1%20acil%20durumu%22%20ilan%20etti.) Erişim Tarihi: 13.03.2022

³⁶ Anadolu Ajansı: <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/kovid-19-salgininin-cinin-vuhan-kentinde-ortaya-cikmasinin-uzerinden-bir-yil-gecti/2047747> Erişim Tarihi: 13.03.2022

³⁷ Anadolu Ajansı: <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/kovid-19-salgininin-cinin-vuhan-kentinde-ortaya-cikmasinin-uzerinden-bir-yil-gecti/2047747> Erişim Tarihi: 13.03.2022

³⁸ Anadolu Ajansı: <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/kovid-19-salgininin-cinin-vuhan-kentinde-ortaya-cikmasinin-uzerinden-bir-yil-gecti/2047747> Erişim Tarihi: 13.03.2022

³⁹ Euronews: <https://tr.euronews.com/2020/05/04/dunyada-covid-19-salg-n-n-ilk-100-gununde-yasananlar-ilk-nerede-ortaya-c-kt-nas-l-yay-ld> Erişim Tarihi: 13.03.2020

DÜNYA SAĞLIK ÖRGÜTÜ VERİLERİYLE COVID-19 (YENİ KORONAVİRÜS) KÜRESEL TABLOSU

Resim 2.2. Küresel Koronavirüs Tablosu

Kaynak: Habertürk <https://www.haberturk.com/corona-virusu-turkiye-ye-geldi-mi-bakan-koca-dan-14-gun-kurali-uyarisi-9-mart-corona-virus-haritasi-2607896> Erişim Tarihi: 13.03.2022

Koronavirüse bağlı vaka sayılarının dünya genelinde yayılmasının önlenememesi ve 4.291 ölümün gerçekleşmesinden dolayı DSÖ Genel Direktörü Tedros ADHANOM yapmış olduğu duyuruda koronavirüsün “PANDEMİ” olarak nitelendirildiğini ilan etmiştir. Ve yine DSÖ genel direktörünün 13 Mart 2020 tarihli açıklamasına göre Covid-19 Pandemisi merkezinin Avrupa olduğunu belirterek dünya genelinde 132 ülkeden elde edilen verilere göre 132.000 vakanın tespit edildiğini ve 5.000 kişinin de hayatını kaybettiğini belirtmiştir.⁴⁰

Çin’in 7 Nisan 2020 tarihinde yapmış olduğu açıklamada yeni ölüm vakasına rastlanmadığını belirterek Wuhan kentinde uygulanan karantınayı kaldırdığını belirtmiştir. Dünya genelinde ise 9 Nisan 2020 tarihinde vaka sayısı 1.485.000’i aşmıştır. Bir gün sonrası olan 10 Nisan 2020 tarihinde dünya genelinde ölüm vakası 100.000’i aşmıştır.⁴¹

⁴⁰ Anadolu Ajansı: <https://www.aa.com.tr/tr/koronavirus/dunya-saglik-orgutu-yeni-tip-koronavirusu-kuresel-salgın-ilan-etti/1762600> Erişim Tarihi: 15.03.2022.

⁴¹ Euronews: <https://tr.euronews.com/2020/05/04/dunyada-covid-19-salg-n-n-ilk-100-gununde-yasananlar-ilk-nerede-ortaya-c-kt-nas-l-yay-ld> Erişim Tarihi: 15.03.2022

Devletlerin ve DSÖ'nün Covid-19'a karşı tedavi çalışmaları sürerken ABD Gıda ve İlaç İdaresi 1 Mayıs 2020 tarihinde Amerikan Gilead Şirketinin üretmiş olduğu Remdesivir ismini verdiği Antiviral ilaca acil durum onayı verdiğini duyurmuştur.⁴²

Dünyada 12 Nisan 2020 tarihi itibarıyla başta Çin olmak üzere birçok devlet ilerleyen tarihlerde koronavirüs karantinalarını gevşetmeye başlamıştır. Devletler Mayıs 2020 itibarıyla koronavirüsten kaynaklı birçok kısıtlamayı kaldırmışlar, planlı bir şekilde pandemi öncesi yaşantıya geçmek için gerekli adımları atmaya başlamışlardır.⁴³

İlk olarak Çin'de görülen Covid-19 dünya genelinde 200 ülkeye yayılarak küresel bir salgına dönüşmüştür. Virüs 3.579.000'den fazla kişiye bulaşmıştır. 250.000'e yakın insan Covid-19 nedeniyle hayatını kaybetmiştir. 1.158.000 kişiden fazlası ise iyileşmiştir. Koronavirüs salgını bu çalışmayı hazırladığımız dönemde etkisini kaybetmiş olmasına rağmen dünyayı etkilemeye devam etmektedir.⁴⁴

2.3.2. Covid-19'un Türkiye'de Ortaya Çıkışı ve Süreci

İlk olarak Çin'de görülen ve oradan Dünya'ya yayılan Covid-19 salgınına karşı Türkiye ilk olarak 10 Ocak 2020 tarihinde Sağlık Bakanı Fahrettin KOCA başkanlığında yapılan toplantı ile Bilim Kurulu kurulmasını kararlaştırmıştır. Türkiye 24 Ocak 2020 tarihinde ise Hava Limanlarına termal kameralar kurarak ülkeye virüsün yayılmasını engellemek için tedbirler almıştır. Ayrıca Çin'den gelen yolculara ilave koronavirüs taramaları uygulayarak koronavirüs belirtisi gösteren kişilere karantina uygulaması başlatmıştır. Bu tedbirler daha sonra diğer devletlerden gelen yolcular için de uygulanmıştır. Ayrıca havalimanlarında kızılötesi taramalar, dezenfekte çalışmaları, ücretsiz maske dağıtımı ve koronavirüse karşı bilgilendirici broşürler dağıtılmıştır.⁴⁵

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti Vuhan'da bulunan 34 Türk vatandaşı ve 7 Azeri, 7 Gürcü ve 1 Arnavutluk vatandaşını tahliye etmek için 31 Ocak 2020 tarihinde Vuhan'a uçak göndererek tahliye işlemi gerçekleştirmiştir.⁴⁶ Türkiye Hükümeti 3 Şubat 2020

⁴² Euronews: <https://tr.euronews.com/2020/05/04/dunyada-covid-19-salg-n-n-ilk-100-gununde-yasanan-ilk-nerede-ortaya-c-kt-nas-l-yay-ld> Erişim Tarihi: 15.03.2022

⁴³ Budak, F., Korkmaz, Ş. (2020). "COVID-19 Pandemi Sürecine Yönelik Genel Bir Değerlendirme: Türkiye Örneği", Sosyal Araştırmalar ve Yönetim Dergisi, (1), 62-79.

⁴⁴ Budak, Korkmaz, a.g.m., 2020, 62-79.

⁴⁵ Dailysabah <https://www.dailysabah.com/tourism/2020/01/28/china-virus-sends-shockwaves-across-travel-sector-including-in-turkey> Erişim Tarihi: 16.03.2022

⁴⁶ Sabah Gazetesi <https://www.sabah.com.tr/gundem/2020/01/31/cindeki-turk-vatandaslarini-getirecek-askeri-ucak-koca-yusuf-wuhanda> Erişim Tarihi: 16.03.2022

tarihinde Çin'den Türkiye'ye gelen bütün uçuşları askıya aldığını ve İran ile sınır kapılarının kapatılarak uçuşların durdurulduğunu ilan etmiştir. Ayrıca 29 Şubat 2020 tarihinde İtalya, Güney Kore ve Irak ile uçuşlarını karşılıklı olarak askıya almıştır. Devam eden süreçte Irak ile sınır kapıları kapatılarak sınıra yakın yerlere hastaneler yapılmıştır.⁴⁷

Türkiye'de birçok ilde halka açık yerlerde ve toplu taşıma araçlarında dezenfeksiyon yapılarak meslek okullarında dezenfeksiyon üretimi gerçekleştirmeye başlamıştır.⁴⁸

Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı'nın yapmış olduğu 11 Mart 2020 tarihli açıklamasında, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nde Covid-19 salgınının ilk vakasının tespit edildiği açıklanmıştır. Ülkede 15 Mart 2020 tarihinde ise virüse bağlı ilk ölüm vakası gerçekleştiği duyurulmuştur.⁴⁹

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip ERDOĞAN başkanlığında geniş çaplı bir toplantı gerçekleştirilerek koronavirüse karşı alınacak tedbirler 12 Mart 2020 tarihinde görüşülmüştür. Toplantı sonrasında alınan kararlar Cumhurbaşkanlığı sözcüsü İbrahim KALIN tarafından açıklanmıştır. Alınan kararlar şu şekilde olmuştur; 16 Mart 2020 tarihi itibarıyla ilk, orta ve lise eğitimlerine 1 hafta, üniversitelerde ise 3 hafta eğitime ara verilmiştir. Uzaktan eğitime 23 Mart'tan itibaren geçileceğini ve bu eğitimin internet ve televizyon aracılığı ile gerçekleştirileceğini, spor müsabakalarının Nisan ayının sonuna kadar seyircisiz bir şekilde gerçekleştirileceğini, kamu çalışanlarının yurt dışına çıkışlarını özel izinle mümkün olacağını ve Cumhurbaşkanı'nın yurt dışı gezilerinin ertelendiğini açıklamıştır.⁵⁰

Sağlık Bakanı Fahrettin KOCA yapmış olduğu 13 Mart 2020 tarihli açıklamada, ilk vakanın 4 yakınında daha virüsün tespit edildiğini, böylelikle Türkiye'de vaka sayısının 5'e çıktığını duyurmuştur. Aynı gün Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı 13-31 Mart tarihleri arasında ziyaretçi kabul etmeyeceğini, Ulaştırma ve

⁴⁷ Dailysabah <https://www.dailysabah.com/tourism/2020/01/28/china-virus-sends-shockwaves-across-travel-sector-including-in-turkey> Erişim Tarihi: 16.03.2022

⁴⁸ Dailysabah <https://www.dailysabah.com/tourism/2020/01/28/china-virus-sends-shockwaves-across-travel-sector-including-in-turkey> Erişim Tarihi: 16.03.2022

⁴⁹ Dailysabah <https://www.dailysabah.com/tourism/2020/01/28/china-virus-sends-shockwaves-across-travel-sector-including-in-turkey> Erişim Tarihi: 16.03.2022

⁵⁰ Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı <https://www.tccb.gov.tr/haberler/410/117021/cumhurbaskanligi-sozcusu-kalin-korona-virus-le-mucadele-surecini-el-birliigiyle-rehavete-ve-panige-kapilmadan-atlatma-kabiliyetine-sahibiz-> Erişim Tarihi: 16.03.2022

Altyapı Bakanı Mehmet Cahit TURHAN yapmış olduğu açıklamada Almanya, Fransa, İspanya, Norveç, Danimarka, Belçika, Avusturya, İsveç ve Hollanda'ya yapılacak uçuşların iki yönlü olarak 17 Nisan 2020 tarihine kadar durdurulacağını duyurmuştur. Yine aynı gün Adalet Bakanı açık ve kapalı ceza evlerinde görüşlerin ve nakillerin iki hafta süre ile durdurduğunu ilan etmiştir.⁵¹

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip ERDOĞAN ve Azerbaycan Cumhurbaşkanı İlham ALİYEV arasında 14 Mart 2020 tarihinde yapılan görüşmede iki ülke arasında hava ve kara ulaşımının durdurulduğunu karara bağlamışlardır. Aynı gün Gürcistan ile 15 Mart tarihinden itibaren geçerli olmak koşuluyla sınır kapısının yolcu geçişine kapatıldığı belirtilmiştir. Yine aynı gün Sağlık Bakanı Fahrettin KOCA umreden gelen bir vatandaşın Covit-19 testinin pozitif çıktığını duyurmuştur.⁵²

Kültür ve Turizm Bakanlığı, 15 Mart 2020 tarihi itibarıyla 16-30 Mart tarihlerinde bakanlık bünyesinde yer alan bütün kütüphanelerin hizmete kapatıldığını, İçişleri Bakanlığı pavyon, diskotek, gece kulüpleri gibi eğlence mekanlarının kapatıldığını duyurmuştur. Gençlik ve Spor Bakanlığı ise yapmış olduğu açıklamada umreden gelen 10.310 vatandaşın devlet yurtlarında karantinaya alındığını belirtmiştir. Yine aynı gün Fahrettin KOCA'nın yapmış olduğu açıklamada vaka sayısının 18'e çıktığı ilan edilmiştir.⁵³

Diyanet İşleri Başkanlığı 16 Mart 2020 tarihi itibarıyla Cuma namazı da dahil olmak üzere camilerde ibadetin cemaat halinde yapılmayacağını duyurmuştur. İçişleri Bakanlığı ise sinema, konser salonu, düğün salonu, kahvehane ve kafe gibi sosyal mekanların kapatıldığını ilan etmiştir. Yine aynı gün Mısır, İngiltere, İrlanda, İsviçre, Birleşik Arap Emirlikleri ve Suudi Arabistan ile uçuşların iki yönlü olarak durdurulduğu, vaka sayısının ise 47'ye çıktığı Sağlık Bakanı tarafından açıklanmıştır.⁵⁴

Yetkili organlar tarafından 19 Mart 2020 tarihi itibarıyla futbol, voleybol, basketbol ve hentbol liglerinde bulunan bütün müsabakaların ertelendiği devlet tarafından

⁵¹ Twitter <https://twitter.com/drfaqhrettinkoca/status/1238336845131534336> Erişim Tarihi: 16.03.2022

⁵² Twitter <https://twitter.com/drfaqhrettinkoca/status/1238336845131534336> Erişim Tarihi: 16.03.2022

⁵³ Sputnik <https://tr.sputniknews.com/20200315/umreden-donenler-ankara-ve-konyadaki-yurtlarda-karantinaya-alindi-1041598178.html> Erişim Tarihi: 16.03.2022

⁵⁴ Sputnik <https://tr.sputniknews.com/20200315/umreden-donenler-ankara-ve-konyadaki-yurtlarda-karantinaya-alindi-1041598178.html> Erişim Tarihi: 19.03.2022

Sağlık Bakanı Fahrettin Koca'nın 1 Nisan 2020 tarihinde yapmış olduğu basın açıklamasında koronavirüsün tüm Türkiye'ye yayıldığını duyurmuştur. 2.148 vaka ve 63 kişinin vefat ettiğini, pandeminin İstanbul, İzmir ve Ankara gibi büyük şehirlerde daha yoğun şekilde görüldüğünü belirtmiştir.⁶⁰

Yine 3 Nisan 2020 tarihi itibarıyla bütün iç hat seferleri durdurularak 18 yaş altının sokağa çıkması yasaklanmış, Pazar ve market gibi toplu alanlarda maske kullanma zorunluluğu getirilerek 30 büyük şehir ve Zonguldak'a giriş ve çıkışların 15 gün süre ile durdurulduğu açıklanmıştır.⁶¹

İçişleri Bakanlığı 10 Nisan 2020 tarihinde yapmış olduğu açıklamada 11 Nisan tarihinden geçerli olmak şartıyla 30 büyük şehir ve Zonguldak da 48 saat sokağa çıkma yasağı ilan etmiştir. Aynı gün Sağlık Bakanı Fahrettin KOCA yaptığı açıklamada toplamda 47.029 vaka ve 1.006 ölüm gerçekleştiğini açıklamıştır. Ayrıca 17-19 ve 23-26 Nisan tarihleri arasında ülke genelinde sokağa çıkma yasakları uygulanmıştır.⁶²

Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Recep Tayyip ERDOĞAN 4 Mayıs 2020 tarihinde yapmış olduğu açıklamada 65 yaş üstünün günde 4 saat dışarı çıkabileceğini, alışveriş merkezlerini 11 Mayıs itibarıyla hizmet vermeye başlayacağını, 13 Mayıs da 14 yaş altı çocukların 11:00 ile 15:00 saatleri arasında sokağa çıkabileceklerini, Aydın Malatya, Hatay, Mersin, Muğla ve Antalya şehirlerine giriş çıkışın yapılabileceğini, asker terhis işlemlerinin 13 Mayıs'da yapılmaya başlanacağını, 1 Haziran işlemleri itibarıyla celp işlemlerinin yapılmaya başlanacağını, berber ve kuaför gibi işletmelerin 11 Mayıs'da hizmet vermeye başlayacağını ve liselere giriş sınavının 27-28 Haziran'da yapılacağını duyurmuştur.⁶³

⁶⁰ CNNTÜRK <https://www.cnnturk.com/turkiye/bakan-koca-acikladi-turkiyede-can-kaybi-44e-yukseldi> Erişim Tarihi: 24.03.2022

⁶¹ Twitter <https://twitter.com/ikalın1/status/1246132729755951116> Erişim Tarihi: 25.03.2022

⁶² Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı <https://www.icisleri.gov.tr/17-19-nisan-tarihleri-arasinda-30-buyuksehir-ve-zonguldak-il-sinirlari-icerisinde-sokaga-cikma-yasagi> Erişim Tarihi: 25.03.2022

⁶³ <https://medyascope.tv/2020/05/04/cumhurbaskani-erdogan-acikladi-avmler-11-mayista-acilacak-20-yas-alti-ve-65-yas-ustu-belirli-saatlerde-sokaga-cikabilecek-maske-satisina-izin-verilecek/> Erişim Tarihi: 25.03.2022

Resim 2.4. Günlük Koronavirüs Tablosu

Kaynak: Habertürk <https://www.haberturk.com/28-mayis-koronavirus-tablosu-koronavirusten-bugun-kac-kisi-oldu-corona-virusu-vaka-sayisi-turkiye-2694568> Erişim Tarihi: 25.03.2022

Türkiye Hükümeti Mayıs ayında almış olduğu kararlarla kafe, restoran, spor salonu gibi mekanların saat 22:00'a kadar hizmet vermesine karar vermiştir. Haziran ayında ise şehirler arası yolculuk kısıtlamaları kaldırılarak 65 yaş üstü sokağa çıkma yasağı iptal edilmiş, okullarda 3 hafta telafi eğitimi yapma kararı alınmıştır. Yüksek Öğretim Kurumu sınavları gerçekleştirilmiştir.⁶⁴

Kaldırılan yasaklar neticesinde ülke genelinde vaka ve ölüm oranlarının tekrar artması nedeniyle 17 Kasım 2020 tarihinde Cumhurbaşkanı Recep Tayyip ERDOĞAN tarafından yapılan açıklamada eğitim ve öğretimin yıl sonuna kadar uzaktan eğitim ile gerçekleştirileceği, hafta sonları 10:00 ile 20:00 saatleri arası dışında sokağa çıkma kısıtlamalarının uygulanacağını, alışveriş merkezleri ve marketlerin saat 20:00 itibariyle kapanacağını duyurmuştur.⁶⁵

Covid-19'un yayılımını azaltabilmek için 14 Nisan 2021 itibariyle iki haftalık kısmi kapanma uygulamasına geçilmiştir. Buna göre hafta içi 19:00 ile 05:00 arası ve hafta sonu tamamen sokağa çıkma kısıtlamaları tekrar getirilmiş, bunun temel sebebi bir çok alanda vaka sayılarının tekrar artış göstermesidir.⁶⁶

⁶⁴ BBC Türkçe <https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-52842399> Erişim Tarihi: 25.03.2022

⁶⁵ BBC Türkçe <https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-54977340> Erişim Tarihi: 25.03.2022

⁶⁶ Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı <https://www.icisleri.gov.tr/81-il-valiligine-kismi-kapanma-genelgesi-gonderildi> Erişim Tarihi: 25.03.2022

Türkiye genelinde 29 Nisan 2021 tarihi itibariyle genelge ile belirlenen çalışma grupları haricinde olan meslekler dışındaki bütün vatandaşların 17 Mayıs 2021 tarihine kadar tam kapanma uygulanmasına gidilmiştir. Sadece market alışverişi için dışarı çıkmaya izin verilmiştir. Bütün sınavlar ertelenerek eğitim kurumları kapatılmıştır. Hafta sonları bütün marketler kapatılmıştır.⁶⁷

Vakaların azalmasından ve ölüm oranlarının düşmesinden dolayı Türkiye Hükümeti tarafından hayata geçirilen kademeli normalleşme sürecine dair İçişleri Bakanlığı'nın yayınlamış olduğu kararname ile Covid-19 tedbirleri nedeniyle çalışmalarına ara veren bütün işyerlerinin 1 Temmuz 2021 tarihi itibariyle açılmasına, daha önce yayınlanan genelgelerle kısmi normalleşmelerin kaldırılarak işyerlerinin kendi açılış kapanış saatlerine göre hizmet vermesine, kahvehane ve kıraathane gibi yerlerde oyun oynanabilmesine, konaklama, düğün salonu, konser, toplu taşıma ve seyahat kısıtlamalarının kaldırılmasına, piknik alanı ve kamuda normal mesai saatlerine geçilmesine karar verilerek kısıtlamalar kaldırılmıştır.⁶⁸

İçişleri Bakanlığının 04.03.2022 tarihinde yayınlamış olduğu genelgeye göre pandeminin etkisinin azalması, aşılamanın yeterli düzeyde yapılması nedeniyle tüm dünya da olduğu gibi Türkiye'de de toplumsal kısıtlamalardan vazgeçilmiştir. Genelgeye göre maske, HES kodu ve PSR negatif testi isteme uygulaması kaldırılmıştır. Açık alanlar ve havalandırması uygun olan kapalı alanlarda sosyal mesafenin korunması şartıyla maske kullanım zorunluluğu kaldırılmıştır. Okul, hastane, sinema gibi mekanlarda ve toplu taşıma araçlarında maske takma zorunluluğu devam ettirilmiştir. Alışveriş merkezi, tiyatro gibi mekanlarda ve otobüs, tren, uçak gibi toplu ulaşım araçlarında HES kodu sorgulama uygulamasına son verilmiştir. Hava yolları vasıtasıyla veya sınır kapılarından ülkemize giren vatandaşlara PSR ve aşı sorgulaması yapılmasına devam edilmiştir. Bu kararname ile beraber Covid-19

⁶⁷ Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı <https://www.icisleri.gov.tr/81-il-valiligine-tam-kapanma-tedbirleri-genelgesi-gonderildi> Erişim Tarihi: 26.03.2022

⁶⁸ Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı <https://www.icisleri.gov.tr/81-il-valiligine-kademeli-normallesme-tedbirleri-genelgesi-gonderildi#:~:text=1%20Temmuz%202021%20Per%C5%9Fembe%20g%C3%BCn%C3%BC%20saa t%2005.00'ten%20itibaren%20ise,%C5%9Fehirler%20aras%C4%B1%20seyahat%20k%C4%B1s% C4%B1tlamas%C4%B1%20uygulanmayacakt%C4%B1r>. Erişim Tarihi: 26.03.2022

kapsamında uygulanmış olan yasakların büyük bir bölümü uygulamadan kaldırılmış, küçük çaplı sınırlamalar devam ettirilmiştir.⁶⁹

2.3.3. Covid-19 Aşısı

Koronavirüsün dünyada hızla yayılmasından dolayı çeşitli tedavi metotları geliştirilmiştir. Virüslerin yayılmasının önündeki en büyük engel olan aşı için çalışmalar başlatılmıştır. Birçok dünya devleti ve ilaç firması tarafından hastalığın yayılmasını önlemek adına aşı çalışmalarına başlanmıştır.

Amerikan ilaç şirketi Pfizer ile Profösör Doktor Uğur ŞAHİN'in biyoteknoloji firması biyontek ortaklığında geliştirilen Covid-19 aşısı 2 Aralık 2020 tarihinde dünyada tescillenen ilk Covid-19 aşısı olmuştur. Astra ve Zenaca işbirliğinde geliştirilen Covid-19 aşısı ise tescillenen ikinci aşıdır. Biyontek aşısı ilk olarak Kuzey İrlanda da bir insana uygulanmıştır.⁷⁰

Yapılan aşı çalışmalarının kısa zamanda başarı elde etmesinden dolayı dünya çapında aşılama seferberliği olmuştur. Covid-19 a karşı yapılan kısıtlamaların beklenen düzeyde başarıya ulaşmamasından dolayı aşı önemli bir aktör olmuştur. Dünya genelinde birçok üniversite biyoteknoloji araştırma kuruluşu ve ilaç şirketi önemli düzeyde mali kaynaklar ayırarak aşı çalışmaları geliştirmişlerdir. DSÖ verilerine göre 20 Aralık 2020 tarihinde dünya genelinde 61 Covid-19 aşı adayını insanlar üzerinde denemiş olup 172 aşı adayını ise klinik öncesi geliştirme aşamasındadır. Aşıların yaygın bir şekilde kullanılabilmesi için 3 aşamalı olarak insanlar üzerinde test edilip onay alması gerekmektedir.⁷¹

Koronavirüse karşı Türkiye de aşı çalışmaları 14 ayrı merkezde yapılmıştır. Bunlardan 2 tanesi faz 1 aşamasına gelmiştir. Türkiye aşı çalışmalarının geliştirilmesi için önemli antlaşmalar yapmıştır. Dünya da yapılan aşı çalışmalarında öne çıkan Biyontek, Sinovac, Suputnic aşılarının faz 3 çalışmaları Türkiye de yapılmıştır.⁷²

⁶⁹ Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı <https://www.icisleri.gov.tr/81-il-valiligine-pcr-testi-ve-hes-koduna-iliskin-genelge-gonderildi> Görüntüleme Tarihi: 26.03.2022

⁷⁰ Anadolu Ajansı <https://www.aa.com.tr/tr/koronavirus/biontech-ile-pfizerin-gelistirdigi-asi-dunyada-tescillenen-ilk-kovid-19-asisi-oldu/2062617> Erişim Tarihi: 26.03.2022

⁷¹ Anadolu Ajansı <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/salgindan-cikisin-umudu-kovid-19-asilari-dunyada-uygulanmaya-basladi/2093271> Erişim Tarihi: 26.03.2022

⁷² Anadolu Ajansı <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/salgindan-cikisin-umudu-kovid-19-asilari-dunyada-uygulanmaya-basladi/2093271> Erişim Tarihi: 28.03.2022

Türkiye de yapılan aşı çalışmalarından Erciyes Üniversitesi'nin geliştirdiği Türkovac aşısı Aralık 2021 itibarıyla Türkiye genelinde şehir hastanelerinde kullanılmaya başlanmıştır. Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu 25 Aralık 2021 tarihinde Türkovac için acil kullanım onayı vermiştir.⁷³

Resim 2.5. Türkovac Aşısı

Kaynak: Nevşehir İl Sağlık Müdürlüğü <https://nevsehirism.saglik.gov.tr/TR-234242/yerli-covid--19-turkovac-asisi-nevsehir-de-uygulanmaya-baslandi.html> Erişim Tarihi: 28.03.2022

DSÖ'ye göre 136 ülke ve 8 uluslararası kuruluş Covid-19 ile mücadele kapsamında Türkiye ile işbirliği talep etmiştir. Ve yine DSÖ verilerine göre Türkiye aşıya ulaşmada adil erişimin sağlanması noktasında başta gelen ülkelerden birisi olmuştur.

74

⁷³ Anadolu Ajansı <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/salgindan-cikisin-umudu-kovid-19-asilari-dunyada-uygulanmaya-basladi/2093271> Erişim Tarihi: 28.03.2022

⁷⁴ Anadolu Ajansı <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/salgindan-cikisin-umudu-kovid-19-asilari-dunyada-uygulanmaya-basladi/2093271> Erişim Tarihi: 28.03.2022

Covid-19'a yönelik aşı çalışmalarında İlaç Enstitüleri, Bilim İnsanları ve Üniversiteler gayretli çalışmalar yürütmüştür. Araştırma fonları ve ülkelerin sağlık otoriteleri bu çalışmaları desteklemiştir.⁷⁵

⁷⁵ Anadolu Ajansı <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/salgindan-cikisin-umudu-kovid-19-asilari-dunyada-uygulanmaya-basladi/2093271> Erişim Tarihi: 28.03.2022

3. GÜVENLİK BİRİMLERİ

3.1. Güvenlik

Dünyada bütün canlılar neslini bir sonraki evreye taşımak ister. Bir canlı olan insan da neslini korumak ve devam ettirmek ister. Bunun yanında insanlardan oluşan devletler için de bu durum geçerlidir. Devletler de tıpkı canlılar gibi üzerinde yaşadığı insanların korunması ister. Bu sebeptendir ki güvenlik kavramı ortaya çıkmıştır. Tam olarak tanımı yapılamasa da güvenlik canlıların ve devletlerin kendisini korumayı amaç edinmesinden doğmuştur.⁷⁶

Güvenlik konusunda tam bir tanım olmamakla beraber güvenliğin, tehdit veya tehlikenin olmaması durumu olarak niteleyebiliriz⁷⁷. İnsanlar kendilerine herhangi bir tehlike veya tehdit gelmediği durumlarda kendilerini güvende hissederler. Dolayısıyla insanlar kendi neslini bir sonraki evreye taşıyabilmek için güvenlik kelimesini türetmişlerdir. Herkesin kendince güvenlik algısı farklı olduğu içinde türetilmiş kelimenin tam tanımı bulunmamaktadır. Örnek vermek gerekirse bir Japonya için deprem bir güvenlik sorunu iken, bir Bangladeş için ise sel çok büyük bir güvenlik faktörüdür. Burada esas olan şey tehdit veya tehlikenin ne taraftan geldiği ile alakalıdır.

Güvenlik tanımına devlet gözüyle baktığımız zaman da; devlet dediğimiz aygıtın, belli sınırlar içerisinde milli birlik ve beraberliği devam ettirebilmesi, iç huzuru tesis edebilmesi, can, mal ve tasarrufları her türlü tehlikelerden uzak tutması, dış tehdit ve tehlikelere karşı daima uyanık olması durumu şeklinde tanımlanabilir⁷⁸. Bu tanımdan da anlaşılacağı üzere güvenlik kavramı çok geniş bir alanı kapsamaktadır. Öyle ki dışardan gelebilecek her türlü tehdit ve tehlike güvenlik konusu olmakla beraber içerde de birlik ve beraberliğin sağlanması, huzur ve sükûnetin korunması, cana, mala ve her türlü tasarruflara karşı gelebilecek tehlikeler de güvenliğin konusunu oluşturmaktadır. Bu tehlikelerin neler olabileceği konusunda ise sınırlama bulunmamaktadır. Fakat iç ve dış tehditler farklılık gösterebilmektedir. Örnek vermek gerekirse; güvenliğe konu vuku dışardan gelen bir tehdit veya tehlike ise kimse bu konuda bir açıklık veya netlik beklememektedir. Söz konusu güvenlik konusunu oluşturan vuku içerde ise önem

⁷⁶ Bilgin, P. (2010). "Güvenlik Çalışmalarında Yeni Açılımlar", Stratejik Araştırma Dergisi, (14), 77.

⁷⁷ Sancak, K. (2013). "Güvenlik Kavramı Etrafındaki Tartışmalar ve Uluslararası Güvenliğin Dönüşümü", Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (6), 123-134.

⁷⁸ Şenel M. Şenel A.T. (2018). *Temel Güvenlik Konularımız*, Ankara, 8.

yeterince anlayamamaktadır⁷⁹. Gerek içerdeki tehdit ve tehlikenin ne olduğunu anlama gerekse bu tür bir tehdit ve tehlike karşısında nasıl mücadele edileceği ve ne tür araçlar kullanılacağı bilinmelidir.

Tüm bu etkenlerden yola çıkarak devlet dediğimiz asli güç unsuru, ana gücün; hem kendi idamesini devam ettirebilmek hem de milli birlik ve beraberliği temin adına içerden ve dışardan gelebilecek her türlü tehdit ve tehlikeyi defetmeye muktedir ve hazırlıklı olmalıdır. Bunun için de bazı teşkilatlı yapılara ihtiyaç hasıl olmuştur. Devletler dışardan gelebilecek tehdit ve tehlikelere karşı askeri yapılanmaları (Deniz – Kara – Hava Kuvvetleri) kurmuşlardır. İçerden gelebilecek herhangi bir tehdit ve tehlike durumunda ise şehirlerde Polis Teşkilatı, kırsalda ise Jandarma Teşkilatı ile sulh ve sükunun sağlanması, nizam ve iltizamın korunması ve güvenliğin sağlanması amaç edinilmiştir.

3.2. Jandarma

Devletler içerde tehdit ve tehlikeleri bertaraf ederek güvenliği sağlamada şehir dışında kalan bölgelerden sorumlu olarak Jandarma Teşkilatı'nı kurmuştur. Ülkemizde de Osmanlı İmparatorluğu'nun son dönemlerinden kalan Jandarma teşkilatı devam ederken bunun günün koşullarına uyum sağlayan, hukuki dayanağı olan bir kurum haline getirilmesi ise 1930 yılında olacaktır. Jandarma Teşkilatının temelleri 10 Haziran 1930 yılında çıkartılan 1706 Numaralı Jandarma Kanunu ve bu kanuna dayanılarak çıkartılan 1 Aralık 1937 tarihli Jandarma Teşkilat ve Vazife Nizamnamesi ile atılmıştır.⁸⁰

Bu kanun ve nizamname ile Türkiye Cumhuriyeti Jandarma'sı; genel emniyet ve asayişin sağlanması, kanunların uygulanması ve bunlarının teminiyle görevli bir güvenlik gücü unsuru halini almıştır. Mahiyeti, bağlı olduğu merci ve çalışma durumu bakımından bağlı olduğu birimler 1907 Numaralı Jandarma Kanunu ile belirlenmiştir. 1907 Numaralı Jandarma Kanununa göre Jandarma, görev ve hizmet yönünden ayrıca asayişe müessir her türlü eylem hakkında İçişleri Bakanlığına; Askeri konuda Genelkurmay Başkanlığına; maaş, iâşe, silah, teçhizat ve bütün masrafları bakımından Milli Savunma Bakanlığına bağlı olarak faaliyet göstermektedir.

⁷⁹ Şenel, Şenel, a.g.e.. 2018, 9.

⁸⁰ Tongur, H. (2016). "Türkiye'de Genel Kolluk", Polis Akademisi Yayınları, 5 (3), 355.

Yine 1907 Numaralı Jandarma Kanunu'nun 1, 2, 3 ve 9. maddeleri ile Jandarmanın görevleri belirtilmiştir. Bu görevlerin başında; genel asayiş ve emniyeti tesis etmek, bu hususta doğabilecek her türlü eylem karşısında uyanık ve tedbirli olmak, kanuni olmayan eylemlere karşı tedbir almak ve kanunların uygulanmasını sağlamak, halkın istekleri doğrultusunda kanuni gereklerini yapmak.⁸¹

Bu görevleri yürüttükleri esnada Jandarma ve Polis etki alanı bakımından netlik olmaması uygulamada bazı sıkıntılara yol açabilmekteydi. Asayişe müessir bir konu olduğunda Jandarma mı müdahale edecek yoksa Polis mi müdahale edecek konusunda belirsizlikler bulunmaktaydı. Söz konusu ayırım her ne kadar şehir içi ve şehir dışı olarak nitelendirilse de şehirlerin daha karmaşık hale gelmesi ile sınırlar da daha karmaşık hale gelmiştir. İşte bu durumun ortadan kaldırılması için 12.03.1983 tarih ve 2803 sayılı kanunun 10. Maddesi ile karmaşa ortadan kaldırılmıştır. 2803 sayılı kanunun 10. Maddesi “Jandarma genel olarak görev ve sorumluluk alanı; Polis görev sahası dışı olup, bu alanlar il ve ilçe belediye hudutları haricinde kalan ve Polis Teşkilatı bulunmayan yerlerdir. Ancak, belediye sınırları içinde olmakla birlikte hizmet gerekleri bakımından uygun görülen yerler, jandarmanın görev ve sorumluluk alanı olarak tespit edilebilir. İçişler Bakanlığı kararıyla bir il veya ilçenin tamamı polis ya da jandarma görev ve sorumluluk alanı olarak belirlenebilir.” demektedir⁸². Bu kanun maddesi ile jandarma görev ve sorumluluk alanı belirlenmiştir. Yine aynı madde de il ve ilçelerdeki jandarmanın ve polisin sorumluluk alanları, ilçelerde kaymakam, illerde ise vali veya görevlendireceği vali yardımcısı başkanlığındaki jandarma teşkilatından ve emniyet teşkilatından temsilcilerinin katılacağı bir komisyon tarafından belirleneceği de belirtilmiştir. Böylelikle sınır bölgeleri de çizilmiş ve asayişe müessir bir durumda kimin yetkili olduğu apaçık ortaya konulmuştur. Ayrıca büyük tehdit veya tehlike durumunda jandarma teşkilatı veya emniyet teşkilatı kendi görev ve sorumluluk alanında yetersiz kaldıkları veya yetersiz kalabileceklerini düşündükleri anda birbirlerinin yerlerinde geçici olarak görevlendirilebileceği belirtilerek güvenlik sağlanmaya çalışılmaktadır.

Tüm bunlarla beraber bazı durum ve hallerde sadece jandarmanın görevlendirileceği yerler, 1 Aralık 1937 tarihli Jandarma Teşkilat ve Vazife Nizamnamesinin çeşitli

⁸¹ Tongur a.g.m., 2016, 356.

⁸² 2803 sayılı Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanunu (Kabul Tarihi: 10.03.1983)

maddelerinde dile getirilmiştir. Sadece jandarmayı alakadar eden bazı vazifeler şunlardır;

- Mevkufların Soruşturma ve Duruşmaya Götürülmesi
- Mahpus ve Mevkuf Sevk ve Nakli
- Jandarmanın Askeri Görevleri
- Jandarmanın Refakat ve Koruma Görevleri

Bu görevlerde sadece Jandarmanın alakadar olacağı açıkça belirtilmiştir.⁸³

3.3. Polis

3.3.1. Polisin Tanımı

“Polis” kelimesi kökenini Yunancadan almaktadır. Yunanca da kullanılan “Politeia” ve “Politia” kelimelerinden türeyen ve Türkçe karşılığı kent veya şehir anlamına gelen kelimelerdir⁸⁴. Yunanlılar da kendi şehir devletlerine polis ismini vermişlerdir. Yani polis devletin tam da kendisini temsil etmektedir. Günümüzde polis, devlet dediğimiz yapının güvenliğini tesis etmek için kurulmuş yapıya ve bu yapının çalışanlarına atfedilmektedir. Burada daha önce de değindiğimiz konularla bağlantılı olarak polis, devletlerin şehir güvenliklerinden sorumlu güvenlik birimidir diyebiliriz.

Tarihimize baktığımız zaman da polis kelimesinin aslında çok da eski olmadığı görülecektir. Elbette şehir güvenliği ile ilgili çeşitli teşkilatlanmalar kurulmuştur. Fakat farklı isim altında kullanılmıştır. Polis kelimesinin ilk kullanıldığı tarih aralığı ise 10 Nisan 1845 yılına denk gelmektedir. Bugün bile Emniyet Genel Müdürlüğü’nce emniyet teşkilatının kuruluş yıldönümü kabul edilen bu tarihte 17 maddeden oluşan Polis Nizamnamesi ile literatürümüze giren polis kelimesinin tanımı yapılmamıştır fakat görevleri arasında tüm yurt sathının asayişinden sorumlu olduğu bildirilmiştir.⁸⁵

Zamanla güncellenen Polis Nizamnamesinde baktığımızda günümüz şeklini alan 2559 sayılı Polis Vazife ve Salahiyetleri Kanununun 1. Maddesinde; “polis, asayiş amme, şahıs, tasarruf emniyetini ve mesken masuniyetini korur. Halkın ırz, can ve malını muhafaza ve ammenin istirahatini temin eder. Yardım isteyenlerle yardıma muhtaç

⁸³ Tongur a.g.m., 2016, 371.

⁸⁴ Şenel M. Şenel A.T. (2018). *Devlet Genel Güvenliği ve Polis*, Ankara, 129.

⁸⁵ Bilgiç, V.K., Karakaya, M. (2002). “*Türk Polis Teşkilatının Tarihi Gelişimi*”, Polis Bilimleri Dergisi, 4(1-2), 171-176.

olan çocuk, alil ve acizlere muavenet eder.” denilerek hem görevleri sayılmış hem de polisin tanımı yapılmıştır⁸⁶. Kanuni tanımından da anlaşılacağı üzere polis kelimesi, ülke içerisinde ve şehirlerde genel olarak asayişe müessir olabilecek her türlü eylem karşısında devletin bir güvenlik donanımı olarak karşımıza çıkmaktadır.

3.3.2. Polisin Tarihsel Gelişimi

3.3.2.1. Avrupada polis kavramının tarihsel gelişimi

Yunanca kökene sahip olan bu kelime Avrupa’da ilk defa 1758 yılında yani 18. yüzyılın yarısında İngiltere’de John Fielding tarafından kullanılmıştır. Yunanca kelime anlamından biraz farklı olarak John Fielding Polis kavramını suçun önlenmesi ve araştırılması, düzenin sağlanması gibi anlamlarda kullanmıştır. John Fielding’in bu kullanımından sonra 1800 yılında resmi bir adla teşkilatlanmış ve “Thames River Police” adlı polis teşkilatı kurulmuştur.⁸⁷ Esasında Avrupa da polis teşkilatının kullanılması ve kurumsallaştırılması sanayi devrimine denk gelmesi tesadüf değildir.

Avrupa da başlayan sanayi devrimi ile şehirler güçlenmeye başlamıştır. Köylerde serf veya köle olarak yaşayan insanlar şehirlerdeki özgür yaşama göç etmeye başlamış, böyle olunca da şehir nüfusunda büyük artışlar meydana gelmiştir. Artan nüfus oranı ile şehir içerisinde asayişe müessir olası olaylar karşısında insanlar kendi güvenliklerini sağlayabilmesi adına bir polis teşkilatına ihtiyaç duymuşlardır. Olaya bu yönüyle baktığımızda polis teşkilatının şehir güvenliğinden doğduğunu ve zaten kelime anlamının da yunanca şehir anlamına geldiği daha net anlaşılacaktır.

Tüm bu veriler göstermektedir ki Avrupa’da polis ve polis teşkilatı, sanayi devrimi ile büyümeye başlayan şehir hayatı ile ortaya çıkmıştır. Şehirler büyüdükçe de polis teşkilatına eklemeler yapılarak kuvvetlendirilmeye çalışılmış ve bugünkü haline getirilmiştir.

3.3.2.2. Ülkemizde polis kavramının tarihsel gelişimi

Türkler tarihin en başından beri teşkilatlı bir yapıyı benimsemişlerdir. Gerek ordu yönetiminde gerekse de şehir güvenliği noktasında düzenli ve disiplinli bir teşkilat yapısı oluşturmuşlardır. Devletin devamını sağlayabilme noktasında gereken tedbirleri

⁸⁶ Çomaklı, Ş.E., Ayhan, U. (2016). *Polis Mevzuatı*, Ankara, 381.

⁸⁷ Gülten, M. (2014). “*Polis Vazife ve Salahiyetleri Kanununda Polisin Görev ve Yetkileri*” (Yüksek Lisans Tezi Sosyal Bilimler Enstitüsü)

almaktan kaçınmamışlardır. Zira Orta Asya gibi zor bir coğrafyada hayatta kalmak da mümkün olamazdı. Dünyada devlet kurma özellikleri ile bilinen Türkler bunu en düzenli ve disiplinli teşkilatlanmaları sayesinde elde etmişlerdir. Bir Çin atasözünde söylendiği gibi; “İki Yahudi bir araya gelirse şirket, iki Türk bir araya gelirse devlet kurar.” sözü de buna açıklık getirmektedir.

Türklerin devlet kurmasının yanında bu devleti de en güzel şekilde yönetmeye çalıştıklarını görmekteyiz. Toplum içerisinde huzuru, emniyeti ve asayışı sağlamak birincil görevleri olmuştur. Öyle ki en eski Türk Tarihine baktığımız zaman Yargan veya Yarkan denilen ve bu günkü polis anlamında kullanılan kelimeler bulunmaktadır. Aynı zamanda Yarkan kelimesinin dedektif anlamına da gelmesi sadece suçu önleme görevinden ziyade, suçu ve suçluyu ortaya çıkarma görevlerini de göstermektedir.⁸⁸

Bunun yanında Moğollarda Daruga, bir şehrin idari ve inzibati en büyük memuru anlamında kullanılmış ve bugünkü polisin görevini üstlenmiştir. Bu terim aynı zamanda Azerbaycan ve Altınordu devletlerinde de karşımıza çıkmaktadır. Hakeza Subaşı terimi asker ve ordu anlamına gelse de şehir içi güvenlikte kolluk olarak görev yapmışlardır. Bu Subaşılar yakın zamanda Osmanlı İmparatorluğu’nda da kullanılmıştır. Subaşı ilk zamanlar Osmanlı döneminde kullanılmakta olup yapısal olarak değişikliklerle beraber; Sadrazam, Yeniçeri Ağası, Cebeciler, Kaptanpaşa, Topçular, Bostancılar, Kadı, Çavuşbaşı, Muhzırağa, Asesler, Kapıcılar, Esnaf Paşpanları, Böcekbaşı, Şatırlar, Yasakçılar, Kır Serdarları, Tomruk Ağası, İhtisap Ağası ve Derbentçi denilen ve bugünkü polisin görevlerini yapan kurumlar kurulmuştur.⁸⁹

Tarihin akışı içerisinde şehirlerde güvenliği sağlayan yapılar farklılaşmıştır. Zamanın güvenlik algısına, iklim ve coğrafyasına, şehirlerin durumuna göre farklılaşan güvenlik birimlerinin mahiyeti Osmanlı İmparatorluğu’nda da böyle olmuştur. Yaşadığı dönem itibarıyla çeşitli güvenlik birimleri kurulmuş, eskiyen birimlerin yerine yenisi getirilerek ıslahatlar yapılmıştır. Fakat burada farklı bir detaydan daha bahsetmek yerinde olacaktır. Kuşkusuz polis, şehir güvenliğini sağlamada şehrin yapısı, tarihi, nüfusu gibi pek çok faktörü göz önünde

⁸⁸ Akkaya, B. (2013). “Geçmişten Günümüze Türk Polis Teşkilatında Rütbeler”, Türkçe Çalışmaları (Elektronik), 8(5), 62.

⁸⁹ Akkaya a.g.m., 2013, 62.

bulundurmalıdır. Osmanlı İmparatorluğu da geniş bir bölgede hakimiyet sağladığı da göz önünde bulundurulursa, güvenliği sağlama konusunda çok farklı teşkilatlar kurması gerektiği ortaya çıkacaktır. Öyle ki İstanbul ile Halep şehirlerinin nüfusu, coğrafyası ve dahası güvenlik algısı farklı olacağı için Osmanlı İmparatorluğunda farklı güvenlik birimleri kurulmuştur. Örnek olarak İstanbul'da Yeniçeri Ağası varken Halep'te Halep Çöl Beyleri görev yapmaktaydı.⁹⁰

Her ne kadar bölgelerine göre farklı teşkilatlanmalar olsa da genel itibarıyla baktığımızda Osmanlı İmparatorluğu güvenlik birimlerinin nizamlı ve disiplinli bir yapı olduğu görülmektedir. Ülkenin başında Padişah, yardımcıları Vezirler, bugünkü vali görevini üstlenen Sancakbeyleri, vergi müdürü olarak Mutesellimleri, zabıt işleriyle ilgilenen Ehl-i Örfler, hükmedici ve yönetici olarak atanan Kadılar, yerel güvenlik birimi olarak bulunan Muhtesipler, şehir güvenliklerinden sorumlu Subaşılar ve kırsal bölgelerdeki güvenliklerden sorumlu Köy Kethüdaları bir hiyerarşik silsile içerisinde gitmiş ve böylelikle halkının can, mal ve tasarruflarına karşı güvenlik olgusunu yerine getirebilmiştir.⁹¹

Taşralarda ise yerin coğrafi özellikleri, demografik yapısı, nüfusu gibi kriterler dikkate alınarak farklı yerel güvenlik birimleri oluşturulmuştur. Kapıkulu Askerleri ve Eyalet Askerleri başta olmak üzere taşralarda kurulan bazı önemli güvenlik birimleri Edirne Bostancı Ocağı, Halep Çöl Beyleri, Konya Mevlevi Postnişinleri ve önemli geçit ve düzergahların güvenliğinden sorumlu Derbentçiler, Pandorlar ve Martoloslar sayılabilir.⁹²

17. yüzyıldan itibaren güvenlik birimlerinin işlevini yerine getiremediği görülmektedir. Bundan dolayı güvenlik birimlerinde yenileşmeler başlamıştır. İlk başta karşı çıkılsa da bunun bir zaruret olduğu anlaşılmıştır. Özellikle de 15 Haziran 1826 günü Yeniçerilerin ayaklanması ile beraber bu zaruret gün yüzüne çıkmıştır.⁹³

Osmanlı İmparatorluğunda güvenlik alanında farklı yenilikler olsa da günümüz anlamdaki Polis teşkilatına yönelik ilk çalışma ve polis kelimesinin ilk kullanılması 10 Nisan 1845 yılında gerçekleşmiştir. Bu tarihte yayınlanan Polis Nizamnamesi ile bugünkü Polis Teşkilatının temelleri atılmıştır. Osmanlı dönemi itibarıyla çeşitli

⁹⁰ Tongur a.g.m., 2016, 3-45.

⁹¹ Tongur a.g.m., 2016, 3-45.

⁹² Tongur a.g.m., 2016, 3-45.

⁹³ Yalsızuçanlar, S. (2018). *Siyasetname*, İstanbul, 34.

eğilimler gösterse de Cumhuriyet dönemi ile beraber büyük bir atılım ile kendini yenilemiştir. Polis Nizamnamesi çıkış itibarıyla 1800 yılında yayınlanan Paris Emniyet Müdürlüğünün Görevlerini Düzenleyen Kararname'den örnek alınsa da oluşum itibarıyla farklılık göstermektedir. Şöyle ki Batı'da Polis teşkilatının çıkış amacı sanayi devrimi ile beraber şehirlerde artan nüfusun güvenliğinin daha karmaşık hale gelmesiyle bir zaruret halinde oluşturulmuştur. Bizdeki durum ise mevcut güvenlik birimlerinin işlevlerini yerine getirememesi sonucu yeni bir güvenlik birimine ihtiyaç duyulması ve batının örnek alınmasından oluşturulmuştur.⁹⁴

Cumhuriyetin ilanı ve kazanılan kurtuluş savaşından sonra 1923 yılında Ankara Umumiye Müdürlüğü kurulmuş ve il bazında teşkilatlanmaya başlamıştır. 1934 senesine gelindiğinde ise Polisin görev ve yetkilerinin tanımlandığı 2559 sayılı Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu çıkarılmıştır. Böylece polisin görevinin ne olduğu 1. Maddesinde tanımlanmıştır. Görevinin yanında yetkileri de sayılmış ve yetkisiz yere polisin keyfi uygulamalarının önüne geçilmiştir.

1937 yılına gelindiğinde ise 3201 sayılı Emniyet Teşkilatı Kanunu çıkarılmıştır. Bu kanun ile ülke sınırları içerisinde güvenlik birimlerinin nasıl teşkilatlanması gerektiği belirtilmiştir. Ayrıca teşkilat içerisinde rütbe, meslek derecesi, görev unvanları, performans değerlendirmeleri, teçhizat bulundurmaları gibi pek çok durum bu kanunla beraber düzenlenmiştir.⁹⁵ Ayrıca bu kanuna binaen polislik mesleğinin ayrı bir nitelik gerektirdiği belirtilmiş ve polisin yanında polis amiri yetiştirebilmek için 1937 yılında Polis Enstitüsü kurulmuştur. Yine aynı kanuna binaen 1938 yılında Polis Koleji kurulmuştur.

1950 yıllarına gelindiğinde Emniyet teşkilatı her ilde Teşkilatını tamamladığı görülmektedir. Zamanla yeni ihtiyaçların hasıl olması sebebiyle de 1953 yılında Trafik Polisi Birimi; 1965 yılında Toplum Zabıtası Birimi kurulmuş fakat gelişen durumlar göz önünde bulundurularak 3201 sayılı kanuna ek madde ile Çevik Kuvvet Birimine dönüştürülmüştür. 1985 yılında Özel Harekat Birimi; 1993 yılında Sosyal Hizmetler Birimi eklenmiştir.⁹⁶

⁹⁴ Gülten, a.g.e., 2014, 16.

⁹⁵ Çomaklı, Ayhan, a.g.e., 2016, 343-357.

⁹⁶ Gülten, a.g.e., 2014, 18.

3.3.3. Emniyet Teşkilatının Bölümleri

3201 sayılı ETK'nın 8. Maddesinde Emniyet Teşkilatı Bölümleri idari, siyasi ve adli olmak üzere 3 bölüme ayrılmıştır.⁹⁷

3.3.3.1. İdari polis

3201 sayılı ETK madde 9/A'da "idari polis; içtimai ve umumi intizamı temin etmekle mükellef olan kısımdır" denilmektedir⁹⁸. Buradaki tanımdan da anlaşılacağı üzere mülki amirin talimatları doğrultusunda içtimai faaliyetleri yerine getirmek, suç ve suç unsurunun oluşmasını engellemek için önceden alınan umumi güvenlik faaliyetleri kastedilmektedir.

3.3.3.2. Siyasi polis

3201 sayılı ETK madde 9/B'de "siyasi polis; devletin umumi emniyetine taallük eden işlerle mükellef olan kısımdır" denilmektedir⁹⁹. Devletin umumi emniyeti, ülkenin ve milletin bölünmez bütünlüğü ve beraberliği, anayasal düzen ve toplumun genel güvenliğidir.

3.3.3.3. Adli polis

3201 sayılı ETK madde 9/C'de "adli polis; asgari tam teşekküllü bir polis karakolu bulunan yerlerde, adli işlerle uğraşmak üzere Emniyet Umum Müdürlüğüne kadrodan ayrılan bir kısımdır" denilmektedir¹⁰⁰. Herhangi bir suçun işlenmesi ile başlayan süreci adli polis takip eder. Suç mahallinin güvenlik çemberine alınması, olay yerinde suçun izlerini sürmek, suç delillerinin tespiti ve bunların adli mercilere iletilmesi, gerekli araştırmadan sonra suçun fezlekesinin hazırlanması, elde edilebilmişse suçlularla birlikte adli merciler önüne çıkarılması adli polisin görevlerindedir. Burada en asgari şart tam teşekküllü bir bölge karakolunun bulunmasıdır.

Ayrıca adli polislerin bağlı olduğu bir adli birim gereklidir. Adli birimin başında Cumhuriyet Savcıları bulunmaktadır. Adli polis herhangi bir suç dosyasını araştırırken Cumhuriyet Savcısının emir ve talimatlarına uymakla mükelleftir. Fakat şu husus karıştırılmamalıdır; adli polisler adli konuların dışında kalan konularda kendi

⁹⁷ 3201 Sayılı Emniyet Teşkilat Kanunu (Kabul Tarihi: 04.06.1937)

⁹⁸ 3201 Sayılı Emniyet Teşkilat Kanunu (Kabul Tarihi: 04.06.1937)

⁹⁹ 3201 Sayılı Emniyet Teşkilat Kanunu (Kabul Tarihi: 04.06.1937)

¹⁰⁰ 3201 Sayılı Emniyet Teşkilat Kanunu (Kabul Tarihi: 04.06.1937)

birimlerine bağıdırlar. Nitekim ETK’da bu durum madde 9’da düzenlenmiştir; “Adli polis, adli tahkikat vazifeleri haricindeki hizmetlerde, mafevklerinin emrindedir”, denilmektedir.¹⁰¹

3.3.4. Polisin Görevleri

2559 sayılı PVSK’da polisin görevleri bildirmiştir. Bu kanunun 1. Maddesinde; “Polis, asayiş amme, şahıs, tasarruf emniyetini mesken masunietini korur. Halkın ırz, can ve malını muhafaza ve ammenin istirahatini temin eder. Yardım isteyenlerle yardıma muhtaç olan çocuk, alil ve acizlere muavenet eder. Kanun ve nizamnamelerin kendisine verdiği vazifeleri yapar.” denilerek genel ve aynı zamanda geniş bir şekilde ifade edilmiştir. Yine PVSK’nın 2. maddesinde bu genel yetkiyi ikiye ayırmıştır.

- A. Kanunlara, Tüzüklere, Yönetmeliklere, hükümet emirlerine ve kanun düzenine uygun olmayan hareketlerin işlenmesinden önce bu kanun hükümleri dairesinde önünü almak,
- B. İşlenmiş olan bir suç hakkında Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu ile diğer kanunlarda yazılı görevleri yapmak.¹⁰²

Bu iki maddeden de anlaşıldığı gibi polisin görevleri çok geniş anlamda tanımlanmıştır.¹⁰³ Çünkü polis tanımının alt yapısında güvenlik yatmaktadır. Ve güvenlik; can, mal, ulaşım, gıda, barınma, giyim, yangın, sel, afetler, krizler, istihbarat gibi pek çok alanı kapsadığından dolayı polisin görevleri de çok geniş olarak tanımlanmıştır. 1990’ların ortasında Siber Güvenlik hayatımıza girmiştir. EGM de bu alanda tedbirlerini alarak 2011 yılında Siber Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı’nı kurmuştur.¹⁰⁴

Son olarak da 2019 yılı Aralık ayında Çin’den başlayan ve buradan tüm dünyaya yayılan Covid-19 virüsü dünya çapında bir pandemiye dönüşmüş ve güvenlik alanına sağlık da eklenmiştir. Özellikle devletler risk grubu altında bulunan vatandaşları için önlemler almıştır. Kronik rahatsızlıkları bulunan vatandaşlar iş yerlerinde idari izinli sayılmışlar, 60 yaş üstü vatandaşların sokağa çıkması yasaklanmıştır. Bu

¹⁰¹ 3201 Sayılı Emniyet Teşkilat Kanunu (Kabul Tarihi: 04.06.1937)

¹⁰² 2559 Sayılı Polis Vazife ve Salahiyetleri Kanunu (Kabul Tarihi: 04.07.1934)

¹⁰³ Tongur a.g.m., 2016, 395.

¹⁰⁴ Cengiz, G. (2021). “Siber Suçlar, Sosyal Medya ve Siber Etik”, İletişim Çalışmaları Dergisi, 7(3), 410.

yasaklamaların kontrolü ise polis tarafından yapılmıştır. Öyle görülüyor ki sağlık güvenliği de hayatımızın bir parçası olmuştur.

Polisin görevleri, PVSK 1. ve 2. Maddesinde belirtildiği gibi çok geniştir. Bu da güvenlik kavramının çok geniş olmasından kaynaklanmaktadır. Bir durum karşısında güvenlik kaygısı taşımadığımız hallerin, ileri zamanlarda güvenlik konusu haline gelip gelmeyeceği belli değildir. Bu da polisin bugün güvenlik konusu haline gelmiş konuların yanında ilerde güvenliğin konusu haline gelebilecek durumlar karşısında daima hazırlıklı olma durumu da eklenmelidir.

3.3.5. Polisin Yetkileri

Polisin, PVSK'dan aldığı ve suçun işlenmesinden önce, suçun önlenmesi veya suçun araştırılması amacıyla kanunda belirtilen yetkileri bulunmaktadır. Bu yetkiler idari niteliktedir.

3.3.5.1. Durdurma ve kimlik sorma

PVSK madde 4/A'ya göre; “polis, kişileri ve araçları;

- a) Bir suç veya kabahatin işlenmesini önlemek,
- b) Suç işlendikten sonra kaçan faillerin yakalanmasını sağlamak, işlenen suç veya kabahatlerin faillerinin kimliklerini tespit etmek,
- c) Haklarında yakalama emri ya da zorla getirme kararı verilmiş olan kişileri tespit etmek,
- d) Kişilerin hayatı vücut bütünlüğü veya malvarlığı bakımından ya da topluma yönelik mevcut veya muhtemel bir tehlikeyi önlemek amacıyla durdurabilir.”

denilmektedir¹⁰⁵. Durdurma ve kimlik sorma işleminin polisin tecrübesine binaen ve içinde bulunduğu durumdan edildiği izlenimle olmak zorundadır. Yoksa keyfi olarak durdurma ve kimlik sorma işlemi yapılamaz. Ayrıca polis durduğu kişiye durdurma sebebini söyleyerek bu duruma yönelik sorular sorabilir fakat durdurma sebebi ortadan kalkarsa kişilerin veya araçların geçmesine izin vermelidir.

¹⁰⁵ 2559 Sayılı Polis Vazife ve Salahiyetleri Kanunu (Kabul Tarihi: 04.07.1934)

Durdurma işleminde şahsın veya aracın gözle görülür yerlerinde bir suç unsuru niteliği taşıyabilecek durum söz konusu ise gerekli tedbirleri almakla yükümlüdür. Elde edilen bu durum karşısında mülki amirin talimatı alınır ve gerek görülürse hakim onayı alınır.

Polisin bu yetkisini kullanırken bazı görevleri de vardır. Polis durdurma ve kimlik sorma işlemini gerçekleştirirken kendisinin polis olduğunu belirten belgeyi göstermelidir. Ayrıca şahsın kimliğinde tereddütlü bir durum olursa, şahsın kimliğini ispatlamasında gerekli kolaylığı göstermesi gerekir.

Kimliğini ispatlayamayan kişilerin fotoğraf ve parmak izi tespit edilerek kayda girilir.¹⁰⁶

3.3.5.2. Parmak izi ve fotoğrafların kayda alınması

PVSK madde 5; “polis,

- a) Gönüllü,
- b) Her çeşit silah ruhsatı, sürücü belgesi, pasaport ve pasaport yerine geçen belge almak için başvuruda bulunan,
- c) Başta polis olmak üzere, genel ve özel kolluk görevlisi ya da özel güvenlik görevlisi olarak istihdam edilen,
- d) Türk vatandaşlığına başvuruda bulunan,
- e) Sığınma talebinde bulunan veya gerekli görülmesi halinde, ülkeye giriş yapan sair yabancı,
- f) Gözaltına alınan, kişilerden parmak izi alınır.”

denilmektedir¹⁰⁷. Kanunun saydığı bu durumlarda parmak izi alınmakta ve kişi öldükten 10 yıl sonra veya her halde 80 yılı geçtikten sonra silinmektedir. Kanunun saydığı bu durumların harici parmak izi alınmaz. Esasen bazı memleketlerde parmak izi alınması ferdi hürriyete dokunucu bir iş telakki edilmeyip kimlik tespiti için herkesin parmak izi alınmaktadır.¹⁰⁸

Polisin eğitim alanındaki ilk sınavı da parmak izi ve fotoğraflama alanında olmuştur. Parmak izinin her insanda farklı olduğu ve kimlik belirlemede kesin çözüme ulaşılmasının anlaşılması ile birlikte, 17 Eylül 1910 yılında İstanbul Polis Müdüriyeti Umumiyesi’nde Daktiloskopi Şube Reisliği resmen kuruldu. Şube aynı zamanda eğitim faaliyetlerinde bulunarak diğer illerde de kurulması için eğitimler verdi.

¹⁰⁶ Çomaklı, Ayhan, a.g.e., 2016, 383.

¹⁰⁷ 2559 Sayılı Polis Vazife ve Salahiyetleri Kanunu (Kabul Tarihi: 04.07.1934)

¹⁰⁸ Tongur a.g.m., 2016, 398.

Böylece parmak izlerinin tasnifi gerçekleşti. Olay yerinden alınan parmak izleriyle tasnifteki izlerin karşılaştırılması sonucu bilhassa hırsızlık ve cinayet olaylarının aydınlatılması sağlandı.¹⁰⁹

3.3.5.3. Önleme araması

PVSK madde 9; “Polis, tehlikenin veya suç işlenmesinin önlenmesi amacıyla usulüne göre verilmiş Sulh Ceza Hakiminin kararı veya bu sebeplere bağlı olarak gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Mülki Amirin vereceği yazılı emirle; kişilerin üstlerini, araçlarını, özel kâğıtlarını ve eşyalarını arar; alınması gereken tedbirleri alır, suç delillerini koruma altına alarak 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu hükümlerine göre gerekli işlemleri yapar.” denilmektedir.¹¹⁰

Önleme aramaları için makul sebepler bulunması gerektiği ve bu makul sebeplerin neler olduğu aynı kanun maddesinde sayılmıştır. Bunlar;

- a) Aramanın sebebi,
- b) Aramanın konusu ve kapsamı,
- c) Aramanın yapılacağı yer,
- d) Aramanın yapılacağı olacağı zaman ve geçerli olacağı süre, şeklinde belirtilmiştir¹¹¹.

Önleme aramalarının nerelerde yapılabileceği de aynı kanun maddesinde belirtilmiştir;

- a. 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Kanunu kapsamına giren toplantı ve gösteri yürüyüşünün yapıldığı yerde veya yakın çevresinde,
- b. Özel hukuk tüzel kişileri ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları veya sendikaların genel kurul toplantılarının yapıldığı yerin yakın çevresinde,
- c. Halkın topluca bulunduğu veya toplanabileceği yerlerde,
- d. Eğitim ve öğretim özgürlüğünün sağlanması için her derece eğitim kurumlarının idarecilerinin talebiyle ve 20. Maddenin ikinci fıkrasının A bendindeki koşula uygun (A- Üniversite binaları veya ekleri içinde, kurumun imkanlarıyla önlenmesi mümkün görülmeyen olayların çıkması ihtimali

¹⁰⁹ Öztürk, N. (2013). *Asayiş Berkemal*, İstanbul, 120.

¹¹⁰ 2559 Sayılı Polis Vazife ve Salahiyetleri Kanunu (Kabul Tarihi: 04.07.1934)

¹¹¹ 2559 Sayılı Polis Vazife ve Salahiyetleri Kanunu (Kabul Tarihi: 04.07.1934)

karşısında rektör, acele hallerde de dekan veya bağlı kuruluş yetkililerinin zabıtanın yardım talep etmeleri halleri,) olarak girilecek yüksek öğrenim kurumlarının içinde, bunların yakın çevreleri ile giriş ve çıkışlarında,

- e. Umumi veya umuma açık yerlerde,
- f. Her türlü toplu taşıma araçlarında, seyreden taşıtlarda, önleme aramasının yapılabileceği diğer yerler için önleme aramasının mümkün olmadığı açıkça belirtilmiştir.¹¹²

Madde tanımından da anlaşılacağı üzere önleme aramasının nasıl yapılacağı açıkça ifade edilmiştir. Burada dikkat edilmesi gereken bir durum söz konusudur. Şahısların mesken ve müştemilatları girip arama yapılamaz. Anayasa ile emniyet altına alınmış bulunan, şahıs hürriyeti ve ikametgâh masuniyeti gibi esaslı haklar koruma altına alınmıştır. Bu gibi yerde aramanın CMK ve Cumhuriyet Savcısının talimatları doğrultusunda yapılabileceği belirlenmiştir.¹¹³

3.3.5.4. Zor ve silah kullanma

PVSK madde 16; “Polis, görevini yaparken direnişle karşılaşması halinde, bu direniş kırma amacıyla ve kırarak ölçüde zor kullanmaya yetkilidir.” denilmektedir.¹¹⁴

Polis direniş gösteren kişilere karşı zor kullanmaya yetkilidir. Fakat bunu yaparken kademeli güç kullanmalıdır. Öncelikli olarak polis bedeni kuvvet ile zor kullanarak direnişte bulunan kişileri engellemeye çalışır. Eğer bedeni kuvvet yetersiz kalırsa maddi güç uygular. Maddi güçten kasıt polisin kullanmış olduğu cop, gaz, basınçlı veya boyalı su, polis köpekleri ve polis atları, sair hizmet araçları gibi materyallerdir.¹¹⁵

Zor kullanmanın yanında polisin silah kullanılması da yine aynı maddede düzenlenmiştir. Buna göre polis;

¹¹² Çomaklı, Ayhan, a.g.e.,2016, 387.

¹¹³ Tongur a.g.m., 2016, 419.

¹¹⁴ 2559 Sayılı Polis Vazife ve Salahiyetleri Kanunu (Kabul Tarihi: 04.07.1934)

¹¹⁵ Çomaklı, Ayhan, a.g.e.,2016, 389.

- a) Meşru savunma hakkının kullanılması kapsamında,
- b) Bedeni güç veya maddi güç kullanarak etkisiz hale getiremediği direniş karşısında, bu direniş kırma amacıyla ve kıracak ölçüde,
- c) Haklarında tutuklama, gözaltına alma, zorla getirme kararı veya yakalama emri verilmiş olan kişilerin ya da suçüstü hallerinde şüphelinin yakalanmasının sağlamak amacıyla ve sağlayacak ölçüde,
- d) Kendisine veya başkalarına, işyerlerine, konutlarına, kamu binalarına, okullara, yurtlara, ibadethanelere, araçlara ve kişilerin tek tek veya toplu halde bulunduğu açık veya kapalı alanlara molotof, patlayıcı, yanıcı, yakıcı, boğucu, yaralayıcı ve benzeri silahlarla saldırıya teşebbüs edenlere karşı, saldırıyı etkisiz kılmak amacıyla ve etkisiz kılacak ölçüde, silah kullanmaya yetkilidir.¹¹⁶

Burada polisin silah kullanırken tüm bunların oluşmasının yanı sıra bu saldırıyı yapan veya teşebbüs edene yüksek sesle ve duyabileceği şekilde “dur” ihtarında bulunması gerekir. Şayet şahıs bu çağrılara uymayarak kaçmaya devam etmesi halinde “uyarı ateşi” açması gerekir. Burada ki kasıt polisin kendisini yakalamadaki ısrarının bilinmesini sağlamaktır¹¹⁷. Şahıs buna rağmen kaçmaya devam etmesi durumunda ele geçirilmesinin mümkün olmaması halinde, şahsın yakalanmasını sağlamak amacıyla ve sağlayacak ölçüde silahla ateş edebilir.¹¹⁸

Polisin, PVSK'dan aldığı yetkilerinin yanında zamanın getirdiği şartlara binaen polise yetki veren başka kanun, tüzük ve yönetmelikler de çıkartılmıştır. Bu kanunlar;

- 2709 sayılı 1982 Anayasası.
- 3201 sayılı Emniyet Teşkilatı kanunu.
- 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu.
- 1481 sayılı Asayişe Müessir Bazı Fiillerin Önlenmesine Dair Kanun.
- 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkındaki Kanun.
- 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu.
- 5385 sayılı Çocuk Koruma Kanunu.

¹¹⁶ 2559 Sayılı Polis Vazife ve Salahiyetleri Kanunu (Kabul Tarihi: 04.07.1934)

¹¹⁷ <https://polissayfasi.com/polisin-gorevleri/> Görüntüleme Tarihi:21.03.2022

¹¹⁸ Osmanoğlu, M. K. (2013). “Uluslararası Belgeler Işığında Polis ve Vatandaş İlişkileri”, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 17(2), 1560.

- 5253 sayılı Dernekler Kanunu.
- 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu.
- 5326 sayılı Kabahatler Kanunu.
- 4926 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu.
- 4925 sayılı Karayolu Taşıma Kanunu.
- 1774 sayılı Kimlik Bildirme Kanunu.
- 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu.
- 5682 sayılı Pasaport Kanunu.
- 5680 sayılı Basın Kanunu.
- 2495 sayılı Bazı Kurum ve Kuruluşların Korunması ve Güvenliklerinin Sağlanması Hakkında Kanun.
- 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu.
- 2313 sayılı Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkındaki Kanun.
- 5683 sayılı Yabancıların Türkiye’de İkamet ve Seyahatleri Hakkındaki Kanun.
- 6222 sayılı Spor Müsabakalarında Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun.
- 3005 sayılı Meşhut Suçların Muhakeme Usulü Kanunu.
- 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu.
- 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun.¹¹⁹

Görüldüğü üzere polise yetki veren çok sayıda kanun bulunmaktadır. Bu da demek oluyor ki, hayatın bütün noktası polisin görev alanı içerisindedir. Bu da hiç kuşkusuz en başta bahsettiğimiz güvenlik kavramından gelmektedir. Hatırlanacağı üzere güvenliği kısaca tehdit veya tehlikenin olmaması olarak tanımlamıştık. Hayatın her anında bir tehlike mevcut olduğundan güvenlik de hayatımızın her alanını kapsamaktadır. Haliyle güvenlik birimlerinden olan polis, hayatımızın bütün noktasında vardır.¹²⁰

3.3.6. Polisin Çalışma Sistemi

Devlet Memurları Kanunu’nda, devlet memurlarının sınıfları ayrıldığı ve bu sınıfların neler olduğu açıkça anlatılmıştır. Emniyet hizmetlerinde çalışan polislerin de dahil olduğu sınıflama DMK madde 36/7’ de açıkça belirtilmiştir. Buna göre; “Emniyet

¹¹⁹ Osmanoğlu, a.g.m., 2013, 1560.

¹²⁰ Gülten, a.g.e., 2014, 36.

Hizmetleri Sınıfı: bu sınıf, özel kanunlarına göre çarşı ve mahalle bekçisi, polis, komiser muavini, komiser, başkomiser, emniyet müfettişi, polis müfettişi, emniyet amiri ve emniyet müdürü ve emniyet müdürü sıfatını kazanmış emniyet mensubu memurları kapsar.” denilmektedir. 7/24 görev esasına göre çalışan emniyet hizmetleri sınıfı personelin çalışma şartlarının belirlenmesi de ayrıca önem göstermiştir.¹²¹

Bundan yola çıkarak 29.09.1995 tarihinde İçişleri Bakanlığı'nın onayı ile yürürlüğe giren “Emniyet Hizmetleri Sınıfı Personelin Çalışma Saatlerine İlişkin Esaslar” başlıklı genelge ile Emniyet Hizmetleri personelinin çalışma saatleri düzenlenmiştir. Genelge ile emniyet hizmetleri personelinin çalışması nöbet usulü çalışanlar ve büro hizmetlerinde çalışanlar için ayrı ayrı düzenlenmiştir. Genelge madde 4'te: “Merkez ve Taşra teşkilatlarında görevli olup, nöbet usulü ile çalışması zorunlu olan personelin çalışma saatleri, hizmetin gerekleri göz önünde bulundurularak olağan üstü durumlarda 12/12; diğer hallerde 12/24 veya 12/36 esaslarından herhangi birine veya her birine göre; Taşrada Mülki Amirin, Merkez Teşkilatlarında Genel Müdürün Onayı ile düzenlenir. Ayrıca, çalışma süresi haftalık 40 saatten az ve 12/24 (60 saat) esasından daha ağır olmayacak biçimde, aynı makamların onayları ile değişik çalışma usulleri uygulanabilir.” denilerek nöbet usulü ile çalışan emniyet hizmetleri sınıfı personelin çalışma esaslarını düzenlemiştir. Aynı maddenin devamında: “Büro hizmetlerinde çalışma personelinin çalışma saatleri, herhangi bir olağanüstü durum olmadığı sürece devlet dairelerinin tabi olduğu mesai gibidir. Olağanüstü veya hizmetin gerektirdiği durumlarda, bu mesainin gereken yeni şekli veya kuvvetlere destek amacıyla görevlendirme, yetkili amir tarafından yazılı veya sözlü emirle düzenlenebilir. Sözlü emir 24 saat içerisinde yazılı olarak teyit edilmelidir.” demektedir. Görüldüğü üzere genelge de çok geniş bir tanımlamaya gidilmiş ve çalışma sürelerinde yetkili organlara alan sahası açılmıştır. Ayrıca her yetkili amirin farklı farklı çalışma sistemlerini benimsemesi sebebiyle çalışma saatleri arasında da farklılıklar meydana gelmiştir.¹²²

¹²¹ Yıldırım, İ. (2012). “*Polis Teşkilatının Çalışma Yaşamının Değerlendirilmesi: İstanbul Örneği*” (Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü).

¹²² Yıldırım, a.g.e., 2012, 45.

Ayrıca hangi çalışma sistemi uygulanırsa uygulansın polisin haftalık çalışma süresi ek görevler hariç 45 saat ile 60 saat arasında değiştiği anlaşılmıştır.¹²³

3.3.6.1. Polisin çalışma koşulları

Türkiye de şehirleşme oranı 2021 yılı itibariyle %93,2 olduğu tespit edilmiştir. Yani il ve ilçe merkezlerinde yaşayan nüfus %93,2'dir.¹²⁴ Bu da demek oluyor ki, hane halklarının büyük bir çoğunluğu il ve ilçe merkezlerinde hayatlarını idame ettirmektedir.

İç güvenliği sağlamada şehir hayatından sorumlu olan polislerin nüfusun %93,6'sından sorumlu olması anlamına gelen bu veri, polisin iş yükünün ve dolayısıyla çalışma koşullarının ne denli zor olacağı anlamına gelmektedir. Nüfusun büyük bölümünün güvenliğini üstlenen polisin, uğraştığı güvenlik algıları da her geçen gün çeşitlenmektedir. Terör olaylarından tutun ki hırsızlık, aile içi olaylar, yangın, deprem gibi çeşitlilik göstermektedir. Öyle ki trafik kazası bile güvenlik algısı olarak ortaya çıkmaktadır.¹²⁵

¹²³ Memurlar.Net <https://www.memurlar.net/common/news/documents/496931/kamu-basdenetci-kararlari.pdf> Erişim Tarihi: 30.05.2022

¹²⁴ Türkiye İstatistik Kurumu <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Adrese-Dayali-Nufus-Kayit-Sistemi-Sonuclari-2021-45500#:~:text=%C4%B0l%20ve%20il%C3%A7e%20merkezlerinde%20ya%C5%9Fayanlar%C4%B1n,y%C4%B1l%C4%B1nda%20%93%2C2%20oldu>. Görüntüleme Tarihi: 31.05.2022

¹²⁵ Atalay, D. (2019). "Emniyet Teşkilatı Mensuplarının Çalışma Koşulları Üzerine Bir Araştırma: Doğu Marmara Bölgesi Örneği" (Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi).

Resim 3.1. İstanbul Vodafone Arena Stadı Patlaması

Kaynak: İhlas Haber Ajansı: <https://www.ihf.com.tr/foto-istanbulda-patlama-olay-yerinden-dehset-goruntuler-8185/> Görüntüleme Tarihi: 31.05.2022

Her gün suç ve suçlu ile mücadele eden ve toplumun güvenliği için mücadele veren polisler bazen kendileri de güvenlik algısı içine düşebilmektedir¹²⁶. Örneğin; 10 Aralık 2016 tarihinde İstanbul Dolmabahçe’de bulunan Vodafone Arena Stadı yakınların Beşiktaş-Bursaspor arasında gerçekleşen futbol maçı sonrası peş peşe gerçekleşen birisi bomba yüklü araç, diğeri canlı bomba olarak yapılan saldırıda 38 emniyet mensubu ile 8 sivilin olduğu 44 kişi yaşamını yitirmiştir¹²⁷. Hayatın olağan akışı içerisindeki güvenlik tedbirlerinin yoğun ve yoruculuğu içerisinde kendisinin de güvenlik tehdidi altında bulunması polisin ne denli fedakâr bir görev üstlendiğinin açık kanıtıdır.

Her mesleğin kendine göre zorluğu bulunabilir fakat polislerin farklı sorunlarla uğraşması, devamlı olarak suç ve suça meyilli kişiler ile karşılaşması buna ilaveten

¹²⁶ Atalay, a.g.e., 2019, 41.

¹²⁷ BBC Türkçe <https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-38278551> Görüntüleme Tarihi: 31.05.2022

kendisi de güvenlik tehlikelerine maruz kalması sebebiyle polislerin çalışma koşullarının çok ağır olduğu söylenebilir. Ve toplumda huzur ve güven hâkim ise onu polislere borçlu olduğumuz bilinmelidir.¹²⁸

3.3.6.2. Emniyet hakkındaki ombudsman kararı

EGM'ye bağlı Polis Memurlarının, Kamu Denetçiliği Kurumu'na başvurarak; DMK'ya göre haftalık olarak belirlenmiş 40 saatlik çalışma süresinin üzerinde çalıştıkları, mesai saati dışında ek görevler verildiği ve bu çalışmanın karşılığında fazla mesai ücreti almadıkları, ağır çalışma şartları nedeniyle psikolojilerinin bozulduğu, sosyal ve aile yaşantılarının sekteye uğradığı, bununla birlikte kendileri gibi polis olan büro çalışanları ile aynı maaşı aldıkları, bu uygulamaların hukuka ve hakkaniyete aykırı olduğu gerekçesiyle polislerin özlük haklarındaki iyileştirmeye yönelik tavsiye kararı istemişlerdir. Bu talebe binaen KDK tarafından yapılan araştırma neticesinde 2014 yılında ombudsman kararı açıklanmıştır. Uzun mesai sürelerinin olması bireyin iş-yaşam dengesini bozduğu gibi psikolojik olarak da yıpratmaktadır.¹²⁹

1	ADANA	53	42	KONYA	45,6
2	ADİYAMAN	49,22	43	KÜTAHYA	53,05
3	AFYONKARAHİSAR	41,79	44	MALATYA	43,06
4	AĞRI	55,64	45	MANİSA	51
5	AMASYA	48,98	46	KAHRAMANMARAŞ	48
6	ANKARA	42,5	47	MARDİN	53
7	ANTALYA	49,8	48	MUĞLA	46,6
8	ARTVİN	47	49	MUŞ	45,7
9	AYDIN	47,8	50	NEVŞEHİR	49,5
10	BALIKESİR	45,19	51	NİĞDE	51
11	BİLECİK	47,25	52	ORDU	44,4
12	BİNGÖL	45,6	53	RİZE	47,17

Tablo 3.1. İl Bazında Haftalık Çalışma Saatleri

¹²⁸ Atalay, a.g.e., 2019, 41.

¹²⁹ Atalay, a.g.e., 2019, 42.

13	BİTLİS	44,19	54	SAKARYA	41,87
14	BOLU	51,78	55	SAMSUN	45,66
15	BURDUR	46	56	SİİRT	50,1
16	BURSA	42,86	57	SİNOP	51,59
17	ÇANAKKALE	51,2	58	SİVAS	44,18
18	ÇANKIRI	49,61	59	TEKİRDAĞ	48,7
19	ÇORUM	46,18	60	TOKAT	46
20	DENİZLİ	48,69	61	TRABZON	42,8
21	DİYARBAKIR	47,21	62	TUNCELİ	56,21
22	EDİRNE	46,31	63	ŞANLIURFA	56,8
23	ELAZIĞ	50	64	UŞAK	51,5
24	ERZİNCAN	42,06	65	VAN	54,63
25	ERZURUM	44	66	YOZGAT	49
26	ESKİŞEHİR	48,86	67	ZONGULDAK	48,7
27	GAZİANTEP	48,8	68	AKSARAY	50,8
28	GİRESUN	47	69	BAYBURT	44,96
29	GÜMÜŞHANE	47	70	KARAMAN	49,04
30	HAKKARİ	59,15	71	KIRIKKALE	49,12
31	HATAY	50,7	72	BATMAN	53,64
32	ISPARTA	49,19	73	ŞIRNAK	48,2
33	MERSİN	55,02	74	BARTIN	47,08
34	İSTANBUL	53,93	75	ARDAHAN	47,06
35	İZMİR	52,92	76	İĞDIR	45,92
36	KARS	55,32	77	YALOVA	44,32
37	KASTAMONU	46,26	78	KARABÜK	43,01
38	KAYSERİ	47,46	79	KİLİS	44,37
39	KIRKLARELİ	46,29	80	OSMANİYE	54,75
40	KİRŞEHİR	46	81	DÜZCE	46,79
41	KOCAELİ	53,57			

Tablo 3.1. (devam) İl Bazında Haftalık Çalışma Saatleri

Kaynak: Kamu Denetçiliği Kurumu: file:///C:/Users/430963/Desktop/kamu-basdenetci-kararlari%20(1).pdf Görüntüleme Tarihi: 31.05.2022

Ombudsmanın 2014 yılındaki raporunda illere göre çalışma saatleri çıkartılmıştır. Ek görev saatleri hariç tutulan çalışma saatlerine bakıldığında en düşük haftalık çalışma saati ortalaması 41,79 ile Ağrı ilinde olduğu tespit edilmiştir. En yüksek haftalık çalışma saati ortalaması ise 59,15 ile Hakkâri ilinde gerçekleşmiştir. Ek görevler hariç haftalık ortalama çalışma saati 23 ilimizde 50 saat üzerindedir. Tüm illerimizde ise haftalık ortalama çalışma saati 47,61 olarak gerçekleştiği görülmüştür.¹³⁰

¹³⁰ Memurlar.net <https://www.memurlar.net/common/news/documents/496931/kamu-basdenetci-kararlari.pdf> Görüntüleme Tarihi: 31.05.2022

Ombudsmannın 2014 tarihli raporundan da anlaşılacağı üzere polisler uzun mesai saatleri ile çalışmak durumundadırlar. Ayrıca bu mesai saatlerine ek görevler dâhil edilmemiştir. Ek görevlerle beraber polisin çalışma saatleri daha da artmaktadır. Uzun mesai saatleri ile aşırı yorgunluk belirtileri gösteren polislerin ek görevlerde yaptığı fazla mesai için de ek ücret ödenmemesi polisin refah düzeyini olumsuz etkilemektedir.¹³¹

NO	BİRİMLER	GÖREV YAPAN PERSONEL SAYISI	ÇALIŞMA MODELİ				
			12/24	8/24	12/36	08.00/17.00 09.00/18.00	DİĞER MODELLER (82 farklı model)
TOPLAM		240.939	63.723	10.706	32.782	79.803	53.925

Tablo 3.2. Emniyet Genel Müdürlüğünde Uygulanan Çalışma Modelleri

Kaynak: Kamu Denetçiliği Kurumu: file:///C:/Users/430963/Desktop/kamu-basdenetci-kararlari%20(1).pdf Görüntüleme Tarihi: 31.05.2022

Yine ombudsman raporunda yer alan durum ise Emniyet Teşkilatında uygulanan Çalışma Modelleri ile alakalıdır. Emniyet Hizmetleri Sınıfı Personelin Çalışma Saatlerine İlişkin Esaslar hakkındaki düzenlemenin 4. Maddesine dayanılarak Emniyet Teşkilatında tam 86 Çalışma Modeli olduğu tespit edilmiştir. Bu raporda en fazla 4 farklı Çalışma Modeli kullanıldığı, diğer modellerin ise işin mahiyetine göre farklılık gösterdiği, ayrıca bu Çalışma Modellerine ek görevler dâhil edilmemiştir. Raporda oluşturulan tablodan istifade ederek polislerin %26,4'ü 12/24 çalışma modeli, %4,4'ü 2/24 çalışma modeli, %13,6'sı 12/36 çalışma modeli ve %33,1'i 08:00/17:00 – 09:00/18:00 çalışma modeline göre çalışmaktadır. Bu çalışma modellerinden farklı olarak 82 farklı model daha olduğu tespit edilmiştir. Geriye kalan %22,3'lük kısım da bu 82 modelden birinde çalışmaktadır.¹³²

3.3.6.3. Polisin Covid-19 sürecindeki çalışma koşulları

Covid-19 ortaya çıktığı andan itibaren büyük tahribatlar ortaya çıkarmıştır. Bireyi ve toplumu doğrudan hedef alan bu salgın karşısında nasıl bir güvenlik tedbiri alınacağı

¹³¹ Atalay, a.g.e., 2019, 45.

¹³² Memurlar.net <https://www.memurlar.net/common/news/documents/496931/kamu-basdenetci-kararlari.pdf> Görüntüleme Tarihi: 31.05.2022

merak konusu olmuştur. Çünkü polislerin, tanımlanamayan, sınırları çizilemeyen ve görülemeyen bir tehditle mücadele edecek oluşu alışılmadık bir güvenlik tedbirini karşımıza çıkarmıştır. Böylelikle covid-19 salgınıyla beraber güvenliğin sadece sınır güvenliği veya klasik önleyici güvenlik olmadığı ortaya çıkmış oldu.¹³³

Covid-19'a karşı devletlerin aldığı tedbirlerde, vatandaşın salgına karşı korunması, salgının yayılması ve önlenmesi, salgın ortamındaki karmaşadan istifade ederek muhtemel suçların işlenmesini önlemeye çalışmışlardır. Bu da tüm ülkelerde polisin yükünü artırmıştır. Ülkemizde de gerek kapanma süreçlerinde olsun gerekse dışarıya çıkacak durumu olmayan vatandaşlar için olsun, vatandaşın alışverişini yapması, evlerine gıda ve ihtiyaç malzemelerini götürmesi, yaşlı durumda olan ve evinden çıkamayan vatandaşların ilaçlarını evlerine kadar götürmeleri ve bunu karşılıklı rıza şeklinde gerçekleştirmeleri polisin ülkemizde de meşru gücünü artırmış, koruyucu misyonunu güçlendirmiştir¹³⁴. Fakat bu polise iş yükü olarak eklenmiştir.

Resim 3.2. Covid-19 sürecinde Polisin Evlere Hizmeti

Kaynak: Yeni Şafak <https://www.yenisafak.com/gundem/evden-cikamayan-vatandas-polisi-arayip-yardim-istedi-market-alisverisini-polis-yapti-3531046> Görüntüleme tarihi:31.05.2022

Polisin meşruiyetinin güçlenmesinin yanında polise alışılmıştın dışında görevler de yüklemiştir. Tüm dünya da polis gerek uygulamalarda gerekse kullandığı iletişim

¹³³ İmga, O., Ayhan, U., (2020). *Covid-19 Salgını ve Sonrası Toplum, Devlet ve Küresel Sistem*, Ankara, 101.

¹³⁴ İmga, Ayhan, a.g.e., 2020, 103.

araçlarında kendini yenileme gereği duymuştur. Covid-19 ile beraber güvenlik algısındaki değişiklik bunu gerekli kılmıştır. Artık polis yeni teçhizat kullanmak zorunda kalacaktır. Örneğin gittiği olaylarda maske, dezenfektan, eldiven ve gerek olursa Covid-19 için üretilmiş tulum giymek zorunda kalacaktır. Çünkü artık toplum güvenliğini sağlarken güvenlik güçleri personelinin de güvenliğini sağlamak gerekecektir.¹³⁵

Resim 3.3. Polisin Yeni Koruyucu Donanımı Tulum

Kaynak: Yeni Şafak <https://www.yenisafak.com/gundem/karantinadaki-annesini-goremedigi-icin-guvenlikcileri-bicaklamisti-adliyeye-sevk-edilen-supheliye-tulum-ve-koruyucu-maskeli-onlem-3530801v> Görüntüleme tarihi:31.05.2022

Toplumu salgından koruyacak olan polislerin elbette bu işi yerine getirirken kendi güvenliği çok daha hayati öneme sahip olacaktır. Şöyle ki salgın döneminde ABD New York Polis Teşkilatının %17'sinin hastalandığı bildirilmiştir. Bunun yanında Detroit Polis Teşkilatının %20'sinin karantinaya alındığı belirlenmiştir. İşte böyle bir durumda vatandaşın güvenliğinin kim tarafından sağlanacağı endişe vericidir. Bu durumda polis görevini gerine getirmekte zorlanacak, salgından etkilenmeyen polislerin ise iş yükü artacak ve olaylara müdahalesi gecikebilecektir. Bu durumda da karmaşa ortamının oluşmasının engellenmesi zor görünmektedir.¹³⁶

Yeni teçhizat kullanmanın zorluğunun yanında, salgına yakalanan polislerin yerine bakan meslektaşlarındaki iş yükü artışı, asayişe müessir olaylar ve gün boyu yoğun ve

¹³⁵ İmga, O., Osmanoğlu, E. (2020). *Şehir ve Güvenlik*, Ankara, 321.

¹³⁶ İmga, Ayhan, a.g.e., 2020, 103

uzun mesainin ardından hasta olup olmadığından emin olamayan ve bunu ailesine bulaştırma riski olan polislerin stresi şüphesiz ki çok fazla olacaktır. Ayrıca covid-19 ile mücadelede polisler karşı direnişler de görülmektedir. Karantina ihlali yapan vatandaşlara polislerin müdahale etmesi, bu müdahalede polislerin yüzüne öksürülmesi ve çokça gündeme gelen polise tükürme olayları da polisin Covid-19 sürecinde ne kadar ağır şartlar altında çalıştığını göstermektedir.¹³⁷

Resim 3.4. Polisin Yüzüne Tükürülmesi

Kaynak: CNN Türk <https://www.cnnturk.com/turkiye/birlikte-yasadigi-kadini-rehin-aldi-koronavirussyum-diyerek-polise-tukurdu?page=1> Görüntüleme tarihi:31.05.2022

¹³⁷ İmga, Ayhan, a.g.e., 2020, 106.

4. İŞ YÜKÜ VE STRES

4.1. İş Yükü

4.1.1. İş Yükünün Tanımı

İnsanoğlu duygusal, fiziksel ve zihinsel sınırlar içerisinde ve farklı yeteneklerde yaratılmıştır. Bu yaratılış özelliklerinden dolayı her bireyin iş görme kapasitesi farklılıklar göstermektedir. Bu nedenle Çalışanın nitelik ve fiziksel özelliklerine göre kendisine yüklenen ve belirli bir zaman zarfı içerisinde, sonuca erdirmesi gereken iş miktarına, iş yükü denilebilir.¹³⁸

Ortaya konulan işin detaylı şekilde en küçük birimine kadar incelenerek tanımlanması gerekmektedir. Yapılacak olan işin araç gereç teçhizat malzeme işin sahip olduğu tehlikeler işin niteliği ve işi yapacak olan bireyin bu alandaki donanımı doğru şekilde belirlenerek analizinin yapılması, yapılan işin verimliliğini pozitif yönde etkileyecektir.¹³⁹

İş yükü aşırı iş yükü ve yetersiz iş yükü olarak değerlendirilebilir. Bireyin özelliklerine göre verilen iş aşırı veya yetersiz olabilir.

4.1.2. İş Yükü Türleri

4.1.2.1. Niceliksel iş yükü

Yerine getirilmesi gereken işin dikkat gerektirmesi, karmaşık yapıda olması, üst düzey bilgi gerektirmesi ve işin belirli bir zaman zarfında yerine getirilmeye çalışılması durumunda bireye kattığı ek iş yüküne niceliksel iş gücü denmektedir. Niceliksel iş yükünde bireyin üstlenmiş olduğu görev, zaman yetersizliğinden ve olağanüstü durumlar gerektirmesinden ötürü bireyde iş yükü artışına sebep olur ve işveren açısından istenilen performans elde edilemeyebilir.¹⁴⁰

¹³⁸ Karacaoğlu, K., Çetin, İ. (2015). "İş Yükü ve Rol Belirsizliğinin Çalışanların Tükenmişlik Düzeyleri Üzerine Etkisi: Afad Örneği", *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 5(1), 46-69.

¹³⁹ Karacaoğlu, Çetin, a.g.m., 2015, 46-69

¹⁴⁰ Atik, E., Akoğlan Kozak, M. (2016). "İş Yükü Algısı ve İş Yükünün İnsan Kaynakları Yönetiminde Kullanımı: Eskişehir'de Otel İşletmeleri Örneği", *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16 (), 341,366.

4.1.2.2. Niteliksel iş yükü

Bireyin çalışma ortamında kendisine görev olarak verilen işleri yapmak için gerekli olan performans ve niteliklere sahip olamama durumudur. Yani bireyin kendisinden yapılmasını istenen iş ile bireyin kişisel özelliklerinin uyuşmaması durumudur. Bu nedenle bu bireye verilen iş başka bir birey için aşırı bir iş yükü olarak değerlendirilmeyebilir. Ayrıca bireyin niteliksel özelliklerine göre verilen iş yetersiz iş yükü olarak görülebilir. Her iki durumda da bireye yüklenen iş yükü yoğunluğunun fazla olması ve iş yükü yoğunluğunun yetersiz olması işten istenilen performansın elde edilememesine neden olmaktadır.¹⁴¹

4.1.2.3. Fiziksel ve zihinsel iş yükü

Bir işin ortaya konulmasında sarf edilen fiziksel enerjinin ölçülebilir değerine fiziksel iş yükü denilmektedir. Yani yapılan iş ile bireyin fiziksel özelliklerinin uyuşmamasından dolayı ortaya çıkan iş yüküdür. Bireyin kas, iskelet özellikleri, duruşu, fiziksel performansı yapılacak olan işin birey üzerindeki yükünü belirleyecektir.¹⁴²

Zihinsel iş yükü ise birinin iş yaparken maruz kaldıkları zihinsel etmenlerin tamamına denir. Zihinsel iş yükü ölçülebilir olduğundan tedbirlerini almak daha kolaydır. Bireyin mental olarak o işi yapmak için gerekli olan kontrastsana sahip olmasıdır. Eğer birey mental olarak o işi yapmaya uygun değilse birey üzerinde iş yükü artışı olarak görülebilir.¹⁴³

4.1.3. İş Yüküne Etki Eden Faktörler

İş yüküne etki eden başlıca etkenler fiziksel, zihinsel, çevresel ve konumsal olarak değerlendirilmektedir. Fiziksel faktörler yükün ağırlığı, taşınma zamanı, taşınma mesafesi ve yükün ağırlığı olarak nitelendirilebilir. Zihinsel etmenler ise karar alma, iletişim kurma ve doğru şekilde yapılacak işin bireye aktarılması olarak değerlendirilebilir. Ortamın sıcaklığı, ışık oranı, gürültüsü, havadaki gaz oranı gibi etmenler çevresel iş yükü etmeni olarak değerlendirilebilir. Konumsal faktörler ise vücudun duruş şekli, çalışılan ortamın vücut hareketlerine etkisi ve vücut

¹⁴¹ Atik, a.g.m., 2015, 341-366.

¹⁴² Emeç, Ş., Akkaya, G. (2018). "Sağlık Sektöründe Zihinsel İş Yükü Değerlendirmesi ve Bir Uygulama", Ergonomi Dergisi, 1(3),153-162.

¹⁴³ Emeç, Akkaya, .a.g.m., 2018, 162.

hareketlerinin ortamda istenilen düzeyde kullanılamaması durumuna konumsal faktör denilmektedir.¹⁴⁴

4.2. Stres

Latince bir kelime olan “’estricia”’dan gelen stres kaza ve bela anlamlarında kullanılmış olsa da günümüzde kişiye ve nesneye karşı kullanılan baskı güç anlamına gelmektedir. Buna göre vücudun içsel ve dışsal faktörlere karşı kendiliğinden oluşturduğu tepkiye stres denmektedir.¹⁴⁵

Günlük yaşantımızın vazgeçilmez bir parçası olan stres olumlu ve olumsuz yönden bireyi etkileyebilmektedir. Yaşanılan stres düzeyinin düşük olması ve kontrol edilebilir olması birey üzerinde olumlu etkenlere neden olmaktadır. Olumsuz stres ise kontrolsüz ve aşırı düzey strese maruz kalmaktan ortaya çıkmaktadır. Birey üzerinde hem ruhsal hem de fiziksel rahatsızlıklara sebebiyet verebilmektedir.¹⁴⁶

4.2.1. Stresin Belirtileri

Kişide stresin tespit edilmesinde vücudun vermiş olduğu tansiyon yüksekliği, kalp atışlarında yükseklik, alkol-sigara kullanımı, uykusuzluk, gerginlik ve endişe halleri stresin başlıca belirtileri arasında gösterilmektedir. Bu belirtiler kısa süreli olarak gözlenebilir de kalıcı halede gelebilmektedir.¹⁴⁷

Stresin belirtileri gruplandırıldığında Fiziksel (Baş ağrısı, düzensiz uyku, sırt ağrısı...), Duygusal (Kaygı, korku, endişe...), Zihinsel (yoğunlaşma, kararsızlık, unutkanlık...) ve sosyal (başkalarını suçlama, topluma güvensizlik...) belirtiler olmak üzere dört ana grupta toplanmaktadır. Olağan durumlar dışında bu belirtiler sıklıkla görülmeye başlanırsa kişinin stres altında olduğu sonucuna varılabilmektedir.¹⁴⁸

¹⁴⁴ Atik, a.g.m., 2015, 341-366.

¹⁴⁵ Güçlü, N. (2001). “*Stres Yönetimi*”, Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 21 (1), 91-109.

¹⁴⁶Özel, Y., Bay Karabulut, A. (2018). “*Günlük Yaşam ve Stres Yönetimi*”, Türkiye Sağlık Bilimleri ve Araştırmaları Dergisi, 1(1), 2018, 48-56.

¹⁴⁷ Güçlü, a.g.m., 2001, 91-109.

¹⁴⁸ Güçlü, a.g.m., 2001, 91-109.

4.2.2. Stresin Çeşitleri

Stres kendiliğinden ortaya çıkmaz, bireyin çevresinde, iş ortamında ve yaşamını sürdürdüğü ortamın değişmesinden dolayı ortaya çıkan bir sonuçtur. Stres Akut, subakut ve kronik olmak üzere üç temel başlık altında değerlendirilebilir.¹⁴⁹

Akut Stres beklenmedik anda aniden ortaya çıkan bir duruma bağlı olarak oluşan stres türüdür. Örnek vermek gerekirse araç ile seyir halinde giderken bir kazaya karışmak akut stresine sebep olmaktadır. Subakut stres ise kişinin belli bir süre zarfında maruz kalmış olduğu sıkıntılı sürecin sonunda meydana gelen stres türüdür. Örnek vermek gerekirse yılda bir kez yapılan bir sınava bireyin hazırlanması ve bu zaman zarfında yaşanan korku ve endişe bireyi strese maruz bırakabilmektedir.¹⁵⁰

Kronik stres bireyin farklı zamanlarda ve sık sık yaşamak zorunda olduğu streslerin birikmesi ve sürekli hale gelme durumudur.¹⁵¹

4.2.3. Bireysel ve Örgütsel Stres

Bireysel durumlara bağlı olarak gelişen maddi sıkıntılar, ailevi problemler, hayal kırıklığı ve iş hayatına gösterilen üst düzey ilgi gibi faktörler kişisel strese örnek olarak gösterilebilir. Örgütsel stres ise bireyin tabi olduğu grup içerisinde karşılaşmış olduğu terfi edememe uzun çalışma süreleri, aşırı veya yetersiz iş yükü gibi faktörlerden kaynaklı strestir.¹⁵²

Bireysel ve Örgütsel kaynaklı streslerden sakınarak olumsuz etkilerin ortadan kaldırılması amacıyla kişinin egzersizler yapması, uyku yönetimi, davranış değişikliği, zaman yönetimi ve solunum egzersizleri gibi tekniklerle bireysel stresten kurtulabilmek mümkündür. Örgütsel streste ise astlarla ilişkiler iyileştirilerek, lüzumsuz toplantıların yapılmaması ve iş yerinde doğru zaman yönetimi örgütsel stresten kurtulmanın yollarından bazılarıdır. Bireyin kapasitesinin aşıldığı durumlarda örgütsel stresten kaynaklı olarak bireyin işi yapmama veya savsaklama durumu söz konusu olabilmektedir. Buda işveren açısından verimin düşmesine neden olabilmektedir.¹⁵³

¹⁴⁹ Köse, H. (2013). “Örgütlerde Stres Kaynakları ve Stres Yönetimi”, Anadolu Bil Meslek Yüksekokulu Dergisi, (29), 37-44.

¹⁵⁰ Köse, a.g.m., 2013, 37-44

¹⁵¹ Köse, a.g.m., 2013, 37-44

¹⁵² Köse, a.g.m., 2013, 37-44

¹⁵³ Güçlü, a.g.m., 2001, 91-109.

Stres günlük yaşantının bir parçası haline gelmiştir. Kişi ve toplumların gelişmesinde refah seviyelerinin artmasında ve kaliteli bir yaşantının oluşabilmesi için stresin kontrol altına alınarak birey ve toplumun maruz kalma seviyelerinin düşürülmesi ve stres yaşayan bireylere gerekli desteğin verilerek topluma kazandırılması ve oluşabilecek kalıcı rahatsızlıkların önüne geçilmesi gerekmektedir. Stresin yönetilebilir hale getirilmesi bireyin ve toplumların mutlu bir hayat sürmelerine sebep olacaktır.

5. ENDEMİ VE PANDEMİ SÜRECİNDE GÜVENLİK BİRİMLERİNİN İŞ YÜKÜ ARTIŞI VE STRES DÜZEYLERİNİN DEĞİŞİMİ

5.1. Araştırmanın Problemi

Grupların daha verimli şekilde yönetilebilmesi için, kamunun güvenlik birimlerinde çalışanların daha iyi hizmet verebilmeleri, bu çalışanların daha iyi şartlar altında görevlerini ifa edebilmeleri, her bireyin grubun bir parçası olarak değerlendirilerek organizasyona katılmasını sağlamak gerekmektedir. Sözü edilen bu bireylerin değer yargıları, inançları, şahsi özellikleri ve beklentileri farklı olsa da genel itibariyle maruz kaldıkları iş yükü ve stresi eşit olduğu görülmektedir. Bireylerin maruz kaldıkları iş yükü ve stres çalışma hayatlarını önemli ölçüde etkilemekte, iş yükü strese bağlı olumsuz sonuçlar doğurabilmektedir. İş yükünün çokluğu grup verimliliğini doğrudan etkilediği gibi bireyin stres düzeyinin artmasına da sebep olabilmektedir.

Nüfusun büyük bir bölümüne güvenlik hizmeti veren polis memurlarının iş yükleri ve stres düzeyleri polis memurları için önemli olduğu gibi halkın bu hizmeti daha verimli alabilmesi için de önem arz etmektedir. Zira inşaların güvenlik hizmetlerinin aksaması telafisi olmayan sonuçlar doğurabilmektedir. İş yükü fazlalığı sebebiyle olaylara müdahaleye geç kalan veya kendi stresi dolayısıyla insanlarla iletişim kurmakta zorlanan polis memuru güvenlik hizmetini de yerine getiremeyecektir. Böyle bir durum toplumda karmaşaya neden olabilmektedir.

Yaşanılan ve hala devam etmekte olan Covid-19 pandemi sürecinde polis memurlarının iş yükü ve stres düzeyleri tespit edilerek iş yükü ve stres düzeyi arasında anlamlı bir ilişkinin var olup olmadığının belirlenmesi amacıyla yapılan çalışmanın başlıca sorunları şu şekildedir.

- 1) Polis memurlarının iş yükü ile stres düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- 2) İş yükü ve stresin, polis memurlarının yaş ve diğer demografik özellikleri arasında bir ilişki var mıdır?
- 3) Covid-19 pandemi süreci polis memurlarına ek bir iş yükü getirmiş midir?

5.2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada, covid-19 sürecinde güvenlik birimlerinden olan polis memurlarının iş yükü ve stres düzeyleri tespit edilerek iş yükü ve stres düzeyleri arasında anlamlı bir ilişkinin var olup olmadığının belirlenmesi amaçlanmaktadır.

5.3. Araştırmanın Önemi

Güvenlik birimlerinden olan polis memurlarının Covid-19 pandemi sürecindeki iş yükleri ve stres düzeyleri ile ilgili yapılan bu çalışma alanında ilk olma özelliği taşımaktadır. Alanyazın taraması sonucunda birçok farklı iş kolunda bu anlamda çeşitli çalışmaların yapıldığı fakat güvenlik birimlerinin iş yükü ve stres düzeylerini ele alan bir çalışmanın yapılmamış olduğu görülmektedir. Bu durumun alanyazında bir boşluğu dolduracağı ve eksikliği gidereceği şeklinde yorumlanabilir.

Ayrıca Türkiye’de nüfusun büyük bir kısmının şehirlerde yaşıyor oluşları ve bu alanların güvenliğinin polisler tarafından sağlanıyor olması araştırma çalışma grubunun iş yükleri ve stres düzeylerini önemli hale getirmektedir. Bu durumun çalışmayı değerli kıldığını düşündürmektedir.

5.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Zaman, maliyet ve katılımcılarla yüz yüze olanağının bulunmaması daha geniş ve kapsamlı araştırmaları sınırlamaktadır. Bu nedenle çalışma güvenlik birimlerinden olan polis teşkilatı ile sınırlandırılmıştır, Ankara ili merkez ilçelerinde görev yapan polis memurları ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmadan elde edilen sonuçlar Covid-19 pandemi sürecine ait verilerle sınırlıdır. Polislerin çalıştıkları birim, şehirlerin çalışma koşulları ve yönetici özellikleri farklılık gösterse de iş yükü ve stres sebeplerinin aynı olması sebebiyle elde edilen sonuçlar benzer özellikteki polis memurlarına genellenebileceği söylenebilir.

5.5. Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırma nicel bir araştırmadır. Nicel araştırmalar sayısal verilerin kullanıldığı, kesin ve genellenebilir sonuçların elde edilmeye çalışıldığı araştırma türüdür. Elde edilen sayısal veriler istatistiksel ve matematiksel yöntemlerle analiz edilerek nicel sonuçlara ulaşılır. Araştırmanın deseni ise ilişkisel tarama desenidir. İlişkisel

araştırmalarda iki veya daha fazla değişken arasındaki birlikte değişimin yönü ve derecesi ölçülür.¹⁵⁴

Araştırmaya katılan polis memurlarına doldurtulan anketlerin analizi SPSS 22 paket programı aracılığı ile yapılmış, bulgular frekans analizi, korelasyon analizi ve regresyon analizi sonucunda elde edilmiştir.

Gerçekleştirilen çalışmanın evrenini Ankara İl Emniyet Müdürlüğüne bağlı merkez İlçe Emniyet Müdürlüklerinde çalışan polis memurları, örneklemini ise Çankaya, Mamak, Keçiören, Yenimahalle ve Altındağ İlçe Emniyet Müdürlüklerine bağlı Polis Merkezi Amirliklerinde çalışan 1.000 Polis Memuru oluşturmaktadır. Katılımcılar seçilirken yaş, cinsiyet ve mesleki tecrübe ayrımı yapılmadan polis memurları çalışmaya dâhil edilmiştir. Anketi dolduran 1.000 polis memurunun evreni temsil yeterliliğine sahip olduğu düşünölmektedir.

5.6. Verilerin Toplanması ve Araştırmada Kullanılan Ölçekler

Veriler Ankara İl Emniyet Müdürlüğüne bağlı merkez ilçe teşkilatlarından Çankaya, Mamak, Altındağ, Keçiören ve Yenimahalle İlçe Emniyet Müdürlüklerine bağlı Polis Merkezi Amirliklerinde çalışan ve vardiya sistemine bağlı olarak grup personeli olarak çalışan polis memurlarına doldurtulan anketler vasıtasıyla elde edilmiştir. Verilere amir sıfatındaki rütbeli personel dahil edilmemiştir. Ayrıca Covid-19 ile aktif mücadele veren ve bunun yanında asayişe müessir olaylarla da mücadele etmek durumunda kalan polis memurlarının, Covid-19 pandemisine bağlı iş yükü artışları ve buna bağlı olarak stres düzeylerini ölçebilmek amacıyla sadece gruplarda çalışan personele anket doldurulmuş, bürolarda görev yapan polis memurlarına anket doldurulmamıştır.

Katılımcıların anket doldururken, olumsuz geri dönüşler yaşayabilme ihtimaline karşı ankete doğru cevaplar vermeyeceği düşünölmekle anket dolduran polis memurlarına verilerin gizli tutulacağı, sadece akademik çalışma için kullanılacağı belirtilmiştir.

¹⁵⁴ Gürbüz, S., Şahin, F. (2018). *Sosyal Bilimler Araştırma Yöntemi*, Ankara, 107.

Anket toplam 3 bölümden oluşmaktadır:

- 1) Birinci bölüm anketi dolduran polis memurlarının cinsiyeti, medeni durumu, yaşı, eğitim durumu ve meslekteki sürelerinin bulunduğu demografik özelliklerinin belirtildiği kısımdan oluşmaktadır.
- 2) İkinci bölümde polislerin iş yükünü ölçmek için 1980 yılında Caplan, Cobb, French, Van Harrison ve Pinneau tarafından geliştirilen 11 maddelik İş Yükü Ölçeği kullanılarak polislerin iş yükü ölçülmeye çalışılmıştır.
- 3) Üçüncü bölümde ise polislerin stres düzeylerini ölçmek için 1983 yılında Cohen, Kamarc ve Mermeistein tarafından geliştirilen 14 maddelik Algılanan Stres Ölçeği kullanılarak polislerin stres düzeyleri ölçülmeye çalışılmıştır.

5.7. Tanımlayıcı İstatistikler

		Frekans: N	
		N	Yüzde:%
Yaş	18-25 Yaş	45	4,5
	26-35 Yaş	501	50,1
	36-45 Yaş	264	26,4
	46-55 Yaş	190	19,0
	Total	1000	100,0
		N	%
Cinsiyet	Kadın	169	16,9
	Erkek	830	83,0
	Total	1000	100,0
		N	%
Medeni Durum	Evli	792	79,2
	Bekâr	207	20,7
	Total	1000	100,0
		N	%
Eğitim	Ortaöğretim	2	0,2
	Lise	101	10,1
	Üniversite	833	83,3
	Lisansüstü	64	6,4
	Total	1000	100,0
		N	%
Mesleki Süresi	0-5 Yıl	242	24,2
	6-15 Yıl	406	40,6
	16-25 Yıl	240	24,0
	26 Üzeri	112	11,2
	Total	1000	100,0
	Total	204	100,0

Tablo 5.1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

Tablo 5.1. incelendiğinde;

Anket sorularını cevaplayarak çalışmamıza katılan polis memurlarının yaşa göre sınıflandırıldığında; %4,5'inin 18-25 yaş sınıfında, %50,1'inin 26-35 yaş sınıfında, %26,4'ünün 36-45 yaş sınıfında, %19,0'ının 46-55 yaş sınıfına dahil oldukları tespit edilmiştir. Genel olarak bakıldığında katılımcıların %50,1'inin 26-35 yaş sınıfında olduğu tespit edilmiştir.

Anket sorularını cevaplayarak çalışmamıza katılan polis memurlarının cinsiyet sınıflandırılması oluşturulduğunda %16,9'unun kadınlardan, %83,0'ının da erkeklerden olduğu tespit edilmiştir. Polis Merkezi Amirliklerinde kadın çalışanların sayısı olarak daha az oldukları tespit edilmiştir. Bu durum emniyet teşkilatında, çalışma şartlarının genellikle fiziki yönden ağır olmasından dolayı ve 7/24 çalışma esasına göre çalıştıkları ayrıca asayişe müessir olaylarla uğraştıkları için çalışan kadın sayısı erkeklere göre daha azdır. Polislik mesleği erkeklere daha uygun olduğu düşünüldüğünde bu oran normal olduğu düşünülmektedir.

Anket sorularını cevaplayarak çalışmamıza katılan polis memurlarının medeni durumlarına bakıldığında %79,2'sinin evli, %20,7'sinin bekâr olduğu görülmektedir.

Anket sorunlarını cevaplayarak çalışmamıza katılan polis memurlarının eğitim durumlarına bakıldığında; %0,2'sinin ortaokul, %10,1'inin lise, %83,3'ünün üniversite ve %6,4'ünün lisansüstü mezunu olduğu görülmektedir.

Anket sorularını yanıtlayarak çalışmamıza katılan polis memurlarının emniyet teşkilatındaki mesleki sürelerine bakıldığında; %24,2'sinin 0-5 yıl, %40,6'sinin 6-15 yıl, %24,0'sinin 16-25 yıl, %11,2'sinin 26 yıl ve üzeri yıllarda emniyet teşkilatında çalıştıkları görülmektedir. Çalışanların %75,8'ının 6 ve üzeri yıllarda emniyet teşkilatında çalışıyor olması, ankete katılan polis memurlarının tecrübeli kişilerden oluştuğu ve kurum hakkında daha sağlıklı bilgiler verebilecekleri söylenebilir.

5.7.1. Frekans Analizi

Eldeki verilerin tekrarlanma sıklığına ve verilerin yüzdeye göre dağılımını ortaya koyan istatistiksel bir analiz yöntemidir. Anketin demografik yapısını, ankette sorulan soruları kategori veya sayı sorularını cevaplayan analiz tekniğidir.¹⁵⁵

¹⁵⁵ <https://www.istmer.com/frekans-analizi-spss-ile-nasil-uygulanir/> Görüntüleme tarihi: 01.06.2022

İfadeler	Frekans: N Yüzde: %	Hiç	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen
		Katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılıyorum	Katılıyorum
İşimi çok “hızlı” yapmam gerekmektedir	N	55	191	108	463	183
	%	5,5	19,1	10,8	46,3	18,3
İşime çok sık yoğunlaşmam gerekmektedir	N	23	109	99	541	228
	%	2,3	10,9	9,9	54,1	22,8
Çok sık işimden başka sorumluluklarıma vakit bulamadığımı hissediyorum	N	19	119	151	370	341
	%	1,9	11,9	15,1	37,0	34,1
Çok sık bütün gayretime rağmen “daha yapılacak çok işim var” diyorum.	N	25	169	158	387	261
	%	2,5	16,9	15,8	38,7	26,1
İşimi yaparken, çok sık yavaşlayabilirim.	N	147	459	199	167	28
	%	14,7	45,9	19,9	16,7	2,8
Düşünmek ve rahat hissetmek için çok zamanım var.	N	340	389	145	101	25
	%	34,0	38,9	14,5	10,1	2,5
İş yüküm çok fazla.	N	26	128	144	383	319
	%	2,6	12,8	14,4	38,3	31,9
İş arkadaşlarım ve üstlerim benden çok fazla çalışmamı beklemektedir.	N	36	195	162	356	251
	%	3,6	19,5	16,2	35,6	25,1
Bütün işimi tamamlamak için çok zamana ihtiyacım var.	N	44	208	180	346	222
	%	4,4	20,8	18,0	34,6	22,2
Yapmakla sorumlu olduğum iş, proje ve görevlerim çoktur.	N	22	162	158	417	241
	%	2,2	16,2	15,8	41,7	24,1
Ağır iş tempoları arasında dinlenmek için çok fazla zamanım vardır.	N	375	399	118	76	32
	%	37,5	39,9	11,8	7,6	3,2

Tablo 5.2. İş Yükü Ölçeğinin Frekans Analizi

Tablo 5.2.’deki İş Yükü ölçeğinin frekans dağılımına bakıldığında;

- ✓ “İşimi çok “hızlı” yapmam gerekmektedir.” ifadesine polis memurlarının; %5,5’inin hiç katılmıyorum, %19,1’inin katılmıyorum, %10,8’inin kararsızım, %46,3’ünün katılıyorum, %18,3’ünün tamamen katılıyorum şeklinde cevapladığı görülmüştür.
- ✓ “İşime çok sık yoğunlaşmam gerekmektedir” ifadesine polis memurlarının; %2,3’ü hiç katılmıyorum, %10,9’u katılmıyorum, %9,9’unun kararsızım, %54,1’inin katılıyorum, %22,8’inin tamamen katılıyorum şeklinde cevapladığı görüşmüştür.

- ✓ “Çok sık işimden başka sorumluluklarıma vakit bulamadığımı hissediyorum ” ifadesine polis memurlarının; %1,9’unun hiç katılmıyorum, %11,9’unun katılmıyorum, %15,1’inin kararsızım, %37,0’ının katılıyorum, %34,1’inin tamamen katılıyorum şeklinde cevapladığı görüşmüştür.
- ✓ “Çok sık bütün gayretime rağmen “daha yapılacak çok işim var” diyorum.” ifadesine polis memurlarının; %2,5’inin hiç katılmıyorum, %16,9’unun katılmıyorum, %15,8’inin kararsızım, %38,7’sinin katılıyorum, %26,1’inin tamamen katılıyorum şeklinde cevapladığı görülmüştür.
- ✓ “İşimi yaparken, çok sık yavaşlayabilirim” ifadesine polis memurlarının; %14,7’sinin hiç katılmıyorum, %45,9’unun katılmıyorum, %19,9’unun kararsızım, %16,7’sinin katılıyorum, %2,8’inin tamamen katılıyorum şeklinde cevapladığı görülmüştür.
- ✓ “Düşünmek ve rahat hissetmek için çok zamanım var” ifadesine polis memurlarının; %34,0’ının hiç katılmıyorum, %38,9’unun katılmıyorum, %14,5’inin kararsızım, %10,1’inin katılıyorum, %2,5’inin tamamen katılıyorum şeklinde cevapladığı görülmüştür.
- ✓ “İş yüküm çok fazla.” ifadesine çalışanların; %2,6’sının hiç katılmıyorum, %12,8’inin katılmıyorum, %14,4’ünün kararsızım, %38,3’ünün katılıyorum, %31,9’unun tamamen katılıyorum şeklinde cevapladığı görüşmüştür.
- ✓ “İş arkadaşlarım ve üstlerim benden çok fazla çalışmamı beklemektedir” ifadesine polis memurlarının; %3,6’sının hiç katılmıyorum, %19,5’inin katılmıyorum, %16,2’sinin kararsızım, %35,6’sının katılıyorum, %25,1’inin tamamen katılıyorum şeklinde cevapladığı görülmüştür.
- ✓ “Bütün işimi tamamlamak için çok zamana ihtiyacım var.” ifadesine polis memurlarının; %4,4’ünün hiç katılmıyorum, %20,8’inin katılmıyorum, %18,0’ının kararsızım, %34,6’sının katılıyorum, %22,2’sinin tamamen katılıyorum şeklinde cevapladığı görülmüştür.
- ✓ “Yapmakla sorumlu olduğum iş, proje ve görevlerim çoktur.” ifadesine polis memurlarının; %2,2’sinin hiç katılmıyorum, %16,2’sinin katılmıyorum, %15,8’inin kararsızım, %41,7’sinin katılıyorum, %24,1’inin tamamen katılıyorum şeklinde cevapladığı görülmüştür.

- ✓ “Ağır iş tempoları arasında dinlenmek için çok fazla zamanım vardır.” ifadesine polis memurlarının; %37,5’inin hiç katılmıyorum, %39,9’unun katılmıyorum, %11,8’inin kararsızım, %7,6’sının katılıyorum, %3,2’sinin tamamen katılıyorum şeklinde cevapladığı görülmüştür.

İfadeler	Frekans: N	Hiçbir zaman	Neredeyse hiçbir zaman	Bazen	Oldukça sık	Çok sık
	Yüzde: %					
Covid-19 pandemi süresince beklenmedik bir şeylerin olması nedeniyle ne sıklıkta rahatsızlık duydunuz?	N	55	61	400	289	195
	%	5,5	6,1	40,0	28,9	19,5
Covid-19 pandemi süresince hayatınızdaki önemli şeyleri kontrol edemediğinizi ne sıklıkta hissettiniz?	N	49	95	395	295	166
	%	4,9	9,5	39,5	29,5	16,6
Covid-19 pandemi süresince kendinizi ne sıklıkta sınırlı ve stresli hissettiniz?	N	52	74	425	252	197
	%	5,2	7,4	42,5	25,2	19,7
Covid-19 pandemi süresince ne sıklıkta gündelik zorlukların üstesinden başarıyla geldiniz?	N	54	316	497	89	44
	%	5,4	31,6	49,7	8,9	4,4
Covid-19 pandemi süresince hayatınızda ortaya çıkan önemli değişikliklerle etkili bir şekilde başa çıktığınızı ne sıklıkta hissettiniz?	N	52	251	555	102	40
	%	5,2	25,1	55,5	10,2	4,0
Covid-19 pandemi süresince kişisel sorunları ele alma yeteneğinize ne sıklıkta güven duydunuz?	N	86	302	449	120	43
	%	8,6	30,2	44,9	12,0	4,3

Tablo 5.3. Stres Ölçeğinin Frekans Analizi

Covid-19 pandemi süresince her şeyin yolunda gittiğini ne sıklıkta hissettiniz?	N	28	149	522	197	103
	%	2,8	14,9	52,2	19,7	10,3
Covid-19 pandemi süresince ne sıklıkta yapmanız gereken şeylerle başa çıkamadığınızı fark ettiniz?	N	69	143	528	190	70
	%	6,9	14,3	52,8	19,0	7,0
Covid-19 pandemi süresince hayatınızdaki zorlukları ne sıklıkta kontrol edebildiniz?	N	38	253	529	131	49
	%	3,8	25,3	52,9	13,1	4,9
Covid-19 pandemi süresince ne sıklıkta her şeyin üstesinden geldiğinizi hissettiniz?	N	44	227	531	144	54
	%	4,4	22,7	53,1	14,4	5,4
Covid-19 pandemi süresince ne sıklıkta kontrolünüz dışında gelişen olaylar yüzünden öfkelenediniz?	N	47	103	477	245	128
	%	4,7	10,3	47,7	24,5	12,8
Covid-19 pandemi süresince kendinizi ne sıklıkta başarmak zorunda olduğunuz şeyleri düşünürken buldunuz?	N	40	86	472	283	118
	%	4,0	8,6	47,2	28,3	11,8
Covid-19 pandemi süresince ne sıklıkta zamanınızı nasıl kullanacağınızı kontrol edebildiniz?	N	46	175	549	170	60
	%	4,6	17,5	54,9	17,0	6,0
Covid-19 pandemi süresince ne sıklıkta problemlerin üstesinden gelemeyeceğiniz kadar biriktiğini hissettiniz?	N	87	133	485	197	98
	%	8,7	13,3	48,5	19,7	9,8

Tablo 5.3. (devam) Stres Ölçeğinin Frekans Analizi

Tablo 5.3.'deki Stres ölçeğinin frekans dağılımına bakıldığında;

- ✓ “Covid-19 pandemi süresince hayatınızda ortaya çıkan önemli değişikliklerle etkili bir şekilde başa çıktığınızı ne sıklıkta hissettiniz?” sorusuna polis memurlarının; %5,5’inin hiçbir zaman, %6,1’inin neredeyse hiçbir zaman, %40,0’inin bazen, %28,9’unun oldukça sık, %19,5’inin çok sık şeklinde cevaplar verdiği görülmüştür.
- ✓ “Covid-19 pandemi süresince hayatınızdaki önemli şeyleri kontrol edemediğinizi ne sıklıkta hissettiniz?” sorusuna polis memurlarının; %4,9’unun hiçbir zaman, %9,5’inin neredeyse hiçbir zaman, %39,5’inin bazen, %29,5’inin oldukça sık, %16,6’sının çok sık şeklinde cevaplar verdiği görülmüştür.

- ✓ “Covid-19 pandemi süresince kendinizi ne sıklıkta sınırlı ve stresli hissettiniz?” sorusuna polis memurlarının; %5,2’sinin hiçbir zaman, %7,4’ünün neredeyse hiçbir zaman, %42,5’inin bazen, %25,2’sinin oldukça sık, %19,7’sinin çok sık şeklinde cevaplar verdiği görülmüştür.
- ✓ “Covid-19 pandemi süresince ne sıklıkta gündelik zorlukların üstesinden başarıyla geldiniz?” sorusuna polis memurlarının; %5,4’ünün hiçbir zaman, %31,6’sının neredeyse hiçbir zaman, %49,7’sinin bazen, %8,9’unun oldukça sık, %4,4’ünün çok sık şeklinde cevaplar verdiği görülmüştür.
- ✓ “Covid-19 pandemi süresince hayatınızda ortaya çıkan önemli değişikliklerle etkili bir şekilde başa çıktığınızı ne sıklıkta hissettiniz?” sorusuna polis memurlarının; %5,2’sinin hiçbir zaman, %25,1’inin neredeyse hiçbir zaman, %55,5’inin bazen, %10,2’sinin oldukça sık, %4,0’ının çok sık şeklinde cevaplar verdiği görülmüştür.
- ✓ “Covid-19 pandemi süresince kişisel sorunları ele alma yeteneğinize ne sıklıkta güven duydunuz?” ifadesine çalışanların; %8,6’sının hiçbir zaman, %30,2’sinin neredeyse hiçbir zaman, %44,9’unun bazen, %12,0’inin oldukça sık, %4,3’ünün çok sık şeklinde cevaplar verdiği görülmüştür.
- ✓ “Covid-19 pandemi süresince her şeyin yolunda gittiğini ne sıklıkta hissettiniz?” sorusuna polis memurlarının; %2,8’inin hiçbir zaman, %14,9’unun neredeyse hiçbir zaman, %52,2’sinin bazen, %19,7’sinin oldukça sık, %10,3’ünün çok sık şeklinde cevaplar verdiği görülmüştür.
- ✓ “Covid-19 pandemi süresince ne sıklıkta yapmanız gereken şeylerle başa çıkamadığınızı fark ettiniz?” sorusuna polis memurlarının; %6,9’unun hiçbir zaman, %14,3’ünün neredeyse hiçbir zaman, %52,8’inin bazen, %19,0’inin oldukça sık, %7,0’inin çok sık şeklinde cevaplar verdiği görülmüştür.
- ✓ “Covid-19 pandemi süresince hayatınızdaki zorlukları ne sıklıkta kontrol edebildiniz?” sorusuna polis memurlarının; %3,8’inin hiçbir zaman, %25,3’ünün neredeyse hiçbir zaman, %52,9’unun bazen, %13,1’inin oldukça sık, %4,9’unun çok sık şeklinde cevaplar verdiği görülmüştür.
- ✓ “Covid-19 pandemi süresince ne sıklıkta her şeyin üstesinden geldiğinizi hissettiniz?” sorusuna polis memurlarının; %4,4’ü hiçbir zaman, %22,7’sinin

neredeyse hiçbir zaman, %53,1'inin bazen, %14,4'ünün oldukça sık, %5,4'ünün çok sık şeklinde cevaplar verdiği görülmüştür.

- ✓ “Covid-19 pandemi süresince ne sıklıkta kontrolünüz dışında gelişen olaylar yüzünden öfkelenediniz?” sorusuna polis memurlarının; %4,7'sinin hiçbir zaman, %10,3'ünün neredeyse hiçbir zaman, %47,7'sinin bazen, %24,5'inin oldukça sık, %12,8'inin çok sık şeklinde cevaplar verdiği görülmüştür.
- ✓ “Covid-19 pandemi süresince kendinizi ne sıklıkta başarmak zorunda olduğunuz şeyleri düşünürken buldunuz?” sorusuna polis memurlarının; %4,0'ının hiçbir zaman, %8,6'sinin neredeyse hiçbir zaman, %47,2'sinin bazen, %28,3'ünün oldukça sık, %11,8'inin çok sık şeklinde cevaplar verdiği görülmüştür.
- ✓ “Covid-19 pandemi süresince ne sıklıkta zamanınızı nasıl kullanacağınızı kontrol edebildiniz?” sorusuna polis memurlarının; %4,6'sının hiçbir zaman, %17,5'inin neredeyse hiçbir zaman, %54,9'unun bazen, %17,0'ının oldukça sık, %6,0'ının çok sık şeklinde cevaplar verdiği görülmüştür.
- ✓ “Covid-19 pandemi süresince ne sıklıkta problemlerin üstesinden gelemeyeceğiniz kadar biriktiğini hissettiniz?” sorusuna polis memurlarının; %8,7'sinin hiçbir zaman, %13,3'ünün neredeyse hiçbir zaman, %48,5'inin bazen, %19,7'sinin oldukça sık, %9,8'inin çok sık şeklinde cevaplar verdiği görülmüştür.

5.7.1 Korelasyon Analizi

İki ya da daha fazla etmen arasındaki ilişkiyi tespit etmek için korelasyon analizinden yararlanılmaktadır. İki etmen arasındaki bağlantı miktarı, derece ve yönü korelasyon katsayısı ile ortaya konmaktadır. Korelasyon analizi R ile gösterilmekte ve katsayısı -1 ile +1 arasında yer alan değerlerde oluşmaktadır. Analizin sonucu +1 'e yaklaştıkça pozitif odaklı bir ilişkiden söz edilebilir, -1 değerine yaklaştıkça negatif bir ilişkiden söz edilebilir. Bunlar dışında 0 değerine ulaşıldığında ise aralarında herhangi bir ilişkiden bahsedilemez. Sonuç olarak R değeri 0 ile 0,3 arasında bir değere sahip ise ilişkinin zayıflığından, 0,3 ile 0,7 arasında bir değere ulaşılır ise orta düzeyli bir

ilişkiden ve 0,7 ile 1 arasında bir değere ulaşıldığında ise güçlü bir ilişkiden söz edilebilir.¹⁵⁶

Son olarak iki birim arasında paralel bir ilişki var ise pozitif, iki birim arasında zıt bir ilişki var ise negatif yönlü ilişkiden söz edilebilir. Örneğin; değerler artar ve azalırken aynı yönde ilerliyorsa pozitif yönlü, değerlerden biri artarken diğeri azalıyorsa negatif yönlü ilişki vardır.¹⁵⁷

	1	2	3	4	5	6	7
1. Cinsiyet	1						
2. Medeni Durum	-,084**	1					
3. Yaş	,166**	-,296**	1				
4. Eğitim Durumu	-0,044	0,021	-0,027	1			
5. Meslek Süresi	,142**	-,293**	,816**	-0,038	1		
6. İş Yükü	,113**	-0,006	0,004	0,034	-0,02	1	
7. Stres	0,006	0,011	-0,053	,091**	-,072*	,315**	1

Tablo 5.4. Değişkenlere İlişkin Korelasyon Analiz Sonuçları

Basit korelasyon analizi ile iş yükü ve stres arasında anlamlı bir ilişkinin var olup olmadığı analiz edilmiştir. Tablo 5.4. incelendiğinde iş yükü ile stres arasında pozitif yönlü (**0,315**) orta düzey bir ilişkinin olduğu görülmüştür. Diğer değişkenlerle iş yükü ve stres arasında herhangi bir ilişki tespit edilememiştir.

5.7.2 Regresyon Analizi

Bağımlı bir değişken ile bağımsız bir değişken veya bağımlı değişken üzerinde etkisi olduğu düşünülen bağımsız bir değişken arasındaki ilişkiyi açıklamak için bir modelin kullanılmasını ifade eder.¹⁵⁸

¹⁵⁶ Can, A. (2018). *SPSS ile Bilimsel Araştırma Sürecinde Nicel Veri Analizi*. Ankara, 369.

¹⁵⁷ Karaca, N. (2021). “*Algılanan Nepotizm, Kronizm ve Partizanlığın Örgütsel İntikam Üzerine Etkisi*” (Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü).

¹⁵⁸ Karaca, a.g.m., 2021, 104.

Bağımlı Değişken: Stres									
Bağımsız Değişken	R	R ²	Düzeltilmiş R ²	F	B	Standart Hata	β	t	P
İş Yüğü	,315 ^a	,09	,09	109,947	,336	,032	,315	10,486	,000

Tablo 5.5. Değişkenlere İlişkin Regresyon Analiz Sonuçları

İş yükünün stres üzerindeki etkisini belirlemek için basit doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. Basit doğrusal regresyon analizi sonuçları istatistiksel olarak anlamlıdır. Tablo 5.5. incelendiğinde İş yükünün stres üzerindeki toplam varyansın %9'unu açıklamaktadır ve stresin %9'unun iş yüküne bağlı olduğu görülmektedir. İş yükü değişkeninde meydana gelecek 1 birimlik değişimin stres değişkeninde 0,315'lik bir değişime neden olacağı söylenebilmektedir.

6. SONUÇ

İnsanlar tarih boyunca çeşitli salgın hastalıklarla mücadele etmek durumunda kalmışlardır. Bu hastalıklardan bazıları kendisini belli bir bölgede göstermiş bazıları ise geniş bir coğrafya ya yayılarak birçok insanı etkilemiş, birçok insanın da ölümüne neden olmuştur. Bugün bile karşılaştığımız bu salgın hastalıklar birçok insanı etkilemektedir. Örnek vermek gerekirse 2002 yılında Tokat, Yozgat, Gümüşhane, Amasya ve Sivas çevrelerinde rastlanan ve her yıl Nisan ve Ekim ayları arasında kendisini gösteren Kırım Kongo Kanamalı Hastalığıdır. Kenelerin insanları ısırması ile başlayan ve bulaştığı insanlarda ölümcül olabilen bu salgın hastalık her ne kadar endemik de olsa bölgede yaşayan insanları fazlasıyla etkilemektedir. Öte yandan etkilediği alan bakımından geniş bir coğrafyayı etkisi altına alan ve pandemi olarak etkisini gösteren salgın hastalıklar da bulunmaktadır. Kara Veba olarak nitelendirilen ve kemirgenlerin üzerinde bulunan bitler aracılığı ile insanlara geçtiği tahmin edilen bu hastalık Asya'dan Afrika'ya, Ortadoğu'dan Avrupa'ya kadar geniş bir coğrafyada kendisini göstermiştir. Kara Veba'dan dolayı sadece Avrupa'da 200.000'den fazla insanın hayatını kaybettiği tahmin edilmektedir.

Son olarak baktığımızda ise Çin'in Vuhan eyaletinde başlayan ve buradan tüm dünyaya yayılan Covid-19 olarak adlandırılan koronavirüs salgın hastalığı tüm dünyayı etkilemiştir. Başlaması 2019 yılının Aralık ayında gerçekleşen ve 2020 yılının başlarında tüm dünyaya hızlı bir şekilde yayılan bu salgın hastalık insandan insana solunum yolu ile bulaşmaktadır. Tıksırma, öksürme veya nefes alıp verme esnasında havada asılı kalan virüs taneciklerinin başka birisi tarafından solunmasıyla veya bu taneciklerin bir yere konmuşken bu yerlere yapılan temas neticesi insanların ellerini ağzına, burnuna veya gözüne götürmesi ile bulaşabilmektedir. Koronavirüs bulaştığı kişide ateş, nefes darlığı, solunum yetmezliği gibi belirtiler gösterebildiği gibi kişi bunu belirtisiz de atlatabilmektedir. Fakat çoğu kişi de belirti göstermiş, hatta ölümcül sonuçlara ulaşmıştır. Öyle ki salgından kısa süre sonra tarihler 10 Nisan 2020'yi gösterdiğinde dünya genelinde 1,5 milyon insan koronavirüse yakalanırken 100.000 kişi ise bu salgın neticesinde hayatını kaybetmiştir.

Salgınla mücadele etmek için ülkeler kendi tedbirlerini almış, birçok ülke sınırlarını kapatmış, ülke içerisinde virüsü engellemek için ise sokağa çıkma kısıtlamaları uygulamışlardır. Spor müsabakaları ertelenmiş, eğitim öğretime ara verilmiş,

şehirlerarası giriş çıkışlar belli izinlere tabi tutulmuştur. Birçok sektör bu durumdan etkilenmiş, bazıları üretimini durdurmuş, bazıları da talebin fazlalaşması sebebiyle üretimini hızlandırmak durumunda kalmıştır. Mesela temizlik ürünlerine artan talep karşısında firmalar ek mesai yapmak durumunda kalmışlardır. Her ne kadar önlemler alınsa da salgının yayılması önlenememiştir.

Koronavirüs salgını karşısında hemen hemen her sektör ister olumlu olsun ister olumsuz olsun etkilenmiştir. Bunlardan birisi de güvenlik birimleridir. Güvenliğin, dışarıdan gelen tehdit ve tehlikelerin yanında ülke içerisinde asayişe müessir olaylar görülmesi tezi Covid-19 salgını ile beraber kalkmış ve yerine; görülemeyen ve nasıl başa çıkılacağı tam olarak anlanamayan bir virüs ile mücadeleye dönmüştür. Artık güvenliğin konusunu bir salgın hastalık almış durumdadır ve güvenlik birimleri bu tehdit ve tehlike karşısında vatandaşın güvenliğinin yanında kendi güvenliğini de almak durumundadır.

Özellikle güvenlik birimlerinden olan polislerin toplumu salgın karşısında nasıl koruyacağı ve bu ani gelişen salgın karşısında nasıl bir duruş sergileyeceği merak konusu olmuştur. Öyle ki görünmeyen bir cisimden vatandaş korumak çok zor görünmektedir. Bunun yanında polisler kendi güvenlik önlemlerini de almak zorundadır. Çünkü polisin koronavirüs karşısında kendi önlemini alamaması demek olası olaylara müdahale edememesi ve sonuç olarak yağma, talan ve asayişe müessir olayların artması anlamına gelmektedir. Böyle bir durumda polisin yetersiz kalması toplumun huzur ve sükûnunun bozulması anlamına gelmektedir.

ABD de New York Polis Teşkilatının %17'sinin koronavirüse yakalandığı, bunun yanında Detroit Polis Teşkilatının ise %20'sinin karantinaya alındığı bildirilmiştir. Böyle bir durumda enfekte olmamış polislerin olaylara müdahalesi gecikebilir veya yetersiz kalabilir. Bu da toplumun huzur ve sükûnunun bozulması anlamına gelebilmektedir.

Ülkemizde de polisin koronavirüs karşısında ne tür önlemler alacağı tartışılmıştır. Fakat şunu belirtmeliyiz ki gerek sokağa çıkma kısıtlamalarında olsun gerek ise evinden çıkamayacak derecede yaşlı olan kimselerin ihtiyaçlarının karşılanması, alışverişlerini yapması polisin toplum nazarında meşruiyetini bir kez daha ön plana çıkarmıştır.

Dünyada olduğu gibi ülkemizde de polislerin yeni donanım kullanımı gerekli olmuştur. Polis artık cop, kelepçe, biber gazı ve benzeri donanımların yanında artık dezenfektan, koruyucu eldiven, maske ve gerekirse koruyucu tulum gibi donanımları kullanmak zorunda kalmıştır. Bu da polisin artık geleneksel donanımlarının yanında koruyucu farklı donanımları yanında taşınması gerektiği anlamına gelmektedir. Haliyle bu durumda polislerin bulundurması gereken materyal sayısı fazlalaşmış ve polisleri yormuştur.

Covid-19 sürecinde polisleri sadece fazla materyalleri yanlarında taşımaları yormamıştır. Geleneksel anlayışla polisin asayişe müessir olaylara müdahale etmenin yanında artık sokağa çıkma kısıtlamaları dolayısıyla evinden çıkamayan vatandaşların ve yaşlıların alışverişini yapması, ihtiyaç olması halinde evlerine kadar bunları ulaştırması polisin yeni güvenlik anlayışını oluşturmuş ve bu durum da polise ek iş yükü olarak geri dönmüştür.

Tüm bu iş yükü artışına rağmen polisin müdahale etmek durumunda kaldığı olaylarda polisin yüzüne tıksıran, polise doğru öksüren bireyler polislerin moral ve motivasyonunu olumsuz etkilemiştir.

Polislerin iş yükü artışının bir diğer sebebi de koronavirüse yakalandığı için veya temaslı olduğu için karantinaya girmek zorunda kalan meslektaşlarının işini de yapmak zorunda kalmalarıdır. Zaten fazlalaşan iş yükü polis sayısının azalmasıyla daha da artış göstermiştir. Zira göreve gelemeyen bir polisin yapması gereken bir iş bekletilemez. Güvenlik 7/24 esasına göre hizmet vermek zorundadır.

Covid-19 sürecinde iş yükü artışlarının yanında bir de polisi stres bakımından etkileyen olaylarda söz konusudur. Ağır çalışma şartları altında görevlerini ifa eden polisler gün sonunda evlerine gitmekte çekince göstermişlerdir. Gün boyu müdahil olduğu olayların sonunda koronavirüse yakalanıp da bunu evine götürme durumu polislerin stres düzeylerini de etkilemiştir. Polisin evinde kronik rahatsızlığı olan aile bireyin bulunması veya yaşlı aile bireylerinin olması polisin durumunu daha da stresli hale getirmiştir.

Bu çalışmada da güvenlik birimlerinden olan ve nüfusun büyük bölümüne güvenlik hizmeti veren polislerin Covid-19 süresince iş yükü artışları ve buna bağlı olarak stres düzeyleri ölçülmeye çalışılmıştır. Bu ölçüm yapılırken; polislerin demografik özelliklerini yansıtmak için “Kişisel Bilgi Formu” anketi, iş yükü düzeylerini ölçmek

için 1980 yılında Caplan, Cobb, French, Van Harrison ve Pinneau tarafından geliştirilen 11 maddelik “İş Yüğü Ölçeği” ve son olarak stres düzeylerini ölçmek için 1983 yılında Cohen, Kamarc ve Mermelstein tarafından geliştirilen 14 Maddelik “Algılanan Stres Ölçeği” kullanılmıştır. Oluşturulan 3 veri toplama aracı Covid-19 süresince aktif olarak görev yapan polislere doldurtulmuştur. Büro personeli ve şubelerde çalışan polisler formular doldurtulmamıştır.

Araştırma Ankara İl Emniyet Müdürlüğüne bağlı merkez ilçe konumunda bulunan Çankaya, Mamak, Altındağ, Keçiören ve Yenimahalle İlçe Emniyet Müdürlüklerine bağlı Polis Merkezi Amirliklerinde görev yapan ve görev mahiyeti gruplarda vardiya sistemine göre görev alan 1.000 polis memuruna doldurtulmuştur. Araştırmaya polis amirleri dâhil edilmemiştir.

Araştırma sonucunda elde edilen veriler SPSS 22 programı aracılığı ile analiz edilmiştir. Bulgulara ise frekans, korelasyon ve regresyon analizleri sonucunda ulaşılmıştır.

Araştırmaya katılan 1.000 polis memurunun form sonuçlarına bakıldığı zaman demografik yapı bakımından; %50,1’inin 26-35 yaş aralığında olduğu saptanmıştır. Bu da anketi dolduran polislerin dinamik bir yapıya sahip olduklarını göstermektedir. Ayrıca anketi doldurarak araştırmaya katılan polis memurlarının %16,9’unu kadınlar oluşturmaktadır. Polislik mesleği gereği 7/24 çalışma esası ile ağır çalışma koşullarının bulunması mesleğin erkeklere daha yatkın olmasından kaynaklanmaktadır. Ayrıca bu oranın emniyet teşkilatında çalışan kadın polis memurlarının oranı olmadığına dikkat çekmekte fayda vardır. Kadın polis memurları genellikle büro işlemlerinde görev yapmaktadır. Bu nedenle çıkan oranın emniyet teşkilatında görev yapan kadın polis memurlarının oranı değil, polis merkezi amirliklerinde çalışan ve görev mahiyeti gereği gruplarda görev alan kadın polis memurlarından ankete katılım gösterenlerin oranıdır. Ankete katılan polis memurlarının diğer bir demografik verisi ise %79,2’sinin evli olmasıdır. Diğer bir demografik veri de anketi cevaplayarak çalışmaya katılan polis memurlarının %83,3’ünün üniversite, %6,4’ünün lisansüstü mezunu olmasıdır. Bu da demek oluyor ki çalışmaya katılan polis memurlarının %90’a yakını üniversite mezunudur. Bu yüksek bir orandır. Bu oran polis memurlarının eğitim düzeyini gösterdiği gibi kültürel seviyesini de göstermektedir. Ayrıca üniversite okuduktan sonra mesleğe giren polislerin dışardaki sosyal ilişki

becerilerinin mesleğe uyarlanmasında emniyet teşkilatına çok büyük kazanımlar vereceği aşikârdır. Mesleki sürelerle ilişkin demografik yapıya baktığımız zaman da formları cevaplayan polis memurlarının **%75,8**'inin 6 ve daha üzeri yıllarda çalışıyor olması anketi cevaplayan polis memurlarının tecrübeli olduğunu göstermekte ve emniyet teşkilatı hakkında daha sağlıklı bilgiler vermektedir.

İş yükü ve stres ölçekleri arasında yapılan basit korelasyon analizinde ise iş yükü ve stres arasında pozitif yönlü, **0,315** düzeyinde, orta düzey bir ilişkinin olduğu görülmüştür. İş yükünün stres düzeyine etkisini bulmak için de basit regresyon analizinden faydalanılmıştır. Basit regresyon analizine göre de sonuçlar anlamlıdır ve iş yükünün stres üzerindeki toplam varyansın **%9**'unu açıklamaktadır. Bu da stresin **%9**'unun iş yüküne bağlı olduğunu göstermektedir. İş yükünde meydana gelecek **1** birimlik artış stres değişkeninde **0,315** birimlik artış meydana getireceği anlamına gelmektedir. Bu da demek oluyor ki polislere verilecek **1** birimlik iş yükü **0,315** düzeyinde bir stres artışına neden olmaktadır.

Sonuç olarak, güvenlik birimlerinden olan polislerin hali hazırda fazla olan iş yüklerinde Covid-19 salgın hastalığı sebebiyle artış görülmüş, bu durum polislerin stres düzeylerinin de artmasına sebep olmuştur.

Demografik özellikler ile iş yükü ve stres arasında herhangi anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Bu da Türk Polis Teşkilatının demografik özellikler açısından personeline adil bir tutum sergilediği şeklinde yorumlanabilir.

Araştırmanın 3. Sorusu ise daha önceden böyle bir çalışmanın yapılmamış olması polislerdeki iş yükü ve stres düzeylerinin pandemi öncesi ve pandemi dönemi arasında karşılaştırma yapmayı olanaksız kılmasından dolayı cevaplanamamıştır. Böyle bir çalışmanın ilk defa yapılıyor olmasından dolayı bu çalışmanın alanyazına örnek teşkil edeceği düşünülmektedir.

Polislerin stres algısından uzak daha verimli bir şekilde görevini ifa edebilmesi için de iş yüklerinin hafifletilmesi gerekmektedir. Araştırmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda şu önerilerde bulunulabilir;

- ✓ Haftalık çalışma saati 40 saat ile sınırlandırılmalıdır. Haftalık 40 saati aşan her saat için fazla çalışma ücreti ödenerek bir nebze de olsa polisler ödüllendirilmelidir.

- ✓ Emniyet teşkilatında uygulanan çalışma modellerine sınırlama getirilmelidir. Bireysel çalışma modellerinin önüne geçilmelidir. İşin önem ve mahiyetine göre yapılan çalışmalarda ise fazla çalışmanın karşılığı olarak fazla çalışma ücreti ödenmelidir.
- ✓ İçişleri Bakanlığı'nın 29.09.1995 tarihli onayı ile yürürlüğe giren "Emniyet Hizmetleri Sınıfı Personelin Çalışma Saatlerine İlişkin Esaslar" başlıklı yönergesi polislin çalışma saatlerini çok geniş anlamda düzenlediği için yenilenmesi ve sınırlarının çizilmesi gerekmektedir.
- ✓ Çalışma saatleri dışında gerçekleştirilen ek görevlere düzenlemeler getirilmelidir. Yapılacak olan maçlar, konserler, fuarlar ve benzeri sosyal aktivitelerde mümkün olduğunca özel güvenlik personeli görevlendirilmeli, polislin görünürlük oranı azaltılmalıdır. Nitekim polislin her olayda görünür kılınması polislin caydırıcılık oranını da azaltabilir.
- ✓ Kamu görevlilerine getirilen sendikal haklar emniyet hizmetleri sınıfı personeli olan polisler için de getirilmelidir. Başına her türlü olay gelme ihtimali olan polisler yanlarında olabilecek bir sendikayı hak etmektedirler. Polis memurlarına yönelik yapılacak olan araştırma veya soruşturma evresinde avukat talebini karşılayan, bu evrede oluşabilecek maddi kayıplarını telafi edebilen bir sendika hem polislin moral ve motivasyonu açısından önemli hem de oluşabilecek iş yüklerine karşı polisi koruması açısından önem arz etmektedir.

Bütün çalışmalar olduğu gibi bu çalışmada da bazı kısıtlamalar bulunmaktadır. Alan araştırmasındaki maliyet ve zaman düşünülerek araştırma sadece Ankara İl Emniyet Müdürlüğü'ne bağlı merkez ilçe emniyet müdürlüklerinden Çankaya, Mamak, Altındağ, Keçiören ve Yenimahalle İlçe Emniyet Müdürlüklerine bağlı Polis Merkezi Amirliklerinde çalışan ve işin mahiyeti gereği gruplarda çalışan personel ile sınırlandırılmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlar Covid-19 pandemi sürecine ait verilerle sınırlıdır. Polislerin çalıştıkları birim, şehirlerin çalışma koşulları ve yönetici özellikleri farklılık gösterse de iş yükü ve stres sebeplerinin aynı olması sebebiyle elde edilen sonuçlar benzer özellikteki polis memurlarına genellenebileceği söylenebilir.

KAYNAKLAR

- 2559 Sayılı Polis Vazife ve Salahiyetleri Kanunu (Kabul Tarihi: 04.07.1934)
- 2803 sayılı Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanunu (Kabul Tarihi: 10.03.1983)
- 3201 Sayılı Emniyet Teşkilat Kanunu (Kabul Tarihi: 04.06.1937)
- Akkaya, B. (2013). “Geçmişten Günümüze Türk Polis Teşkilatında Rütbelere”, Türkçe Çalışmaları (Elektronik), 8(5), 62.
- Aktaş, Z. (2021). “Kara Ölüm: Veba”, Çağaloğlu Anadolu Lisesi Tarih Dergisi, (3), 20-22.
- Aslan, R. (2020). “Tarihten Günümüze Epidemiler, Pandemiler ve Covid-19”, Göller Bölgesi Aylık Ekonomi ve Kültür Dergisi, 8 (85), 35-37
- Atalay, D. (2019). “Emniyet Teşkilatı Mensuplarının Çalışma Koşulları Üzerine Bir Araştırma: Doğu Marmara Bölgesi Örneği” (Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi).
- Atik, E., Akdoğan Kozak, M. (2016). “Otel İşletmelerinde İş Yükü Algısı ve İş Yükünün İnsan Kaynakları Yönetiminde Kullanımı”, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir, 16-17.
- Bilgiç, V.K., Karakaya, M. (2002). “Türk Polis Teşkilatının Tarihi Gelişimi”, Polis Bilimleri Dergisi, 4(1-2), 171-176.
- Bilgin, P. (2010). “Güvenlik Çalışmalarında Yeni Açılımlar”, Stratejik Araştırma Dergisi, 14, 77.
- Budak, F., Korkmaz, Ş. (2020). “Covid-19 Pandemi Sürecine Yönelik Genel Bir Değerlendirme: Türkiye Örneği”, Sosyal Araştırmalar ve Yönetim Dergisi, (1), 62-79.
- Can, A. (2018). *SPSS ile Bilimsel Araştırma Sürecinde Nicel Veri Analizi*. Ankara, 369.
- Cengiz, E. (2020). “Hz. Ömer Döneminde Meydana Gelen Amvas Taunu ve Etkileri”, Kafkas Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 7 (13), 137.
- Cengiz, G. (2021). “Siber Suçlar, Sosyal Medya ve Siber Etik”, İletişim Çalışmaları Dergisi, 7(3), 410.
- Çomaklı, Ş.E., Ayhan, U. (2016). *Polis Mevzuatı*, Ankara, 381.
- Emeç, Ş., Akkaya, G. (2018). “Sağlık Sektöründe Zihinsel İş Yükü Değerlendirmesi ve Bir Uygulama”, Ergonomi Dergisi, 1(3),153-162.
- Ergüder, T. , Şirin, H. ,Ahmadi, A.A. (2020). “Dünya Salgın Tarihçesi”, Türkiye Sağlık Okuryazarlığı Dergisi, 1(2), 91-92.

- Gürbüz, S., Şahin, F. (2018). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemi*, Ankara, 107.
- Güçlü, N. (2001). “*Stres Yönetimi*”, Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 21 (1), 91-109.
- Gülten, M. (2014). “*Polis Vazife ve Salahiyetleri Kanununda Polisin Görev ve Yetkileri*” (Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü)
- İmga, O., Ayhan, U., (2020). *Covid-19 Salgını ve Sonrası Toplum, Devlet ve Küresel Sistem*, Ankara, 101.
- İmga, O., Osmanoğlu, E. (2020). *Şehir ve Güvenlik*, Ankara, 321.
- İnternet: Ensonhaber URL: <https://www.ensonhaber.com/ipucu/endemi-nedir>
Görüntülenme Tarihi: 25.01.2022
- İnternet: Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı URL:
<https://covid19.saglik.gov.tr/TR-66935/genel-koronavirus-tablosu.html>
Görüntüleme Tarihi: 25.01.2022
- İnternet: Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı URL:
<https://covid19.saglik.gov.tr/TR-66461/endemi.html>
Görüntüleme Tarihi:27.01.2022
- İnternet: Ensonhaber URL: <https://www.ensonhaber.com/ipucu/endemi-nedir>
Görüntülenme Tarihi: 27.01.2022
- İnternet: Özkara, Ş. Tüberküloz (Verem) Hastalığı URL:., <https://verem.org.tr/verem-tuberkuloz>
Görüntülenme Tarihi: 27.01.2022
- İnternet: Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı URL:
<https://covid19.saglik.gov.tr/TR-66494/pandemi.html>
Görüntülenme Tarihi: 27.01.2022
- İnternet: <https://www.haberler.com/amvas-vebasi-nedir-islam-tarihindeki-ilk-salgin-14162042-haberi/>
Görüntülenme Tarihi: 02.02.2022
- İnternet: : Sabah Gazetesi URL: <https://www.sabah.com.tr/yasam/corona-virus-nasil-ortaya-cikti-korona-virus-ilk-olarak-nerede-ve-ne-zaman-goruldu-nasil-bulasti-ve-yayildi-4899177>
Erişim Tarihi: 10.03.2022
- İnternet: : Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı URL:
<https://covid19.saglik.gov.tr/TR-66300/covid-19-nedir-.html>
Erişim Tarihi: 05.03.2022.
- İnternet: : Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı URL:
<https://covid19.saglik.gov.tr/TR-66300/covid-19-nedir-.html>
Erişim Tarihi: 05.03.2022.

İnternet: : Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı URL: <https://covid19.saglik.gov.tr/TR-66300/covid-19-nedir-.html> Erişim Tarihi: 05.03.2022.

İnternet: : Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı URL: <https://covid19.saglik.gov.tr/TR-66300/covid-19-nedir-.html> Erişim Tarihi: 05.03.2022.

İnternet: Sabah Gazetesi URL: <https://www.sabah.com.tr/yasam/corona-virus-nasil-ortaya-cikti-korona-virus-ilk-olarak-nerede-ve-ne-zaman-goruldu-nasil-bulasti-ve-yayildi-4899177> Erişim Tarihi: 10.03.2022.

İnternet: : Sabah Gazetesi URL: <https://www.sabah.com.tr/yasam/corona-virus-nasil-ortaya-cikti-korona-virus-ilk-olarak-nerede-ve-ne-zaman-goruldu-nasil-bulasti-ve-yayildi-4899177> Erişim Tarihi: 10.03.2022.

İnternet: Euronews URL: <https://tr.euronews.com/2020/05/04/dunyada-covid-19-salg-n-n-ilk-100-gununde-yasananlar-ilk-nerede-ortaya-c-kt-nas-l-yay-ld> Erişim Tarihi: 13.03.2022

İnternet: Euronews URL: <https://tr.euronews.com/2020/05/04/dunyada-covid-19-salg-n-n-ilk-100-gununde-yasananlar-ilk-nerede-ortaya-c-kt-nas-l-yay-ld> Erişim Tarihi: 13.03.2022

İnternet: Bbcnews Türkçe URL: [https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-51306119#:~:text=D%C3%BCnya%20Sa%C4%9Fl%C4%B1k%20C3%96rg%C3%BCt%C3%BC%20\(DS%C3%96\)%2C,sa%C4%9Fl%C4%B1%C4%9F%C4%B1%20acil%20durumu%22%20ilan%20etti](https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-51306119#:~:text=D%C3%BCnya%20Sa%C4%9Fl%C4%B1k%20C3%96rg%C3%BCt%C3%BC%20(DS%C3%96)%2C,sa%C4%9Fl%C4%B1%C4%9F%C4%B1%20acil%20durumu%22%20ilan%20etti). Erişim Tarihi: 13.03.2022

İnternet: Anadolu Ajansı URL: <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/kovid-19-salgininin-cinin-vuhan-kentinde-ortaya-cikmasin-uzerinden-bir-yil-gecti/2047747> Erişim Tarihi: 13.03.2022

İnternet: Anadolu Ajansı URL: <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/kovid-19-salgininin-cinin-vuhan-kentinde-ortaya-cikmasin-uzerinden-bir-yil-gecti/2047747> Erişim Tarihi: 13.03.2022

İnternet: Anadolu Ajansı URL: <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/kovid-19-salgininin-cinin-vuhan-kentinde-ortaya-cikmasin-uzerinden-bir-yil-gecti/2047747> Erişim Tarihi: 13.03.2022

İnternet: Habertürk URL: <https://www.haberturk.com/corona-virusu-turkiye-ye-geldi-mi-bakan-koca-dan-14-gun-kurali-uyarisi-9-mart-corona-virus-haritasi-2607896> Erişim Tarihi: 13.03.2022

İnternet: Euronews URL: <https://tr.euronews.com/2020/05/04/dunyada-covid-19-salg-n-n-ilk-100-gununde-yasananlar-ilk-nerede-ortaya-c-kt-nas-l-yay-ld> Erişim Tarihi: 13.03.2022

İnternet: Anadolu Ajansı URL: <https://www.aa.com.tr/tr/koronavirus/dunya-saglik-orgutu-yeni-tip-koronavirusu-kuresel-salgin-ilan-etti/1762600> Erişim Tarihi: 15.03.2022.

İnternet: Euronews URL: <https://tr.euronews.com/2020/05/04/dunyada-covid-19-salg-n-n-ilk-100-gununde-yasananlar-ilk-nerede-ortaya-c-kt-nas-l-yay-ld> Erişim Tarihi: 15.03.2022

İnternet: Euronews URL: <https://tr.euronews.com/2020/05/04/dunyada-covid-19-salg-n-n-ilk-100-gununde-yasananlar-ilk-nerede-ortaya-c-kt-nas-l-yay-ld> Erişim Tarihi: 15.03.2022

İnternet: Dailysabah URL: <https://www.dailysabah.com/tourism/2020/01/28/china-virus-sends-shockwaves-across-travel-sector-including-in-turkey> Erişim Tarihi: 16.03.2022

İnternet: Sabah Gazetesi URL: <https://www.sabah.com.tr/gundem/2020/01/31/cindeki-turk-vatandaslarini-getirecek-askeri-ucak-koca-yusuf-wuhanda> Erişim Tarihi: 16.03.2022

İnternet: Dailysabah URL: <https://www.dailysabah.com/tourism/2020/01/28/china-virus-sends-shockwaves-across-travel-sector-including-in-turkey> Erişim Tarihi: 16.03.2022

İnternet: Dailysabah URL: <https://www.dailysabah.com/tourism/2020/01/28/china-virus-sends-shockwaves-across-travel-sector-including-in-turkey> Erişim Tarihi: 16.03.2022

İnternet: Dailysabah URL: <https://www.dailysabah.com/tourism/2020/01/28/china-virus-sends-shockwaves-across-travel-sector-including-in-turkey> Erişim Tarihi: 16.03.2022

İnternet: Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı URL: <https://www.tccb.gov.tr/haberler/410/117021/cumhurbaskanligi-sozcusu-kalin-korona-virus-le-mucadele-surecini-el-birligiyle-rehavete-ve-panige-kapilmadan-atlatma-kabiliyetine-sahibiz-> Erişim Tarihi: 16.03.2022

İnternet: Twitter URL: <https://twitter.com/drfaqhrettinkoca/status/1238336845131534336> Erişim Tarihi: 16.03.2022

İnternet: Twitter URL: <https://twitter.com/drfaqhrettinkoca/status/1238336845131534336> Erişim Tarihi: 16.03.2022

İnternet: Sputniknews URL: <https://tr.sputniknews.com/20200315/umreden-donenler-ankara-ve-konyadaki-yurtlarda-karantinaya-alindi-1041598178.html> Erişim Tarihi: 16.03.2022

İnternet: Anadolu Ajansı URL: <https://www.aa.com.tr/tr/koronavirus/guncellenen-turkiye-kovid-19-risk-haritasi-aciklandi/2191846> Erişim Tarihi: 19.03.2022

İnternet: Sputniknews URL: <https://tr.sputniknews.com/20200315/umreden-donenler-ankara-ve-konyadaki-yurtlarda-karantinaya-alindi-1041598178.html>
Erişim Tarihi: 19.03.2022

İnternet: Sabah URL: <https://www.sabah.com.tr/gundem/2020/03/19/son-dakika-genclik-ve-spor-bakanindan-flas-aciklama-super-lig-ertelendi-mi>
Erişim Tarihi: 19.03.2022

İnternet: Twitter URL: <https://twitter.com/drfaqhrettinkoca/status/1240743510476640256>
Erişim Tarihi: 19.03.2022

İnternet: Twitter URL: <https://twitter.com/drfaqhrettinkoca/status/1241095676529958912>
Erişim Tarihi: 19.03.2022

İnternet: Twitter URL: <https://twitter.com/drfaqhrettinkoca/status/1241454374284677121>
Erişim Tarihi: 24.03.2022

İnternet: Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı URL: <https://www.icisleri.gov.tr/>
Erişim Tarihi: 24.03.2022

İnternet: CNNTÜRK URL: <https://www.cnnturk.com/turkiye/bakan-koca-acikladi-turkiyede-can-kaybi-44e-yukseldi>
Erişim Tarihi: 24.03.2022

İnternet: Twitter URL: <https://twitter.com/ikalın1/status/1246132729755951116>
Erişim Tarihi: 25.03.2022

İnternet: Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı URL: <https://www.icisleri.gov.tr/17-19-nisan-tarihleri-arasinda-30-buyuksehir-ve-zonguldak-il-sinirlari-icerisinde-sokaga-cikma-yasagi>
Erişim Tarihi: 25.03.2022

İnternet: Habertürk URL: <https://www.haberturk.com/28-mayis-koronavirus-tablosu-koronavirusten-bugun-kac-kisi-oldu-corona-virusu-vaka-sayisi-turkiye-2694568>
Erişim Tarihi: 25.03.2022

İnternet: <https://medyascope.tv/2020/05/04/cumhurbaskani-erdogan-acikladi-avmler-11-mayista-acilacak-20-yas-alti-ve-65-yas-ustu-belirli-saatlerde-sokaga-cikabilecek-maske-satisina-izin-verilecek/>
Erişim Tarihi: 25.03.2022

İnternet: BBC Türkçe URL: <https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-52842399>
Erişim Tarihi: 25.03.2022

İnternet: BBC Türkçe URL: <https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-54977340>
Erişim Tarihi: 25.03.2022

İnternet: Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı URL: <https://www.icisleri.gov.tr/81-il-valiligine-kismi-kapanma-genelgesi-gonderildi>
Erişim Tarihi: 25.03.2022

İnternet: Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı URL: <https://www.icisleri.gov.tr/81-il-valiligine-tam-kapanma-tedbirleri-genelgesi-gonderildi> Erişim Tarihi: 26.03.2022

İnternet: Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı URL: <https://www.icisleri.gov.tr/81-il-valiligine-kademeli-normallesme-tedbirleri-genelgesi-gonderildi#:~:text=1%20Temmuz%202021%20Per%C5%9Fembe%20g%C3%BCn%C3%BC%20saat%2005.00'ten%20itibaren%20ise,%C5%9Fehirler%20aras%C4%B1%20seyahat%20k%C4%B1s%C4%B1tlamas%C4%B1%20uygulanmayacaktır> Erişim Tarihi: 26.03.2022

İnternet: Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı URL: <https://www.icisleri.gov.tr/81-il-valiligine-pcr-testi-ve-hes-koduna-iliskin-genelge-gonderildi> Görüntüleme Tarihi: 26.03.2022

İnternet: Anadolu Ajansı URL: <https://www.aa.com.tr/tr/koronavirus/biontech-ile-pfizerin-gelistirdigi-asi-dunyada-tescillenen-ilk-kovid-19-asisi-oldu/2062617> Erişim Tarihi: 26.03.2022

İnternet: Anadolu Ajansı URL: <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/salgindan-cikisin-umudu-kovid-19-asilari-dunyada-uygulanmaya-basladi/2093271> Erişim Tarihi: 26.03.2022

İnternet: Nevşehir İl Sağlık Müdürlüğü URL: <https://nevsehirism.saglik.gov.tr/TR-234242/yerli-covid--19-turkovac-asisi-nevsehir-de-uygulanmaya-baslandi.html> Erişim Tarihi: 28.03.2022

İnternet: Anadolu Ajansı URL: <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/salgindan-cikisin-umudu-kovid-19-asilari-dunyada-uygulanmaya-basladi/2093271> Erişim Tarihi: 28.03.2022

İnternet: Anadolu Ajansı URL: <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/salgindan-cikisin-umudu-kovid-19-asilari-dunyada-uygulanmaya-basladi/2093271> Erişim Tarihi: 28.03.2022

İnternet: Anadolu Ajansı URL: <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/salgindan-cikisin-umudu-kovid-19-asilari-dunyada-uygulanmaya-basladi/2093271> Erişim Tarihi: 28.03.2022

İnternet: Anadolu Ajansı URL: <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/salgindan-cikisin-umudu-kovid-19-asilari-dunyada-uygulanmaya-basladi/2093271> Erişim Tarihi: 28.03.2022

İnternet: <https://polissayfasi.com/polisin-gorevleri/> Görüntüleme Tarihi:21.03.2022

İnternet: Memurlar.Net URL: <https://www.memurlar.net/common/news/documents/496931/kamu-basdenetci-kararlari.pdf> Erişim Tarihi: 30.05.2022

İnternet: Türkiye İstatistik Kurumu URL: <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Adrese-Dayali-Nufus-Kayit-Sistemi->

- Köse, H. (2013). “Örgütlerde Stres Kaynakları ve Stres Yönetimi”, Anadolu Bil Meslek Yüksekokulu Dergisi, (29), 37-44.
- Macit, A. (2020). “Küresel Salgınlar Tarihi ve Dünya Tarihsel Dönüşümler”, İlem Dergisi, (4). 5.
- Osmanoğlu, M. K. (2013). “Uluslararası Belgeler Işığında Polis ve Vatandaş İlişkileri”, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 17(2), 1560.
- Öner, A. (2020). “Hz. Ömer Döneminde Yaşanan Amvas Vebası”, İstem Dergisi, 18(35), 145-168.
- Özel, Y., Bay Karabulut, A. (2018). “Günlük Yaşam ve Stres Yönetimi”, Türkiye Sağlık Bilimleri ve Araştırmaları Dergisi, 1(1), 2018, 48-56.
- Öztürk, N. (2013). *Asayiş Berkemal*, İstanbul, 120.
- Parıldar, H. (2020). “Tarihte Bulaşıcı Hastalıklar”, Tepecik Eğitim ve Araştırma Hastanesi Dergisi, 19(26), 20.
- Sancak, K. (2013). “Güvenlik Kavramı Etrafındaki Tartışmalar ve Uluslararası Güvenliğin Dönüşümü”, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (6), 123-134.
- Şenel M. Şenel A.T. (2018). *Temel Güvenlik Konularımız*, Ankara, 8.
- Şenel M. Şenel A.T. (2018). *Devlet Genel Güvenliği ve Polis*, Ankara, 129.
- Tekin, A. (2021). “Tarihten Günümüze Epidemiler, Pandemiler ve Ekonomik Sonuçları”, Sosyal Bilimler Üniversitesi Dergisi, (40), 332.
- Tongur, H. (2016). “Türkiye’de Genel Kolluk”, Polis Akademisi Yayınları, 5 (3), 355.
- Yalsızuçanlar, S. (2018). *Siyasetname*, İstanbul, 34.
- Yıldırım, İ. (2012). “Polis Teşkilatının Çalışma Yaşamının Değerlendirilmesi: İstanbul Örneği” (Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Yolun, M. (2020). “İspanyol Gribi’nin Kısa Bir Öyküsü”, Toplumsal Tarih Dergisi, 316, 74-80.

EKLER

EK-1. Kişisel Bilgi Formu

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Bireysel ve işinize ait özelliklerin belirlenmesini amaçlayan bu bölümde her ifadenin yanında yer alan kutucuğa () üzerine **X** işareti koyarak özelliğinizi belirleyiniz.

1. Cinsiyetiniz?

A. Kadın

B. Erkek

2. Medeni Durumunuz?

A. Evli

B. Bekar

3. Yaşınız?

A. 18-25

B. 26-35

C. 36-45

D. 46-55

4. Eğitim Durumunuz?

A. Ortaokul

B. Lise

C. Üniversite

D. Lisansüstü

5. Meslekteki Süreniz?

A. 0-5 Yıl

B. 6-15 Yıl

C. 16-25 Yıl

D. 26 ve üstü

EK-2. İş Yüğü Ölçeği

Aşağıda işiniz ile alakalı sorular yöneltilmektedir. Her soruyu dikkatlice okuyarak sizlere en uygun seçeneğin altındaki kutucuğa X işareti koyarak cevaplayınız. Soruların doğru veya yanlış cevabı yoktur. Önemli olan sizlerin duygularınızı yansıtan cevaplar olmasıdır.

	Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum
1. İşimi çok "hızlı" yapmam gerekmektedir.					
2. İşime çok sık yoğunlaşmam gerekmektedir.					
3. Çok sık işimden başka sorumluluklarıma vakit bulamadığımı hissediyorum					
4. Çok sık bütün gayretime rağmen "daha yapılacak çok işim var" diyorum.					
5. İşimi yaparken, çok sık yavaşlayabilirim.					
6. Düşünmek ve rahat hissetmek için çok zamanım var.					
7. İş yüküm çok fazla.					
8. İş arkadaşları ve üstlerim benden çok fazla çalışmamı beklemektedir.					
9. Bütün işimi tamamlamak için çok zamana ihtiyacım var.					
10. Yapmakla sorumlu olduğum iş, proje ve görevlerim çoktur.					
11. Ağır iş tempoları arasında dinlenmek için çok fazla zamanım vardır.					

EK-3. Stres Ölçeği

Aşağıda covid-19 pandemi süresince kişisel deneyimleriniz hakkında bir sorular yöneltilmektedir. Her soruyu dikkatlice okuyarak sizlere en uygun seçeneğin altındaki kutucuğa X işareti koyarak cevaplayınız. Soruların doğru veya yanlış cevabı yoktur. Önemli olan sizlerin duygularınızı yansıtan cevaplar olmasıdır.]

	Hiçbir Zaman	Neredeyse Hiçbir Zaman	Bazen	Oldukça Sık	Çok sık
1. Covid-19 pandemi süresince beklenmedik bir şeylerin olması nedeniyle ne sıklıkta rahatsızlık duydunuz ?					
2. Covid-19 pandemi süresince hayatınızdaki önemli şeyleri kontrol edemediğinizi ne sıklıkta hissettiniz ?					
3. Covid-19 pandemi süresince kendinizi ne sıklıkta sinirli ve stresli hissettiniz ?					
4. Covid-19 pandemi süresince ne sıklıkta gündelik zorlukların üstesinden başarıyla geldiniz ?					
5. Covid-19 pandemi süresince hayatınızda ortaya çıkan önemli değişikliklerle etkili bir şekilde başa çıktığınızı ne sıklıkta hissettiniz ?					
6. Covid-19 pandemi süresince kişisel sorunları ele alma yeteneğinize ne sıklıkta güven duydunuz ?					
7. Covid-19 pandemi süresince her şeyin yolunda gittiğini ne sıklıkta hissettiniz ?					
8. Covid-19 pandemi süresince ne sıklıkta yapmanız gereken şeylerle başa çıkamadığınızı fark ettiniz ?					
9. Covid-19 pandemi süresince hayatınızdaki zorlukları ne sıklıkta kontrol edebildiniz ?					
10. Covid-19 pandemi süresince ne sıklıkta her şeyin üstesinden geldiğinizi hissettiniz ?					
11. Covid-19 pandemi süresince ne sıklıkta kontrolünüz dışında gelişen olaylar yüzünden öfkeleniniz ?					
12. Covid-19 pandemi süresince kendinizi ne sıklıkta başarmak zorunda olduğunuz şeyleri düşünürken buldunuz ?					
13. Covid-19 pandemi süresince ne sıklıkta zamanınızı nasıl kullanacağınızı kontrol edebildiniz ?					
14. Covid-19 pandemi süresince ne sıklıkta problemlerin üstesinden gelemeyeceğiniz kadar biriktiğini hissettiniz ?					

EK-4. Anket Uygulama İzni

T.C.
ANKARA VALİLİĞİ
İl Emniyet Müdürlüğü

Sayı : Z-58604142-6935(92201)/ 11851
Konu : Anket Uygulama İzni

VALİLİK MAKAMINA

Müdürlüğümüz Personel Şube Müdürlüğünde görevli 430963 sicil sayılı Komiser Yasin ÇEVİK' in 01/11/2021 tarihli dilekçesi ile "Endemi Ve Pandemi Sürecinde Güvenlik Birimlerinin İş Yükü Artışı Ve Stres Düzeylerinin Değişimi" konulu tezine istinaden Altındağ, Çankaya, Keçiören, Mamak ve Yenimahalle İlçe Emniyet Müdürlüğü personeline uygulayacağı " İş Yükü" ve " Algılanan Stres Ölçeği" konulu anketler için gerekli izin verilmesi talebi bildirilmiştir.

Yukarıda belirtilen konuda 430963 sicil sayılı Komiser Yasin ÇEVİK' e Altındağ, Çankaya, Keçiören, Mamak ve Yenimahalle İlçe Emniyet Müdürlüğü personeline uygulayacağı " İş Yükü" ve "Algılanan Stres Ölçeği" konulu anketler için gerekli iznin verilmesini tensiplerinize arz ederim.

Uygun Görüşle Arz Ederim.

11/11/2021

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, adı : ÇEVİK, Yasin
Uyruğu : T.C.

Eğitim

Derece	Eğitim Birimi	Mezuniyet tarihi
Yüksek lisans	Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi/ Lisansüstü Eğitim Enstitüsü/ Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri	Devam Ediyor
Yüksek lisans	Polis Akademisi Başkanlığı/ Güvenlik Bilimleri Enstitüsü/ Güvenlik Yönetimi	2017
Lisans	Gazi Üniversitesi/ Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri	2013
Lise	Ürgüp Lisesi	2005

İş Deneyimi

Yıl	Yer	Görev
5 Yıl	Emniyet Genel Müdürlüğü	Komiser

Yabancı Dil

İngilizce

Hobiler

Çalışmak, Çalışmak, Çalışmak.

le.ahbv.edu.tr